ҚР ҰКП НПП РК
АТАМЕКЕН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ
БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

БЕКІТЕМІН
Басқарушы директор –
Адами капиталды дамыту
департаментінің директоры
_____ А.А.Бейсенбенов
«12» 12 2025 ж.

«Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі» мемлекеттік мекемесімен 2025 жылғы 24 қыркүйектегі №84 көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы шартына сәйкес білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру бойынша

ҚОРЫТЫНДЫ ЕСЕП
(2 ТОМ)

Астана қаласы, 2025 жыл

МАЗМҰНЫ

1.Аббревиатуралардың толық жазылуы..... 3
2.Шартқа қосымшада көрсетілген критерий атауларының ұсынылған есептегі қысқартылған атаулары.....….. 4
3. «Агрономия» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …….....…….. 5
4. «Кәсіптік оқыту» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …..…..... 38
5. «Өсімдік қорғау және карантин» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …..... 64
6. «Топырақтану және агрохимия» білім беру бағдарламалары бойынша есеп 91
7. «Су ресурстары және суды пайдалану» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 119
8. «Геодезия және картография» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …….....….. 147
9. «Саясаттану» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …… 176
10. «География-Тарих» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 204
11.«Информатика және Робототехника» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 237
12. «Информатика (білім беру)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …….....…….....…….....…….... 264
13. «Фармация» білім беру бағдарламалары бойынша есеп ……..... 305
14. «География (ғылым)» білім беру бағдарламалары бойынша есеп …..... 334
15. «Халықаралық құқық» білім беру бағдарламалары бойынша есеп 364

АББРЕВИАТУРАЛАРДЫҢ ТОЛЫҚ ЖАЗЫЛУЫ

«Атамекен» ҰКП	–	«Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасы
ҚР ҒЖБМ	–	Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
ББ	–	білім беру бағдарламасы
ЖЖОКБҰ	–	жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары
ЖОО	–	жоғары оқу орнынан
ҰБТ	–	ұлттық бірыңғай тестілеу
ПОҚ	–	профессор-оқытушылар құрамыны
ЭПК	–	элективті пәндер каталогы
МББ	–	модульдік білім беру бағдарламасы
т.б	–	тағы басқалары
IAAR	–	Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі
FIBAA	–	Foundation for International Business Administration Accreditation
IQAA	–	Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігі
ASIIN	–	Accreditation Agency for Degree Programs in Engineering, Computer Science, Science and Mathematics
ABET	–	Инженерлік және технологиялық бағдарламаларды аккредиттеу жөніндегі кеңес
ACQUIN	–	Accreditation, Certification and Quality Assurance Institute
ARQA	–	Аккредиттеу және білім беру сапасын сараптау тәуелсіз агенттігі
MusiQuE	–	Music Quality Enhancement
ECAQA	–	Білім беруді, денсаулық сақтауды сапамен қамсыздандыру және аккредиттеудің еуразиялық орталығы
CAAAE	–	Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығы
ACBSP	–	Бизнес мектептері мен бағдарламаларын аккредиттеу кеңесі

Шартқа қосымшада көрсетілген критерий атауларының ұсынылған есептегі қысқартылған атаулары

№	Шарттағы атауы	Есептегі атауы
1	Білім беру бағдарламасын жұмыс берушілермен әзірлеу немесе келісу туралы мәліметтерді талдау	Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу
2	Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау	Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау
3	Тиісті сала бойынша профессорлық-оқытушылар құрамынан (ПОҚ) практиктерді оқу процесіне тарту туралы мәліметтерді талдау	Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі
4	ПОҚ сапасын талдау (студенттер мен оқытушылар арақатынасы (1 оқытушыға шаққандағы студенттер саны), ғылыми дәрежесі бар оқытушылардың үлесі);	Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері, ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы, Дәрежелі оқытушылардың үлесі
5	Білім беру бағдарламаларының мамандандырылған аккредиттеуден өтуі туралы мәліметтерді талдау	Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу
6	Білім беру бағдарламалары бойынша оқуға түскендердің орташа ҰБТ балын талдау	Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы
7	Академиялық ұтқырлық шеңберінде білім алған студенттердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Академиялық ұтқырлық
8	Білім беру бағдарламасы бойынша оқып жатқан шетелдік студенттердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Шетелдік студенттердің үлесі
9	Магистратура мен резидентурада оқуын жалғастырған түлектердің үлесі туралы мәліметтерді талдау	Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі
10	2024 жылғы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін 2000 білім беру бағдарламасы бойынша түлектердің зейнетақы аударымдарының болуы немесе болмауы бойынша талдау	Түлектердің мансаптық перспективалары
11	Білім беру бағдарламаларын бағалауды талдау	Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау

6В081 Агрономия даярлау бағыты
В077 Өсімдік шаруашылығы білім беру бағдарламасы тобы
«Агрономия» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Агрономия» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 13 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	10	5,00
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6	3,22
3	Торайғыров университеті	6	3,22
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	2,78
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	4	2,33
6	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	4	2,33
7	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	1,89
8	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	1,44
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	1,44
10	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2	1,44
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	1	1,00

12	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	1	1,00
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Торайғыров университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7	1243	3,22
2	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	5	394	3,17
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1	168	2,82
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан	3	445	2,71

	университеті			
5	Торайғыров университеті	5	520	2,58
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	3	386	2,31
7	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	6	644	2,30
8	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	298	1,61
9	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	210	1,58
10	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	232	1,43
11	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	4	334	0,99
12	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5	307	0,72
13	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	7	298	0,71

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	4	1	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	0	1,25
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	0	1,25
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	0	1,25
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	1	0	0,63
6	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1	0	0,63
7	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	0	0	0,00
8	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	0	0	0,00
9	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	0	0	0,00
10	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00
11	Торайғыров университеті	0	0	0,00
12	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	0	0	0,00
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру

бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Агрономия» ББ бойынша рейтингке қатысатын 13 ЖЖОКБҰ-ның 13-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Торайғыров университеті	ASIIN	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	IAAR	3,57
3	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	IAAR	3,57
4	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	IQAA	2,55
5	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	IQAA	2,55
6	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	IAAR	2,55
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	2,55
8	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	IAAR	2,55
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	IAAR	2,55
10	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	2,55
11	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	IAAR	2,55
12	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	ARQA	2,55
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	2,55

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Торайғыров университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

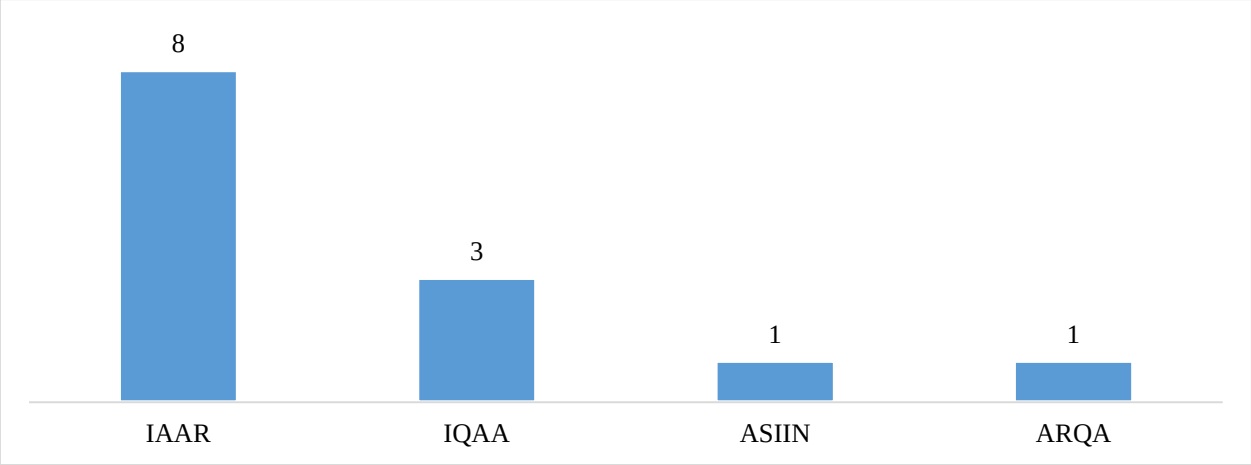

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 13 ББ-ның 8-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	9,12	4,56
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	9,00	4,50
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9,00	4,50
4	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	8,60	4,30
5	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	8,60	4,30
6	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8,50	4,25
7	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	8,40	4,20
8	Торайғыров университеті	8,40	4,20
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	8,30	4,15
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	8,20	4,10
11	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8,00	4,00
12	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,80	3,90
13	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	7,40	3,70

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	27	7	5,00
2	Торайгыров университет	45	2	0,86
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	288	9	0,60
4	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	142	2	0,27
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	117	1	0,16

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіш көрсетті: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	Қайнарбұлақ оқу – ғылыми өндірістік кешенінің тәжірибе Алқабында жүзімнің «Илья» сортын өсірудің тиімді әдістерін зерттеу	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді

қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	Түлектер саны	үлес %	
1	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	3	16	19%	5,00
2	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	1	10	10%	2,67
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	4	63	6%	1,69
4	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2	37	5%	1,44
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	29	3%	0,92

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 275 болса, оның ішінде 11 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 4% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	67	2,39
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	64	2,29
3	Торайғыров университеті	64	2,29
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	64	2,28
5	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	64	2,28
6	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	62	2,22
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	62	2,21
8	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	61	2,18
9	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	60	2,14
10	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	58	2,08
11	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	58	2,07
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	58	2,07
13	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	52	1,86

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 61 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің

маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	48	6%	5,00
2	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	4	69	6%	4,64
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	16	288	6%	4,44
4	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	7	142	5%	3,94
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	5	117	4%	3,42
6	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	51	4%	3,14
7	Торайғыров университеті	1	45	2%	1,78

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Агрономия» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 3% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929,00	12917,00	14	5,00
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396,00	5806,00	15	4,74
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291,00	4666,00	16	4,34
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436,00	7147,00	16	4,24
5	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	116,00	1944,00	17	4,15
6	Торайғыров университеті	511,00	8878,00	17	4,00
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457,00	7979,00	17	3,98
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471,00	9031,00	19	3,63
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163,00	22327,00	19	3,62
10	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311,00	6524,00	21	3,31
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284,00	6458,00	23	3,06
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508,00	11566,00	23	3,05
13	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277,00	8758,00	32	2,20

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 14 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы»

спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436,00	265,00	61%	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929,00	548,00	59%	4,85
3	Торайғыров университеті	511,00	299,00	59%	4,81
4	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	116,00	65,00	56%	4,61
5	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284,00	144,00	51%	4,17
6	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508,00	253,00	50%	4,10
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311,00	148,00	48%	3,91
8	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291,00	133,00	46%	3,76
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471,00	199,00	42%	3,48
10	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277,00	117,00	42%	3,47

11	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	396,00	140,00	35%	2,91
12	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457,00	158,00	35%	2,84
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163,00	367,00	32%	2,60

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 47% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Торайғыров университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7147,00	53068,00	5,00

2	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	1944,00	35787,00	3,61
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	4666,00	31123,20	3,23
4	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6458,00	24760,00	2,72
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327,00	11075,30	1,61
6	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566,00	9097,00	1,45
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979,00	7358,70	1,31
8	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8758,00	6854,80	1,27
9	Торайғыров университеті	8878,00	5092,18	1,13
10	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	12917,00	3998,00	1,04
11	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524,00	3965,50	1,04
12	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031,00	3800,30	1,02
13	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	5806,00	3511,00	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми

зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	518832,2	5,00
2	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	501625,0	4,72
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	4,47
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	531021,3	4,25
5	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515,0	4,07
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	3,38
7	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	416974,5	3,16
8	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	430834,4	2,96
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153,2	2,53
10	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423584,5	2,02
11	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	390454,0	1,87
12	Торайғыров университеті	380524,9	1,72
13	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	402483,8	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Агрономия» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 448 034 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті – 518 832,2 теңге, І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті – 501 625,0теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты.

2-диаграмма. «Агрономия» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

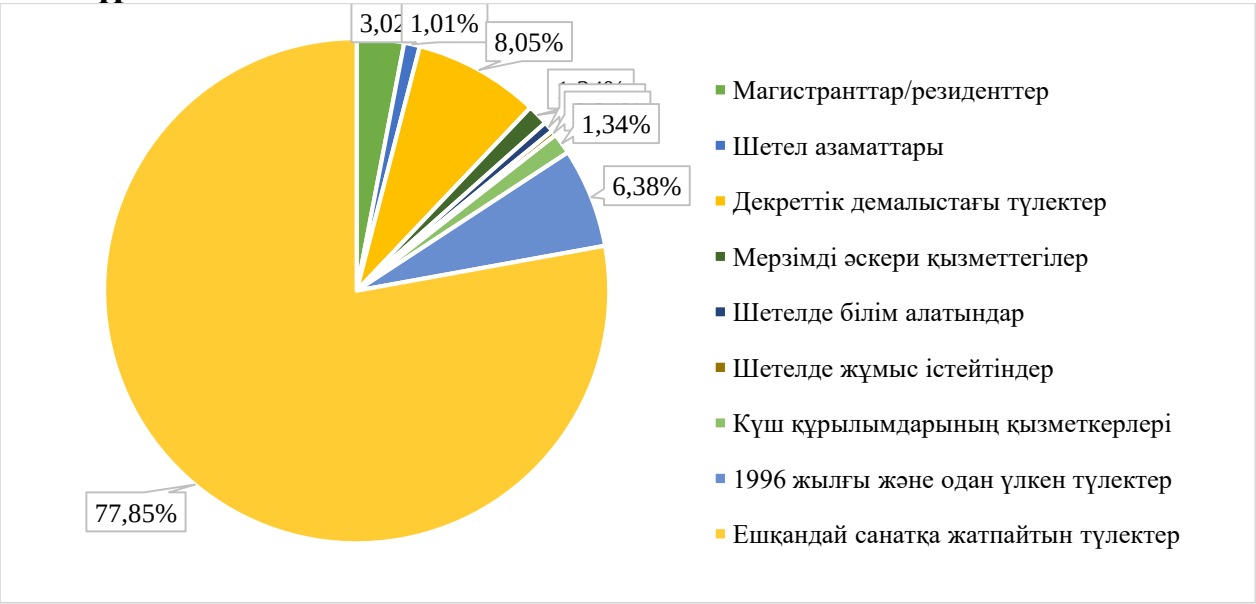

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 294 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 24; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 4; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 9; шетелде білім алатын түлектер – 2; шетел азаматтары – 3; 1995 жылғы және одан үлкен – 19.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	35	100%	86%	14%	4,57
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	63	96%	82%	14%	4,39
3	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	10	100%	75%	25%	4,25
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	16	83%	83%	0%	4,17
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	37	93%	73%	20%	4,07
6	Торайғыров университеті	13	91%	73%	18%	4,00

7	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	14	100%	64%	36%	3,91
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	16	90%	70%	20%	3,90
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	14	83%	67%	16%	3,67
10	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11	82%	55%	27%	3,27
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	29	79%	53%	26%	3,16
12	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	15	60%	40%	20%	2,40
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	2				0,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Агрономия» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 90,7. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті. Соңғы позицияларда М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті болды, онда тұрақты жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткіші басқаларынан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

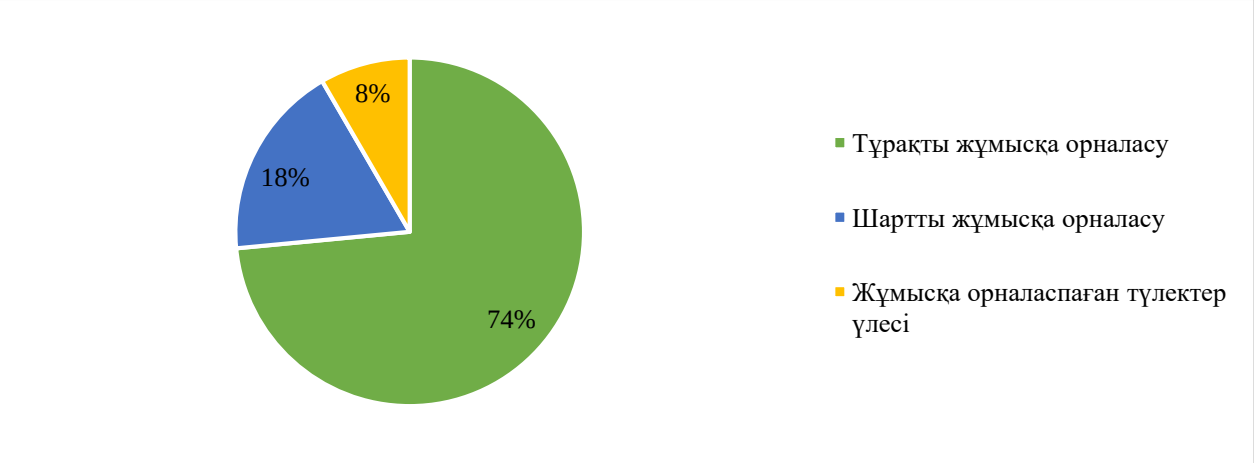

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 74%-ы тұрақты, ал 8%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 18%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2025 ж.	2024 ж.	2023 ж.
1	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	83,3%	82%	77%
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	100,0%	65%	84%
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	93,3%	73%	100%
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	96,1%	79%	96%
5	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	83,3%	89%	50%
6	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	60,0%	83%	*
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	90,0%	89%	90%
8	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	81,8%	50%	88%
9	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	67%	80%
10	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	100,0%	95%	93%
11	Торайғыров университеті	90,9%	86%	100%
12	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	100,0%	78%	81%
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	78,9%	67%	93%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орынында көрсеткіші жақсарған: І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті,М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

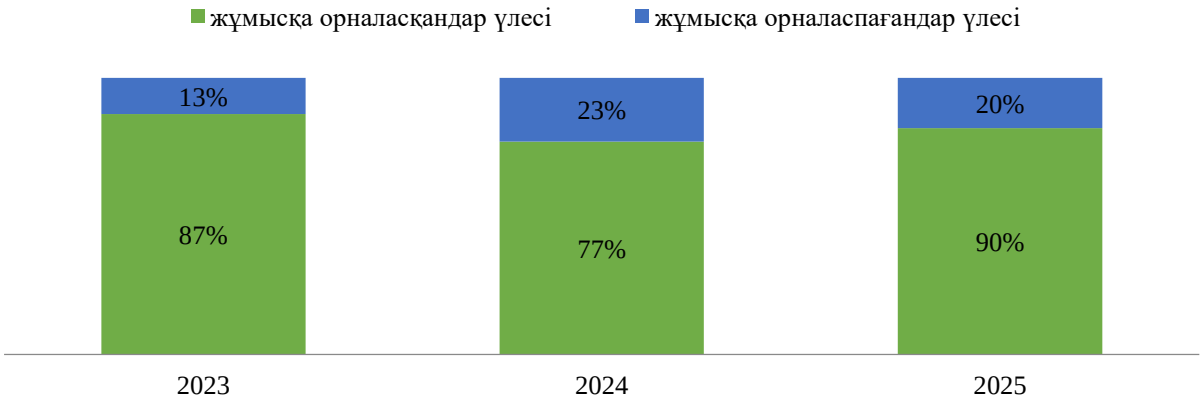

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 87%, 2024 жылы – 77%, ал 2025 жылы - 90% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1,55	4,75
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	1,60	4,73
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1,71	4,68

4	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	1,75	4,66
5	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2,00	4,55
6	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2,15	4,48
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,20	4,45
8	Торайғыров университеті	2,40	4,36
9	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,60	4,27
10	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2,87	4,15
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	3,10	4,05
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	4,63	3,35
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

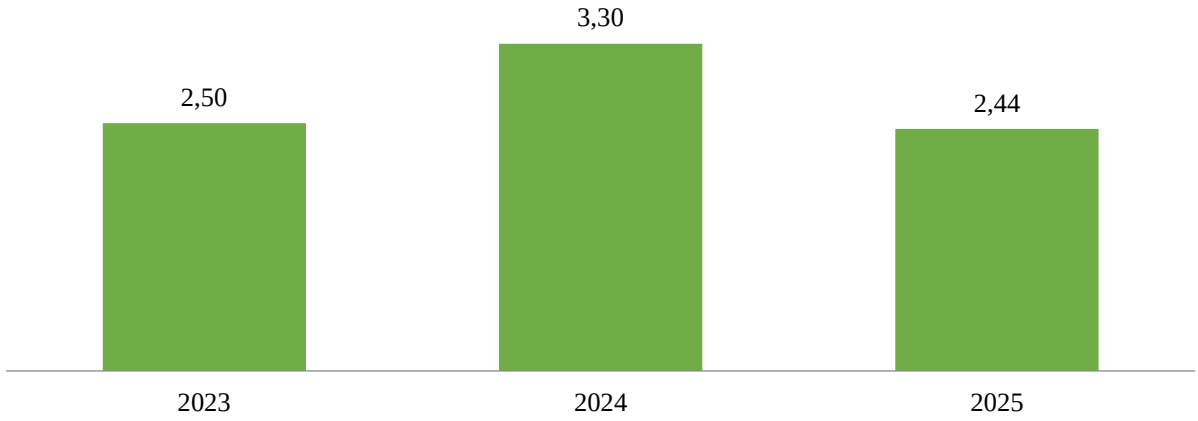

5-диаграмма еңбек нарығында «Агрономия» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,50 айды, 2024 жылы 3,30 айды, ал 2025 жылы 2,44 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	228054,4	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	197221,4	4,19
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	177551,6	3,88
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	164878,9	3,86
5	Торайғыров университеті	149630,0	3,75
6	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	139490,9	3,52
7	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	129523,6	3,34
8	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	100000,0	2,90
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	94384,3	2,82
10	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	102800,0	2,78
11	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	93787,7	2,67
12	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	96946,7	2,64
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшы: М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті. Ең төменгі көрсеткішті Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Агрономия» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Агрономия» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08101 Агрономия	3,578	1/12
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В08101 Агрономия	3,541	2/12
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08101 Агрономия	3,433	3/12
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В08102 Green fields технологиясы	3,244	4/12
5	Торайғыров университеті	6В08101 Агрономия	3,225	5/12
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В08103 Агрономия	3,138	6/12
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В08101 Агрономия	3,074	7/12
8	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В08100 Агрономия	3,048	8/12
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08110 Агрономия	3,032	9/12
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В08101 Агрономия	2,835	10/12
11	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	6В08127 Агрономия	2,680	11/12
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В08171 Агрономия	2,485	12/12

*				*
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В08101 Агрономия экология	0,844	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Агрономия» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетісияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Агрономия» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	-	10 / 13	1/12
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	11 / 13	11 / 13	2/12
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	1 / 13	1 / 13	3/12
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	10 / 13	7 / 13	4/12
5	Торайғыров университеті	4 / 13	8 / 13	5/12
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7 / 13	4 / 13	6/12
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6 / 13	9 / 13	7/12
8	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	13 / 13	13 / 13	8/12
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	12 / 13	9/12
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	5 / 13	2 / 13	10/12
11	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	3 / 13	3 / 13	11/12
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	9 / 13	5 / 13	12/12
13	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8 / 13	6 / 13	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Агрономия» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 және 2024 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті болды.

2025 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің орнын алды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Агрономия» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға

бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Агрономия» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08101 Агрономия
2	М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті	6В08101 Агрономия
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08101 Агрономия
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В08102 Green fields технологиясы
5	Торайғыров университеті	6В08101 Агрономия
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В08103 Агрономия
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В08101 Агрономия
8	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В08100 Агрономия
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08110 Агрономия
10	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В08101 Агрономия
11	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В08171 Агрономия
12	М.Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті	6В08127 Агрономия
13	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В08101 Агрономия экология

6В019 Арнайы педагогика даярлау бағыты
В007 Көркем еңбек және сызу мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы
«Кәсіптік оқыту» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау

барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 6 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6	5,00
2	Шымкент университеті	5	3,67
3	Орталық Азия Инновациялық Университеті	4	2,33
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	1,00
5	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	3	1,00
6	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	3	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	3	330	3,32
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	180	3,24
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6	306	3,21
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	3	276	2,53
5	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	1	61	1,11
6	Шымкент университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1	0	2,50
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	2,50
3	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	0	0	0,00
4	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	0	0	0,00
5	Орталық Азия Инновациялық Университеті	0	0	0,00
6	Шымкент университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері тек С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде бар.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша рейтингке қатысатын 6 ЖЖОКБҰ-ның 6-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	5,00
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	НКЦА (NKCA)	5,00
3	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	НКЦА (NKCA)	5,00
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	НКЦА (NKCA)	5,00
5	Шымкент университеті	НКЦА (NKCA)	5,00
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша барлық ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

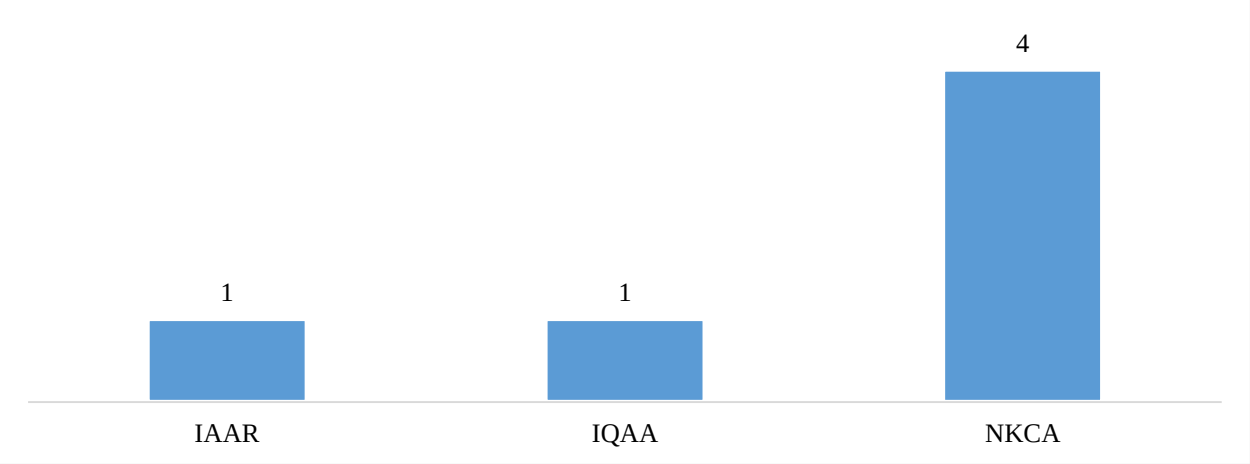

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 6 ББ-ның 4-і NKCA – Тәуелсіз Қазақстан аккредитациясы аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,80	4,40
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8,40	4,20
3	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	8,10	4,05
4	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	8,00	4,00
5	Шымкент университеті	7,80	3,90
6	Орталық Азия Инновациялық Университеті	7,40	3,70

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында «Академиялық ұтқырлық» критерийі болу фактісі расталған жоқ.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерий

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

6-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	Применение AR (Augmented Reality) в учебном процессе по декоративной обработке древесины»	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі болу фактісі расталған жоқ.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ

деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

7-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	73	2,61
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	50	1,79
3	Шымкент университеті	49	1,75
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	42	1,51
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	40	1,42
6	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	26	0,93

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

7-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 47 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі» болу фактісі расталған жоқ.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

8-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	193	3651	18	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	4,93
3	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	107	2345	22	4,32
4	Шымкент университеті	289	6666	23	4,10
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	3,50
6	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	16067	44	2,14

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 18 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға

бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

9-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288,00	180,00	63%	5,00
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	193,00	110,00	57%	4,56
3	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	107,00	59,00	55%	4,41
4	Шымкент университеті	289,00	151,00	52%	4,18
5	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364,00	163,00	45%	3,58
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163,00	367,00	32%	2,52

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 51% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

10-кесте«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787,00	43838,28	5,00
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	3651,00	14605,00	2,09
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327,00	11075,39	1,74
4	Шымкент университеті	6666,00	6395,00	1,28
5	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	2345,00	6017,00	1,24
6	Орталық Азия Инновациялық Университеті	16067,00	3608,39	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің

орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

11-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	3,80
3	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	425727,2	3,28
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	371175,6	2,51
5	Шымкент университеті	335211,4	2,02
6	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	249371,3	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

11-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 407 122 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті – 595 369 теңге, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті 465 758 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті.

2-диаграмма. «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

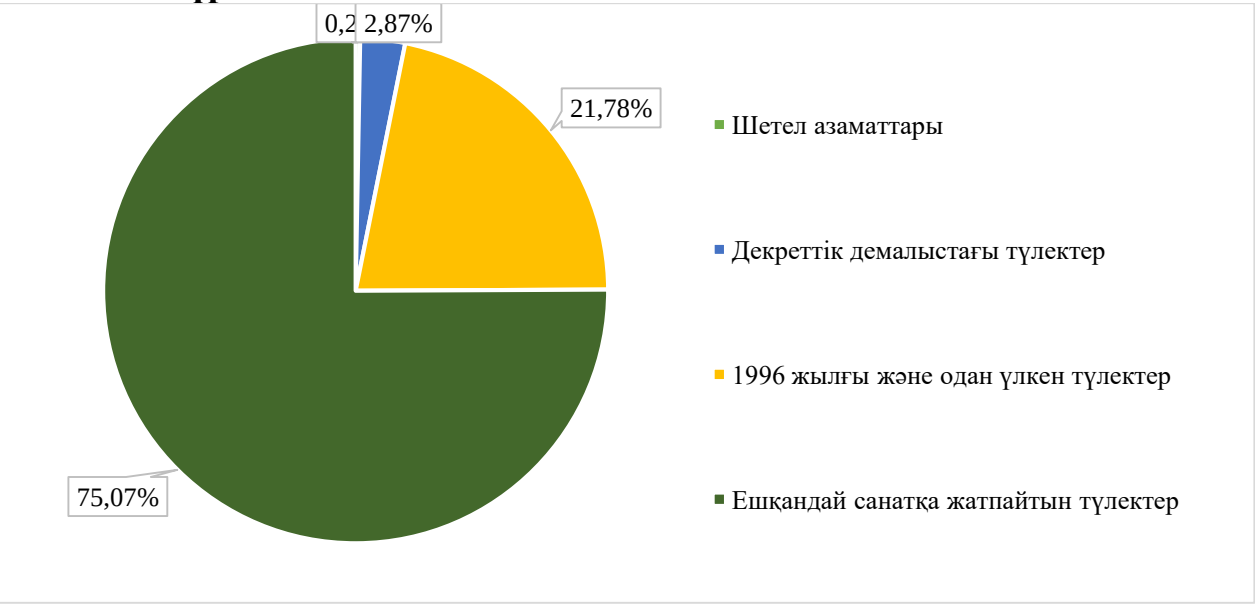

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 262 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 10; шетел азаматтары – 1; 1995 жылғы және одан үлкен – 76.

12-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	5	100%	100 %	0%	5,00
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	16	94%	88%	6%	4,50
3	Шымкент университеті	38	79%	66%	13%	3,55
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	26	65%	50%	15%	2,81
*	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	*	*	*	*	*
*	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

12-кестеге сәйкес, «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 84,5% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу пайызы жоғары ЖЖОКБҰ: Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті. Соңғы позицияда Орталық Азия Инновациялық Университеті болды, онда жұмысқа орналасудың көрсеткіші басқалардан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

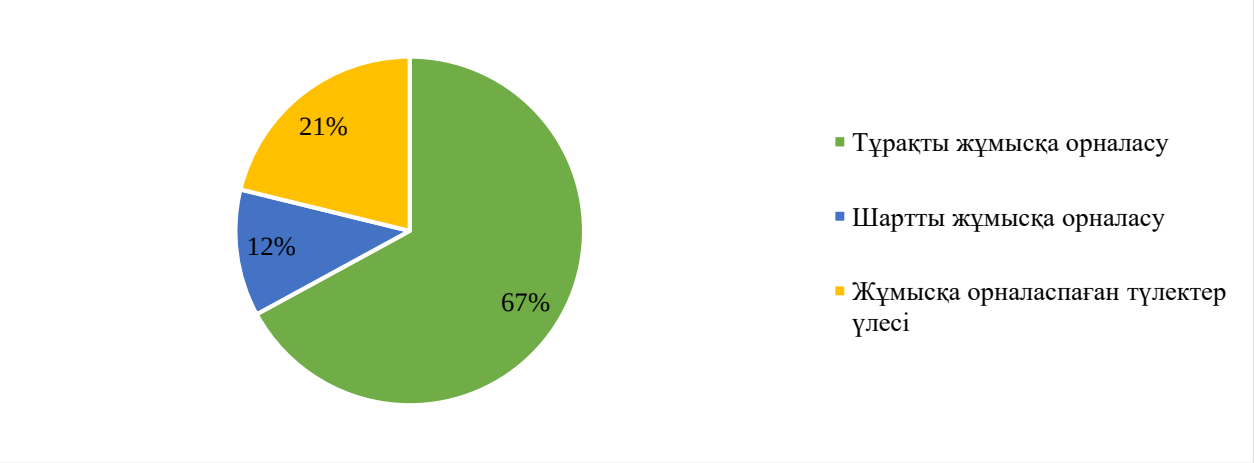

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 82,8%-ы тұрақты, ал 6,4%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12,9%-ы жұмысқа орналаспаған.

13-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	100%	81%	93,8%
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	-	100%	100,0%
3	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	100%	100%	-
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	14%	65,4%
5	Шымкент университеті	79 %	61%	78,9%
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	*	-

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

13-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының

көрсеткіштері жақсарған: Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті, Орталық Азия Инновациялық Университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

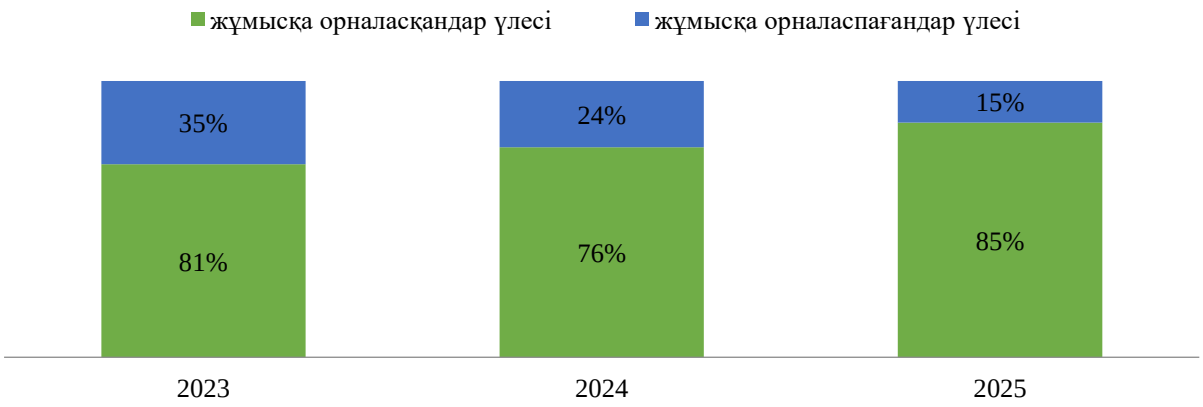

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 81%, 2024 жылы - 76%, ал 2025 жылы – 85% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

14-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	1,05	4,98
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1,58	4,74
3	Шымкент университеті	1,63	4,71
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	2,67	4,24
*	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	*	*
*	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Шымкент университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

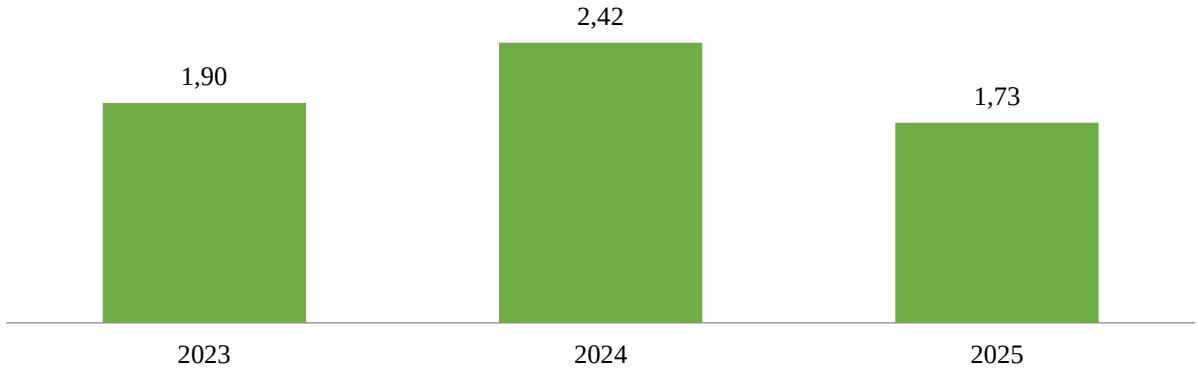

5-диаграмма еңбек нарығында «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 1,90 айды, 2024 жылы 2,42 айды, ал 2025 жылы 1,73 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

15-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	257435,9	5,00
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	228299,0	4,83
3	Орталық Азия Инновациялық Университеті	225698,0	4,77
4	Шымкент университеті	113357,0	2,89
*	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	-	0,00
*	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	0,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшы: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті. Ең төменгі көрсеткішті Шымкент университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

16-кесте. «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01402 Кәсіптік оқыту, Көркем еңбек және графика	3,623	1/4
1	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	6В01433 Еңбекке баулу және кәсіпкерлік негіздері	3,563	2/4
3	Шымкент университеті	6В01404 Кәсіптік оқыту	2,787	3/4
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01409 Көркем еңбек және дизайн	2,625	4/4
*	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01402 Еңбекке баулу және кәсіпкерлік негіздері (ІР)	1,411	*
*	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	6В01420 Кәсіптік оқыту	1,057	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

16-кестеде «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

17-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1/5	1 / 9	1/6
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	*	5 / 9	2/6
3	Шымкент университеті	3 / 5	8 / 9	3/6
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	*	9 / 9	4/6
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	4 / 6	*
6	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	4 / 5	8 / 9	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Кәсіптік оқыту» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023, 2024 және 2025 жылы С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті рейтинг көшбасшысы болды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «рейтинг көшбасшысы болып» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Кәсіптік оқыту» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01402 Кәсіптік оқыту, Көркем еңбек және графика
2	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	6В01433 Еңбекке баулу және кәсіпкерлік негіздері
3	Шымкент университеті	6В01404 Кәсіптік оқыту
4	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01409 Көркем еңбек және дизайн
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01402 Еңбекке баулу және кәсіпкерлік негіздері (IP)
6	З. Алдамжар атындағы Қостанай әлеуметтік-техникалық университеті	6В01420 Кәсіптік оқыту

6В081 Агрономия даярлау бағыты
В077 Өсімдік шаруашылығы білім беру бағдарламасы тобы
«Өсімдік қорғау және карантин» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 3 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	3,67
3	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	425	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	3	288	1,61
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	7	415	1,03

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	1	0	2,50
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	0	0	0,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, тек Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институтында профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері бар екені анықталды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша рейтингке қатысатын 3 ЖЖОКБҰ-ның 3-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	IAAR	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	IQAA	3,57
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

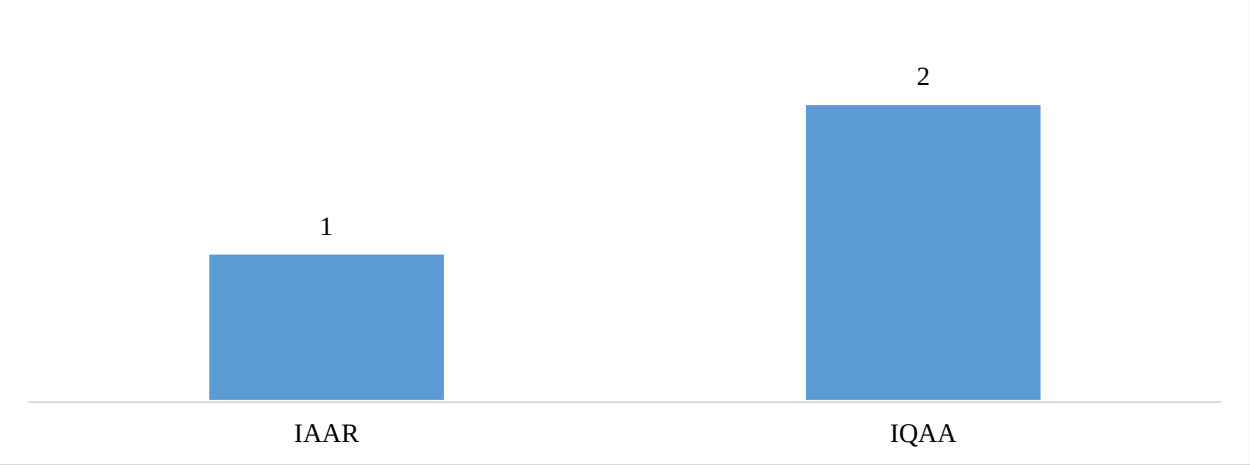

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 3 ББ-ның 2-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін

объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	8,50	4,25
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,20	4,10
3	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8,00	4,00

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

«Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ешқандай ЖОО тіркелмеді.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

«Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша бітірген түлектер магистратураға түспеген.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

6-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	66	2,35
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	65	2,33
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	58	2,07

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

6-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 63 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

7-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	106	12	11%	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	141	0	0%	0,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	13	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде шетелдік студенттердің «Өсімдік қорғау және карантин» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 4,6% құрайды. Шетелдік студенттер тек С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінде бар.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

8-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929	12917,00	7,1%	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	8758,00	3,1%	3,58
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327,00	5,2%	2,67

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 7 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның ірге және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес

келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

9-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929	548	58%	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	277	117	42%	3,58
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31%	2,67

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 44% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критериі

«1 студентке шаққандағы шығындар көлемі» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін

академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

10-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критериі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327,00	11075,39	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	8758,00	6854,80	2,61
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	12917,00	3998,00	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде көрсетілген «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критериі бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

11-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465 758,9	5,00
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	390 454,0	2,45
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	402 483,8	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

11-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 419 516 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті – 465 758,9 теңге, Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты – 390 454,0 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты

.

2-диаграмма. «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

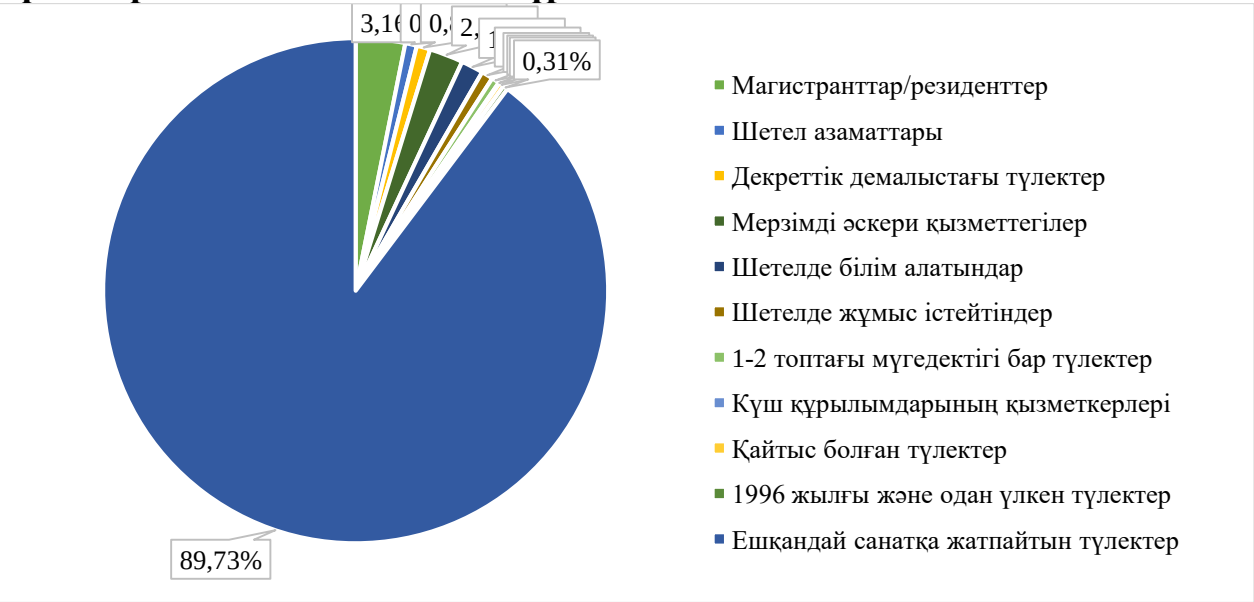

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 35 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 39; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 3; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 134; шетелде білім алатын түлектер – 2; шетел азаматтары – 45; 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер – 3; 1995 жылғы және одан үлкен – 278.

12-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	21	95,2%	90%	5,2%	4,62
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9	88,9%	56%	32,9%	3,44
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

12-кестеге сәйкес, «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 92,1% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

3-диаграмма. Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі

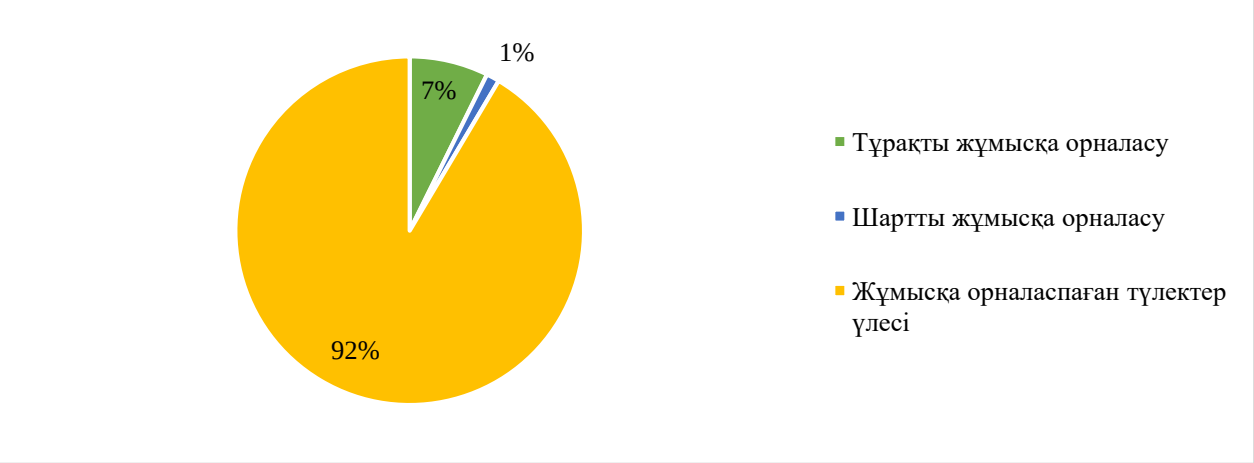

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 92%-ы тұрақты, ал 1%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 7%-ы жұмысқа орналаспаған.

13-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	100%	83%	95,2%
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	-	67%	-
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	-	88,9%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

13-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің көрсеткіші жақсарған.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

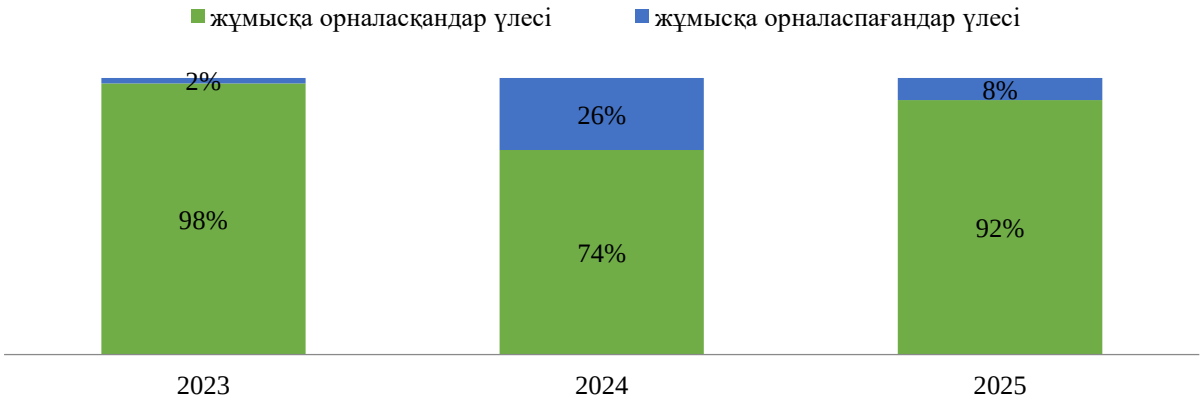

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері нашарлады: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 98%, 2024 жылы - 74%, ал 2025 жылы - 92% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

14-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1,44	4,80
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2,30	4,41
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

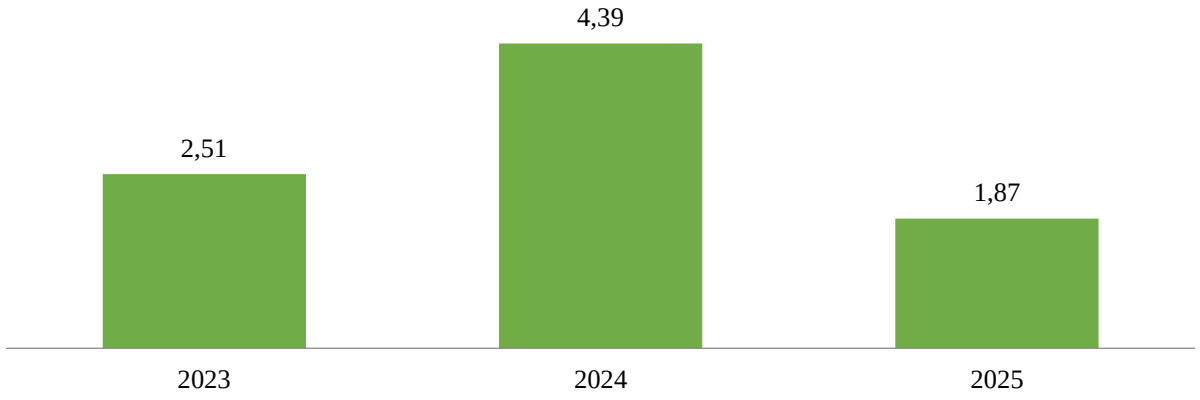

5-диаграмма еңбек нарығында «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,51 айды, 2024 жылы 4,39 айды, ал 2025 жылы 1,87 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

15-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	206033,9	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	137938,3	3,51
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеде осы критерий бойынша талдау бойынша көшбасшы: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

16-кесте. «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08104 Фитосанитарлық қауіпсіздік	3,496	1/2
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08130 Өсімдік қорғау және карантин	3,297	2/2
*	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В08102 Өсімдік қорғау және карантин	0,991	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

16-кестеде «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес 1-ші орында С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

17-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	1/2	1/4	1/2
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	*	3/4	*
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	*	2/2

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

17-кестеде 2023-2025 жылдары «Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды. 2023, 2024, 2025 жылы рейтинг көшбасшысы өзгермеді, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті болды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Өсімдік қорғау және карантин» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Өсімдік қорғау және карантин» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08104 Фитосанитарлық қауіпсіздік
2	Ш. Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты	6В08130 Өсімдік қорғау және карантин
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08102 Өсімдік қорғау және карантин

6В081 Агрономия даярлау бағыты
В077 Өсімдік шаруашылығы білім беру бағдарламасы тобы
«Топырақтану және агрохимия» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 6 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	5	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	5,00
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2	2,60
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	1	1,80
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	5	738	4,35
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	525	4,16
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	4	276	1,57
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	2	210	1,35
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	3	246	0,37

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	1	0	2,50
2	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	0	0	0,00
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	0	0	0,00
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	0	0	0,00
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, тек Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері бар.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша рейтингке қатысатын 5 ЖЖОКБҰ-ның 5-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	IAAR	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	IQAA	3,57
3	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	IQAA	3,57
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	IAAR	3,57
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

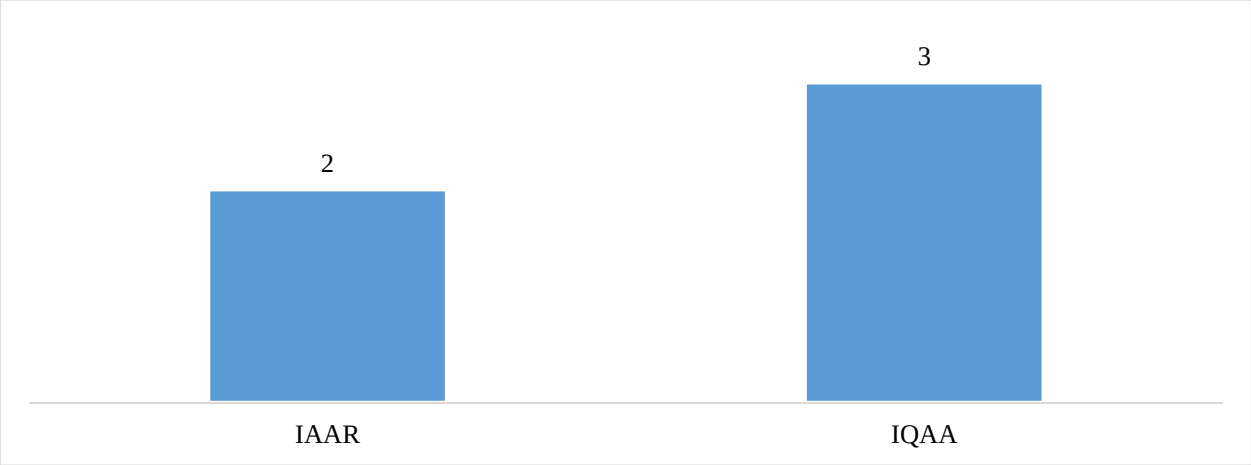

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 6 ББ-ның 3-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігі;

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	8,60	4,30
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	8,50	4,25
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	8,40	4,20
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,30	4,15
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	7,80	3,90

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	115	4	5,00
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	55	1	2,61
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	87	0	0,00
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	36	0	0,00
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	30	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, тек екі ЖЖОКБҰ оқытылды: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек

нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	11	2	18%	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	7	0	0	0,00
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7	0	0	0,00
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	4	0	0	0,00
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	10	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 39 болса, оның ішінде 2 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 6% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектер тек С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінде анықталды.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	63	2,24
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	62	2,21
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	59	2,11
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	57	2,02
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	56	2,01

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 59 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	8	115	7%	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	0	87	0	0,00
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	0	36	0	0,00
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	55	0	0,00
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	0	30	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Топырақтану және агрохимия» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 2,5% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы үлесі тек С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929	12917	14	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291	4666	16	4,34
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436	7147	16	4,24
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	3,62
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	111,00	4139	37	1,86

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті бір оқытушыға орташа есеппен 14 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға

бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436,00	265,00	61%	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929,00	548,00	59%	4,85
3	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	111,00	61,00	55%	4,52
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	291,00	133,00	46%	3,76
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163,00	367,00	32%	2,60

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 50% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.3.3 «1 студентке шаққандағы шығындар көлемі» критерийі

«1 студентке шаққандағы шығындар көлемі» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін

маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7147,00	53068,00	5,00
2	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	4666,00	31123,20	3,33
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327,00	11075,39	1,80
4	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	12917,00	3998,00	1,26
5	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	4139,00	553,00	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критериі бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми

зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	501097,5	5,00
2	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	402483,8	4,08
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	3,94
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	416974,5	3,66
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	531021,3	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 463 347 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті – 501 097,5 теңге, Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті – 402 483,8 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сара птамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

2-диаграмма. «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

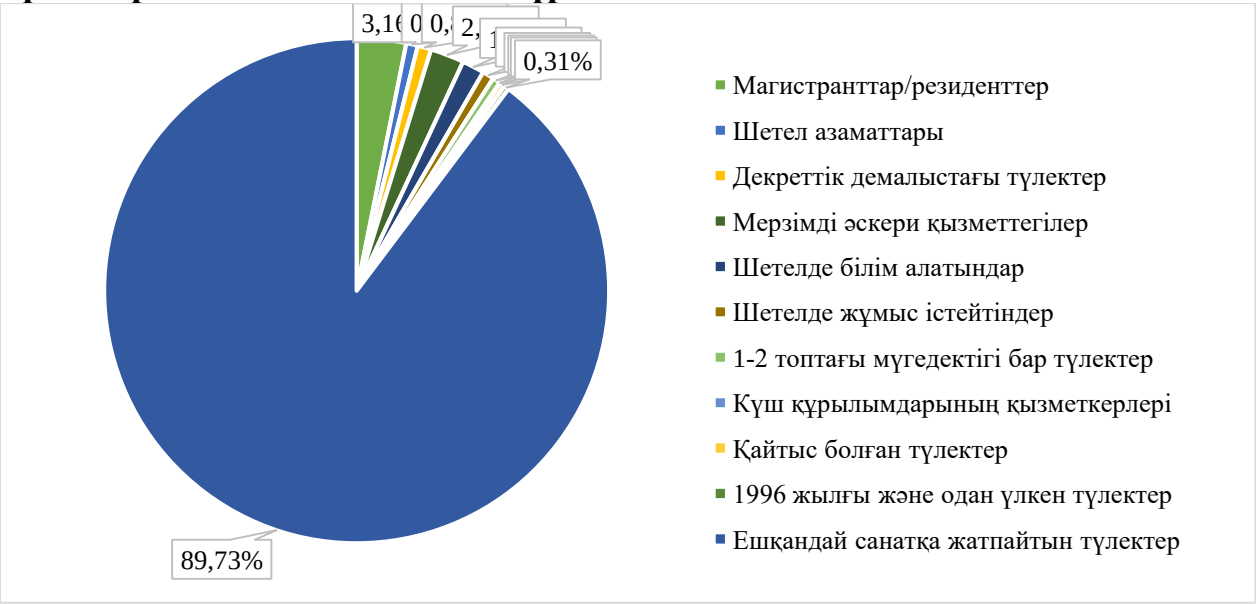

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 39 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 2; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 2.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	11	100,0%	100 %	0%	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	10	90,0%	80%	10%	4,20
3	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	11	85,7%	71%	13,7%	3,86
4	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6	66,7%	67%	0%	3,33
*	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 85,6% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу пайызы жоғары ЖЖОКБҰ: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті. Соңғы позицияда Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті болды, онда тұрақты жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткіші басқалардан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

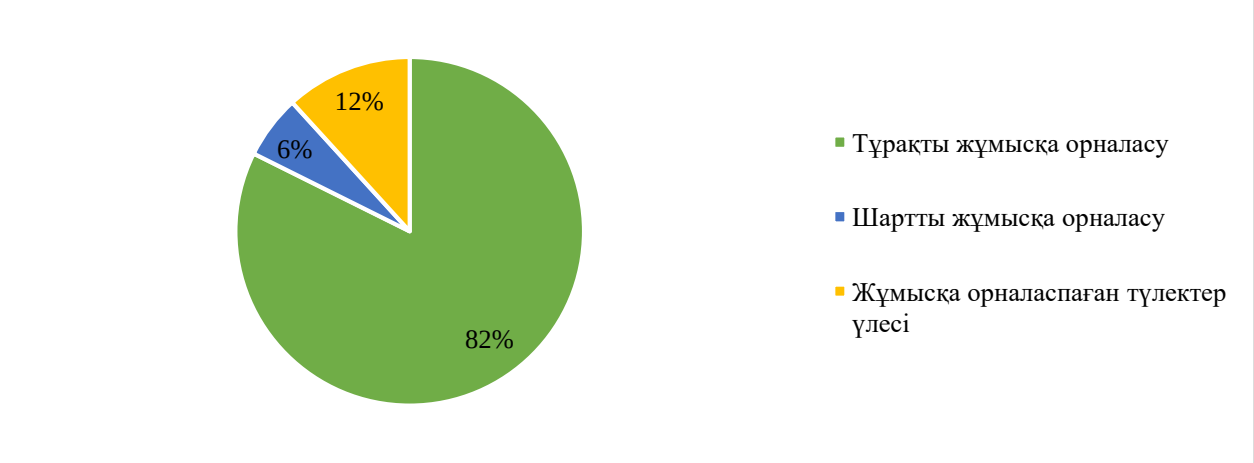

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 82%-ы тұрақты, ал 6%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	*	*	66,7%
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	75%	95%	100,0%
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	89%	78%	*
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	80%	100%	85,7%
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	96%	60%	90,0%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша соңғы үш жылда жақсы көрсеткіштері жақсарған: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті . Ал көрсеткіштердің нашарлауы мына ЖЖОКБҰ-да байқалады: Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

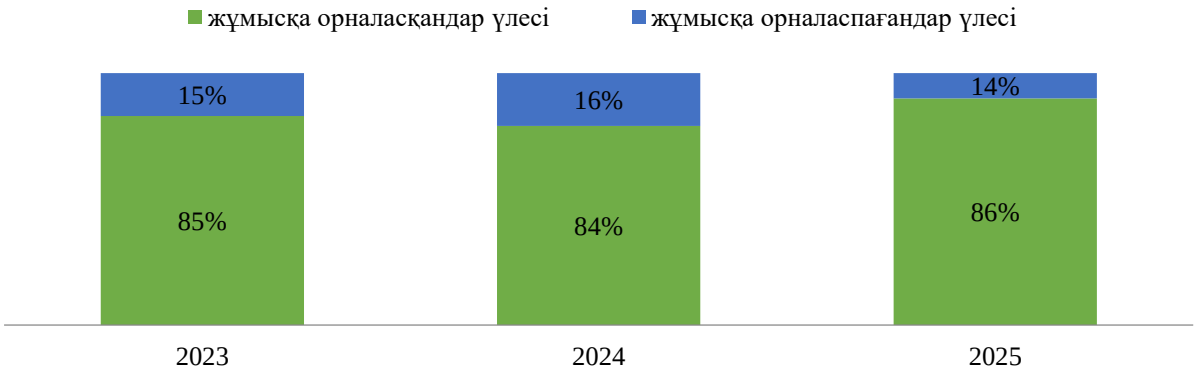

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 85%, 2024 жылы - 84%, ал 2025 жылы - 86% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	1,00	5,00
2	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	1,60	4,73
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2,45	4,34
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3,78	3,74
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 1,60 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

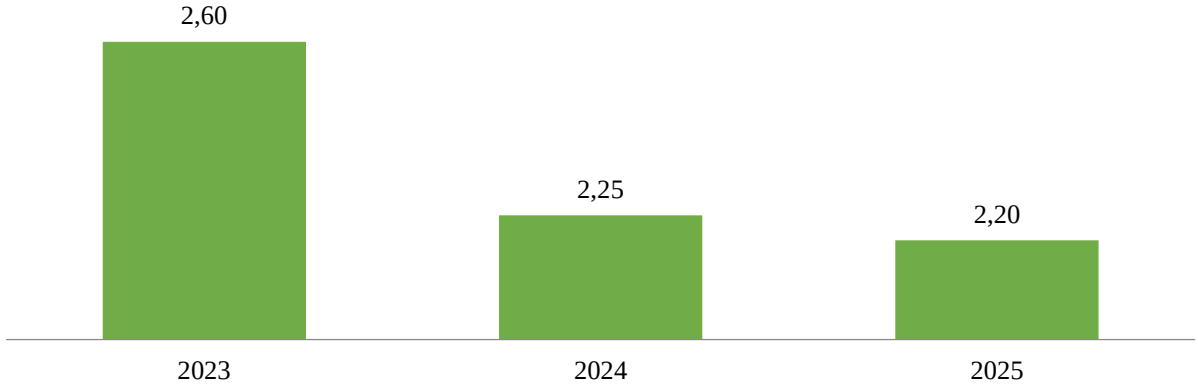

5-диаграмма еңбек нарығында «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,60 айды, 2024 жылы 2,25 айды, ал 2025 жылы 2,20 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	186486,6	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	187442,5	4,43
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	132376,7	3,59
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	88373,9	2,62
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті. Ең төменгі көрсеткішті Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08103 Топырақтану және агрохимия	3,982	1/4
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08120 Топырақтану және агрохимия	3,281	2/4
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В08101 Топырақтану және агрохимия	3,000	3/4
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	6В08103 Жеміс-көкөніс шаруашылығы және агротопырақтану	2,992	4/4
*	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08102 Топырақтану және агрохимия	1,338	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-2 құрамына С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті және М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2/4	1 / 5	1/4
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1/4	4/5	2/4
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	-	-	3/4
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	4/4	5/5	4/4
*	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	3/4	2/5	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтингті М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті бастады, ал 2024 және 2025 жылы С С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті рейтинг көшбасшысы болды.

Соңғы үш жыл бойы рейтинг соңында Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті қалып отырды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «рейтинг көшбасшысы болып» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Топырақтану және агрохимия» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В08103 Топырақтану және агрохимия
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08120 Топырақтану және агрохимия
3	Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті	6В08101 Топырақтану және агрохимия
4	Халықаралық инженерлік-технологиялық университеті	6В08103 Жеміс-көкөніс шаруашылығы және агротопырақтану
5	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08102 Топырақтану және агрохимия

6В086 Су ресурстары және суды пайдалану даярлау бағыты
В082 Су ресурстары және суды пайдалану білім беру бағдарламасы тобы
«Су ресурстары және суды пайдалану» білім беру бағдарламасы бойынша
рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау

барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 4 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9	5,00
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2	1,50
3	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	2	1,50
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша жоғары нәтиже берген М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	480	3,37
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	3	359	3,05
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	8	667	3,00
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	1	180	3,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	1	0	2,50
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	0	0	0,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, тек Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінің профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері бар.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені

туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша рейтингке қатысатын 4 ЖЖОКБҰ-ның 4-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	IAAR	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	IAAR	5,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	5,00
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

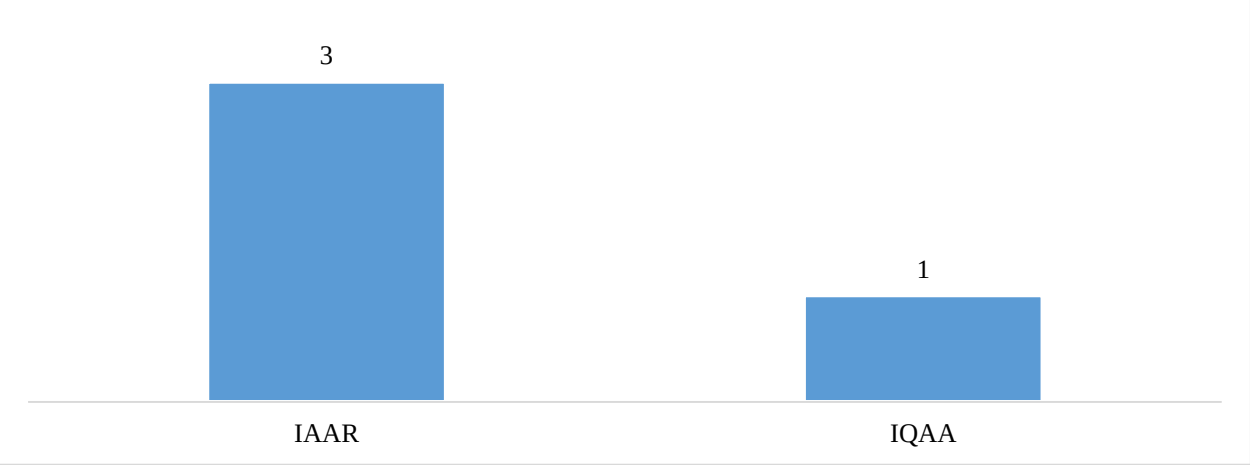

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 4 ББ-ның 3-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,25	4,13
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	8,08	4,04
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7,83	3,92
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	7,75	3,88

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	97	1	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	42	0	0,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	59	0	0,00
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	89	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткішті көрсетті: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	13	3	23	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	45	3	7	1,44
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	35	0	0	0,00
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	8	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 101 болса, оның ішінде 6 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 6% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектер келесі оқу орындарында ғана: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінде және М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	62	2,20
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	61	2,19
3	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	61	2,18
4	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	57	2,05

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 60 баллды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	97	3	3	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	42	0	0	0,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	59	0	0	0,00
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	89	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 1% құрайды. Шетелдік студенттер тек Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінде бар.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436	7147	16	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	4,27
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	23	3,60
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	5804	26	3,19

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 16 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	436	265	61	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	50	4,10
3	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	108	48	3,93
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31	2,60

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 42% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін

қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	7147	53000	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	5804	13040	1,36
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	1,18
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсеткен Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	531 021	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	489 887	2,37
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465 759	2,99
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388 153	1,00

Дереккөз: ҚР ЕХӘҚМ «ЕРДО» АҚ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 468 705 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті – 531 021 теңге, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті – 489 887 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

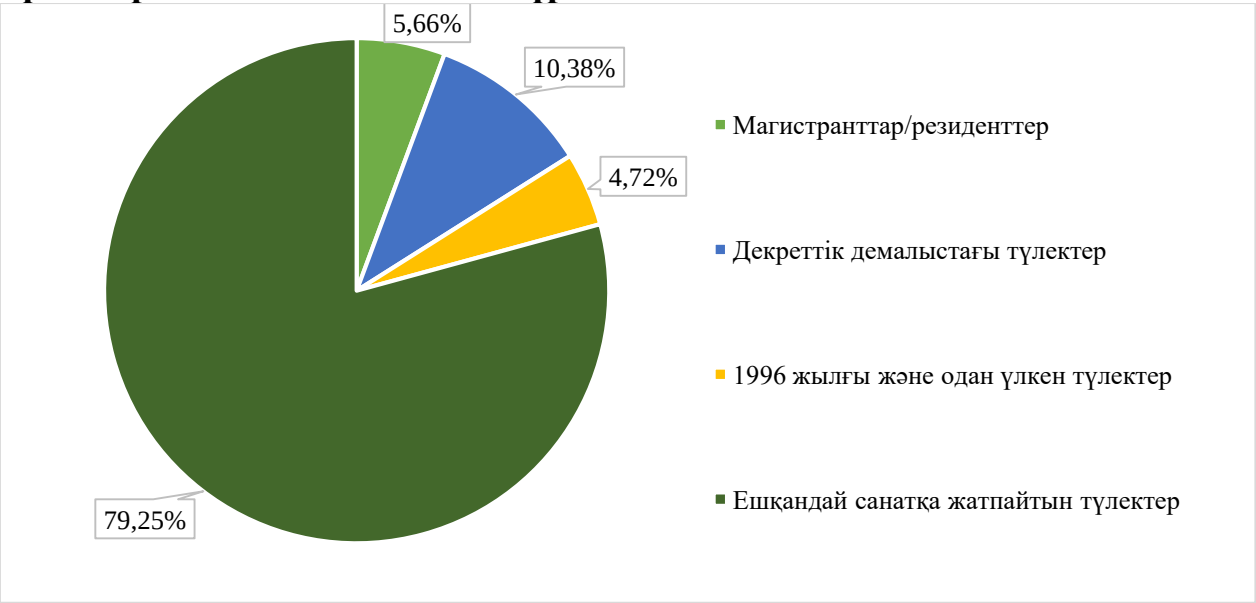

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 106 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 11; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 6; 1995 жылғы және одан үлкен – 5.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	8	100%	75%	25%	4,25
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	30	90%	67%	23%	3,80
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	33	88%	61%	27%	3,58
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8	88%	50%	38%	3,25

Дереккөз: ҚР ЕХӘҚМ «ЕРДО» АҚ мәліметтері

14-кестеге сәйкес, «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 91,3% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Д.Серікбаев атындағы Шығыс

Қазақстан техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті. Соңғы позицияларда Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті болды, олардың жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткші басқалардан төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

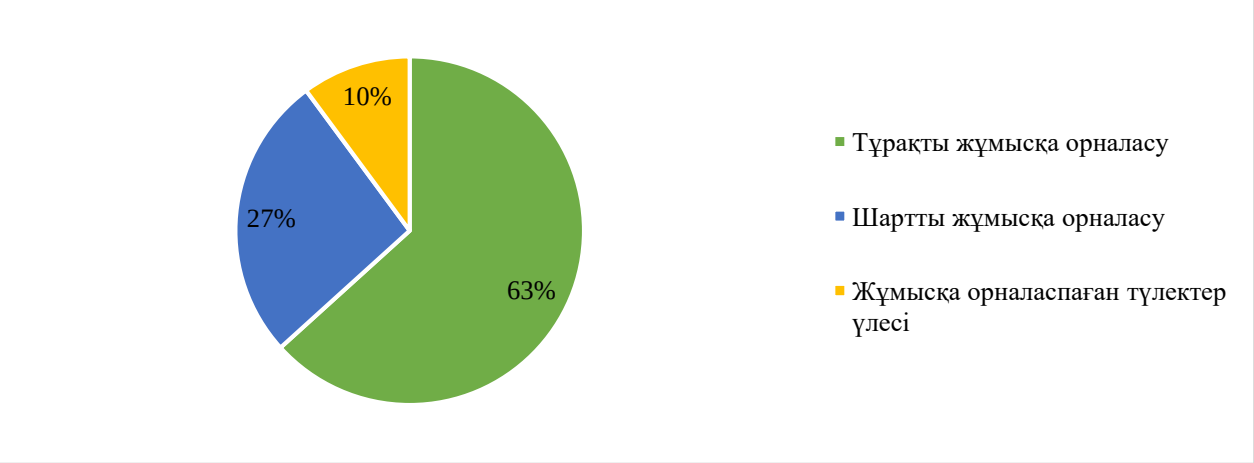

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 63%-ы тұрақты, ал 27%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	90%	76%	88%
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	100%	100%	100%
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	86%	96%	90%
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	89%	56%	88%

Дереккөз: ҚР ЕХӘҚМ «ЕРДО» АҚ мәліметтері

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша соңғы екі жылы көрсеткіштері жақсарған: Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті және Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті. Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университетінің көрсеткіші үш жыл бойы 100%. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

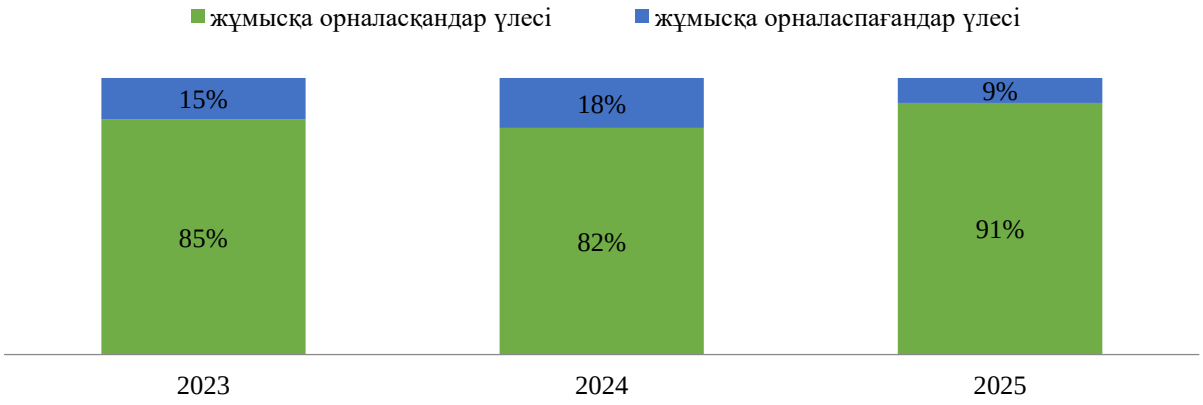

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 85%, 2024 жылы - 82%, ал 2025 жылы - 91% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	1,63	4,72
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,06	4,52
3	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	2,63	4,26

4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	3,33	3,94

Дереккөз: ҚР ЕХӘҚМ «ЕРДО» АҚ мәліметтері

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 3 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

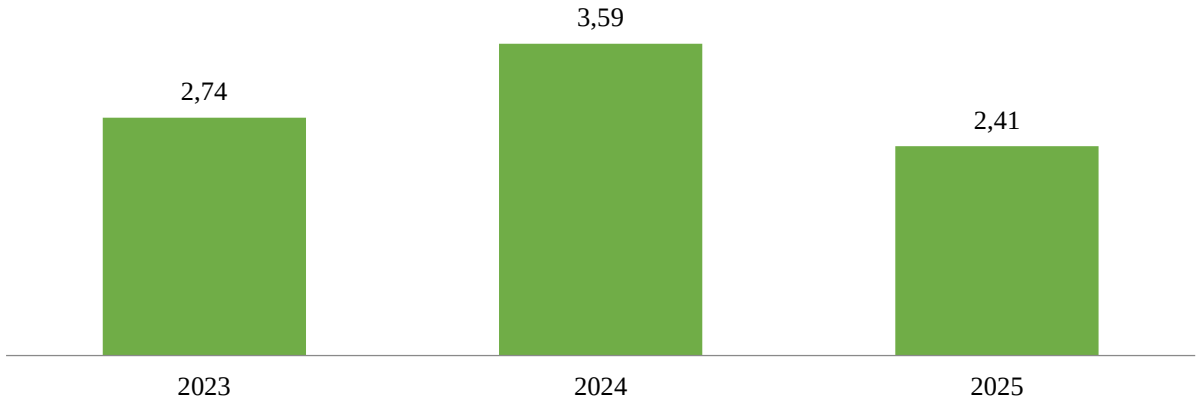

5-диаграмма еңбек нарығында «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,74 айды, 2024 жылы 3,59 айды, ал 2025 жылы 2,41 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға

және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	266 526	5,00
2	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	207 755	3,57
3	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	139 433	2,52
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	99 333	1,00

Дереккөз: ҚР ЕХӘҚМ «ЕРДО» АҚ мәліметтері

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті. Ең төменгі көрсеткішті М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08601 Су ресурстарын басқару	3,625	1/4
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В08601 Су ресурстары және суды пайдалану	3,251	2/4
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08610 Су ресурстары және суды пайдалану	3,106	3/4
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В08674 Су ресурстары және суды пайдалану	2,761	4/4

18-кестеде «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, 1-ші орында Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	3/6	3/4	1/4
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	1/6	2/4	2/4
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2/6	1/4	3/4
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	4/6	4/4	4/4

19-кестеде 2023-2025 жылдары «Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университетінің орнын алды.

2025 жылы көшбасшы ретінде Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетін көре аламыз. Үш жыл бойы Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Су ресурстары және суды пайдалану» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Су ресурстары және суды пайдалану» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті	6В08601 Су ресурстарын басқару
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В08601 Су ресурстары және суды пайдалану
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В08610 Су ресурстары және суды пайдалану
4	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В08674 Су ресурстары және суды пайдалану

6В073 Сәулет және құрылыс даярлау бағыты
В074 Қала құрылысы, құрылыс жұмыстары және азаматтық құрылыс білім беру бағдарламасы тобы
«Геодезия және картография» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау

барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Геодезия және картография» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 7 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	7	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6	4,43
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4	3,29
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	4	3,29
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	3	2,71
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	2	2,14
7	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	9	1344	5,00
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	9	1243	2,69
3	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	11	1104	1,73
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	9	922	1,16
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6	672	1,15
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	4	405	1,03
7	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	198	0,97

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар

оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4	0	2,50
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	1	0	0,63
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0	0,00
4	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	0	0	0,00
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	0	0	0,00
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	0	0	0,00
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша тек Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Халықаралық білім беру корпорациясында көрсеткіштер анықталды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Геодезия және картография» ББ бойынша рейтингке қатысатын 7 ЖЖОКБҰ-ның 7-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	IAAR	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	CAAAE	5,00
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	CAAAE	3,57
4	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	IAAR	3,57
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	ARQA	3,57
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	CAAAE	3,57
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	IQAA	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

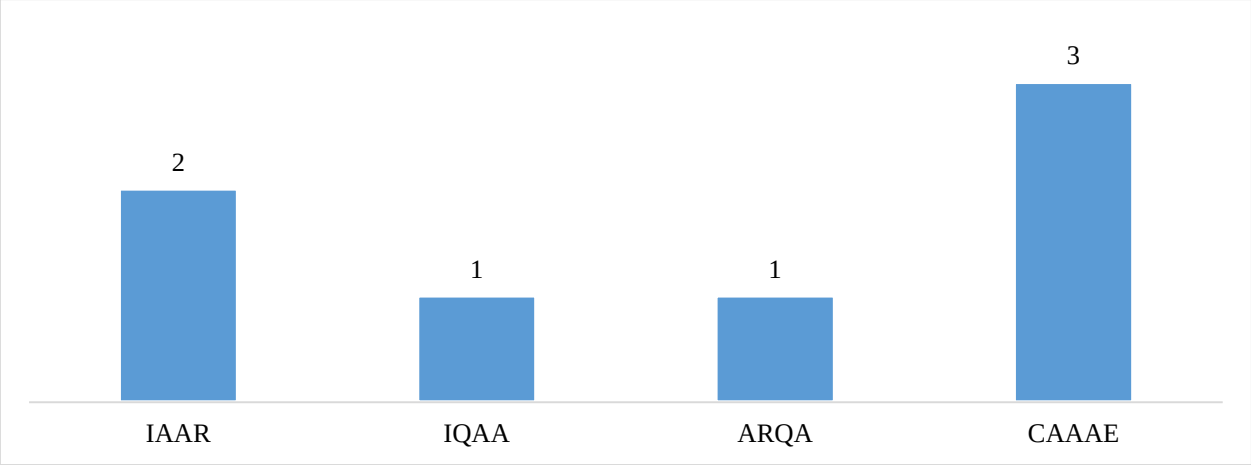

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 7 ББ-ның 3-і CAAAE - Орталық Азия білім жүйесін аккредиттеу қауымдастығында аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	8,83	4,42
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	8,42	4,21
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	8,33	4,17
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,67	3,83
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7,50	3,75
6	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	7,42	3,71
7	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	7,33	3,67

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	81	9	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	189	12	2,86
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	950	3	0,14
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	77	0	0,00
5	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	145	0	0,00
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	89	0	0,00
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	239	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	Серия карт по социальным показателям устойчивого развития Северо-Казахстанской оласти	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	21	4	19	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	196	24	12	3,21
3	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	24	1	4	1,09
4	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	22	0	0	0,00
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	19	0	0	0,00
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	0	0	0,00
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	17	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 305 болса, оның

ішінде 29 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 9% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	101	3,62
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	88	3,15
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	85	3,05
4	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	72	2,59
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	68	2,43
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	66	2,34
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	66	2,34

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 78 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге

деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	145	10	7	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	950	6	0,6	0,46
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	189	1	0,5	0,38
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	77	0	0	0,00
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	89	0	0	0,00
6	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	81	0	0	0,00
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	239	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Геодезия және картография» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 0,9% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орынында анықталды: Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	5,00
2	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929	12917	14	4,70
3	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	823	14443	17	3,73
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	3,46
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	6524	21	3,12
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	5804	26	2,55
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	11574	40	1,63

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни

ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74	5,00
2	Халықаралық білім беру корпорациясы	288	191	66	4,48
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61	4,15
4	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	929	548	59	3,98
5	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	823	447	54	3,67
6	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	226	108	48	3,23
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	148	47	3,21

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 62% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42 419	5,00
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	14443	13 982	2,16
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13 547	2,11
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	5804	13 040	2,06
5	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	12917	3998	1,16
6	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966	1,16
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	11574	2404	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден

жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673 822	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584 039	3,70
3	Халықаралық білім беру корпорациясы	554 940	3,27
4	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	554 746	3,26
5	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	489 887	2,25
6	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423 584	1,60
7	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	402 484	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Геодезия және картография» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 526 214 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673 822 теңге, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті – 584 039 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «Геодезия және картография» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

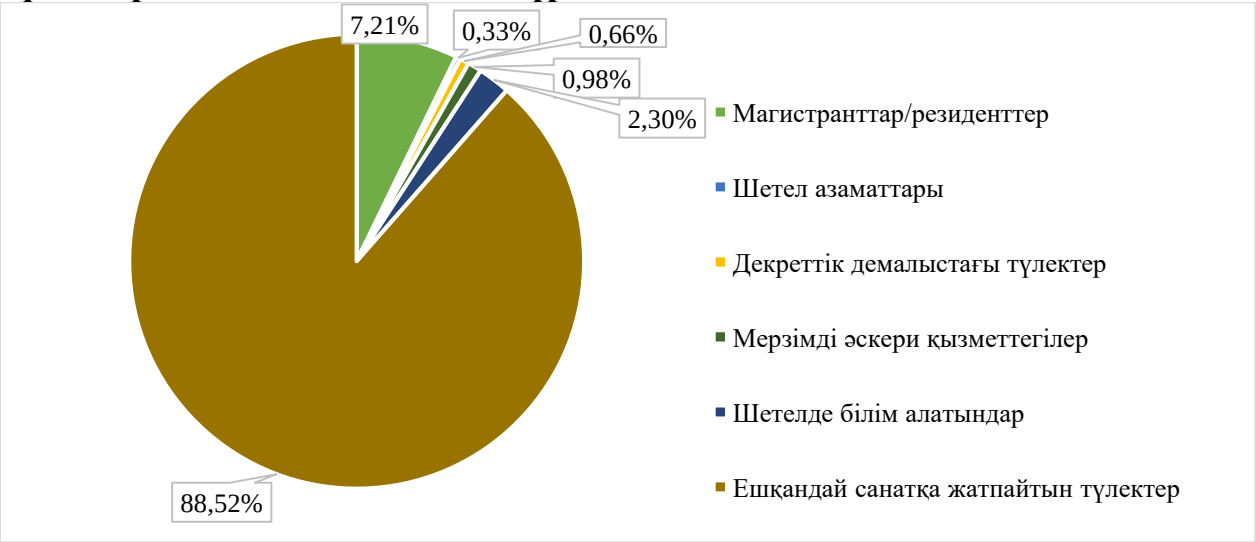

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 305 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 2; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 3; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 22; шетелде білім алатын түлектер – 7; шетел азаматтары – 1.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	16	100%	88%	12%	4,63
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	21	90%	90%	0%	4,52
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	179	95%	82%	13%	4,35
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	19	100%	74%	26%	4,21
5	Халықаралық білім беру корпорациясы	17	88%	59%	29%	3,53
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6	67%	67%	0%	3,33
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	20	90%	50%	40%	3,30

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

15-кестеге сәйкес, «Геодезия және картография» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 90% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті. Соңғы позицияларда Халықаралық білім беру корпорациясы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті болды, оларда тұрақты жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткіші басқалардан төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

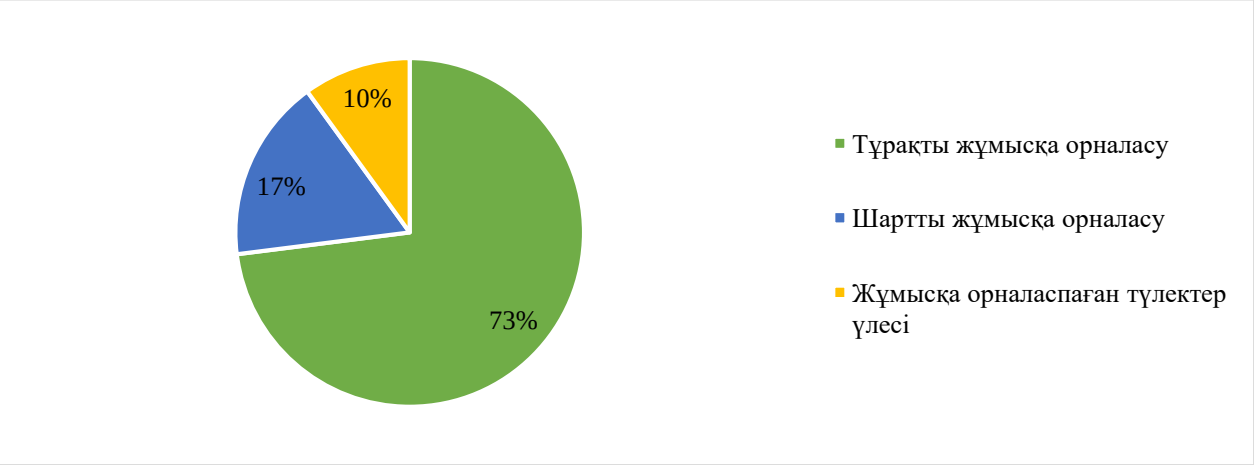

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 73%-ы тұрақты, ал 17%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	97%	81%	100%
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	87%	91%	90%
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	92%	85%	95%
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	98%	89%	100%
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	93%	82%	90%
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	81%	77%	67%
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	88%	86%	88%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының

көрсеткіштері жақсарған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

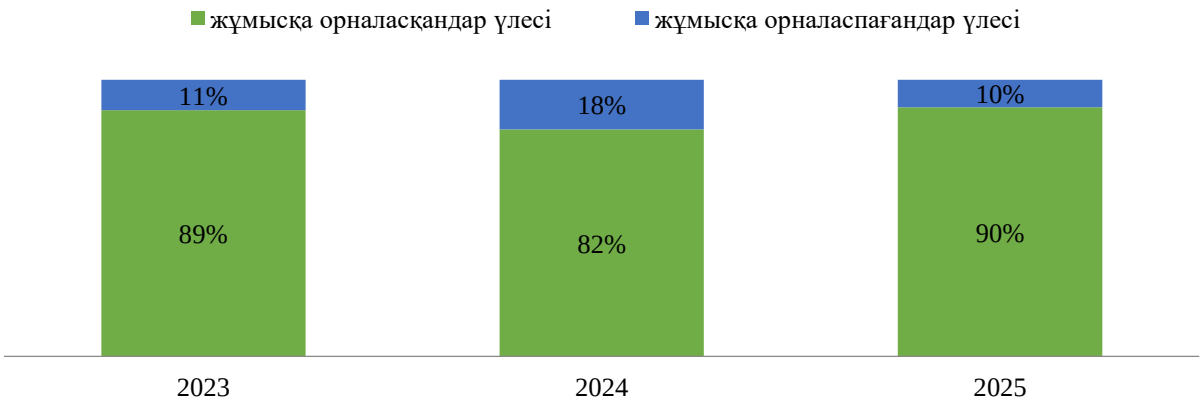

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 89%, 2024 жылы - 82%, ал 2025 жылы - 90% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1,78	4,65
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	2,60	4,27
3	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	2,63	4,26
4	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2,94	4,12
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3,25	3,98
6	Халықаралық білім беру корпорациясы	3,29	3,96
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	3,45	3,89

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 3 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

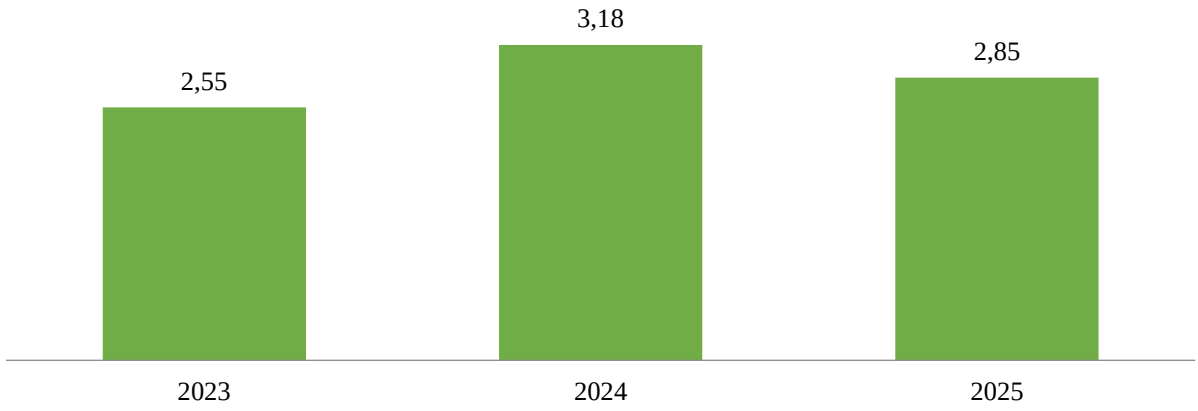

5-диаграмма еңбек нарығында «Геодезия және картография» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,55 айды, 2024 жылы 3,18 айды, ал 2025 жылы 2,85 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	225 696	5,00
2	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	222 334	4,57
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	213 780	4,36
4	Халықаралық білім беру корпорациясы	205 922	4,16
5	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	195 731	3,87
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	179 904	3,40
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	94 725	1,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті. Ең төменгі көрсеткішті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Геодезия және картография» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Геодезия және картография» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В07311 Геодезия және картография	3,518	1/7
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	6В07303 Геокеңістіктік цифрлік инженерия	3,311	2/7
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В07302 Геодезия және картография	3,296	3/7
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В07302 Геодезия және картография	3,221	4/7
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В07301 Геодезия және картография	3,100	5/7
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В07301 Геодезия және картография	2,990	6/7
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07371 Геодезия және картография	2,918	7/7

19-кестеде «Геодезия және картография» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Сәтпаев

атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Геодезия және картография» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3/10	2/9	1/7
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	1/10	1/9	2/7
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	2/10	3/9	3/7
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	5/10	8/9	4/7
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6/10	5/9	5/7
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7/10	4/9	6/7
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	4/10	6/9	7/7

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Геодезия және картография» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті, С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университетінің орнын алды.

2025 жылғы көшбасшылар: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті. 2025 жылы Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Халықаралық білім беру корпорациясы соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Геодезия және картография» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім

беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Геодезия және картография» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В07311 Геодезия және картография
2	Қ.Сәтпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті	6В07303 Геокеңістіктік цифрлік инженерия
3	С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	6В07302 Геодезия және картография
4	Д.Серікбаев атындағы Шығыс Қазақстан техникалық университеті	6В07302 Геодезия және картография
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В07301 Геодезия және картография
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В07301 Геодезия және картография
7	Халықаралық білім беру корпорациясы	6В07371 Геодезия және картография

6В031 Әлеуметтік ғылымдар даярлау бағыты
В040 Саясаттану білім беру бағдарламасы тобы
«Саясаттану» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Саясаттану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 6 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Торайғыров университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	3,00
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	3,00
4	Торайғыров университеті	2	2,00
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	1,00
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	398	4,27
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3	384	3,38
3	Торайғыров университеті	3	131	2,46
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	94	2,13
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3	243	1,64
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1	30	0,94

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті,

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3	0	2,50
2	Торайғыров университеті	2	0	1,67
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	0,83
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	1	0	0,83
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	0	0,00
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Торайғыров университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Саясаттану» ББ бойынша рейтингке қатысатын 6 ЖЖОКБҰ-ның 6-ы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ACQUIN	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	ARQA	2,55
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	2,55
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	2,55
5	Торайғыров университеті	IQAA	2,55
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	2,55

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

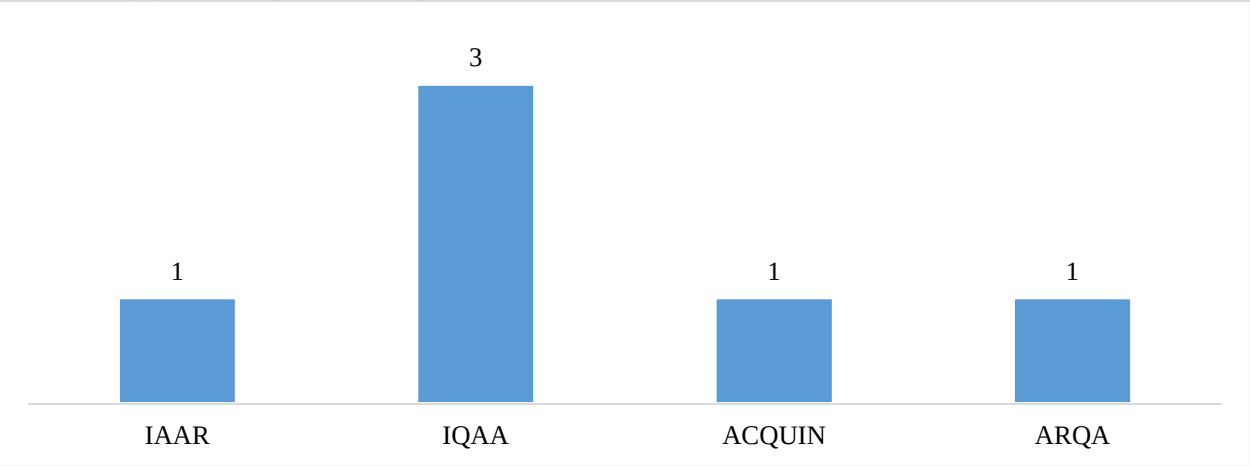

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 6 ББ-ның 3-і IQAA - Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,08	3,54
2	Торайғыров университеті	7,08	3,54
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7,08	3,54
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,00	3,50
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7,00	3,50
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	7,00	3,50

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Торайғыров университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	155	12	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	34	2	3,80
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	259	12	2,99
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	68	2	1,90
5	Торайғыров университеті	30	0	0,00
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	42	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	History of political life in the middle of XX century in Kazakhstan	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	Программа исследования в рамках комплексного социологического исследования «Измерение общественного восприятия процесса цифровизации»	0,66

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	12	7	58	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	16	9	56	4,82
3	Торайғыров университеті	5	2	40	3,43
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6	0	0	0,00
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	0	0	0,00
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 45 болса, оның ішінде 18 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 40% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі

келесі оқу орындарына тиесілі: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	102	3,64
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	98	3,50
3	Торайғыров университеті	90	3,22
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	80	2,87
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	75	2,68
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	62	2,21

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 85 балды құраған. Салыстырмалы түрде 100-ден жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	155	6	4	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	259	3	1	1,50
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	68	0	0	0,00
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	34	0	0	0,00
5	Торайғыров университеті	30	0	0	0,00
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	42	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Саясаттану» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 1,5% құрайды. Шетелдік студенттер тек Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеттерінде бар екені анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	4,16
3	Торайғыров университеті	511	8878	17	3,76
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	3,46
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	3,41
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	2,42

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға

бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74	5,00
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62	4,22
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61	4,15
4	Торайғыров университеті	511	299	58	3,95
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41	2,79
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31	2,13

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 0,5% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар

сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	4,85
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	1,87
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	1,62
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563	1,05
6	Торайғыров университеті	8878	5092	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары

деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673 822	5,00
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595 369	3,65
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584 039	3,54
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497 805	2,99
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465 759	2,10
6	Торайғыров университеті	380 525	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Саясаттану» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 532 886 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673 822 теңге, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті – 595 369 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Торайғыров университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

2-диаграмма. «Саясаттану» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

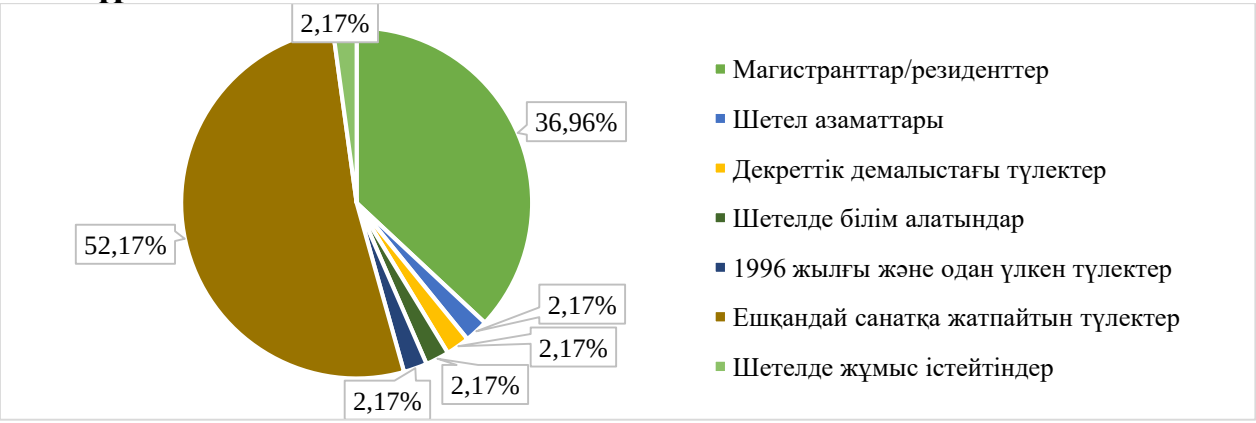

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 46 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 1; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 17; шетелде білім алатын түлектер – 1; шетел азаматтары – 1; шетелде жұмыс істейтіндер – 1; 1995 жылғы және одан үлкен – 1.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	11	100%	100%	0%	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7	86%	86%	0%	4,29
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	80%	60%	20%	3,40
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	*	*	*	*	*
*	Торайғыров университеті	*	*	*	*	*
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Саясаттану» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 88,6% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. Соңғы позицияда М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті болды, онда жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткіші басқалардан төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

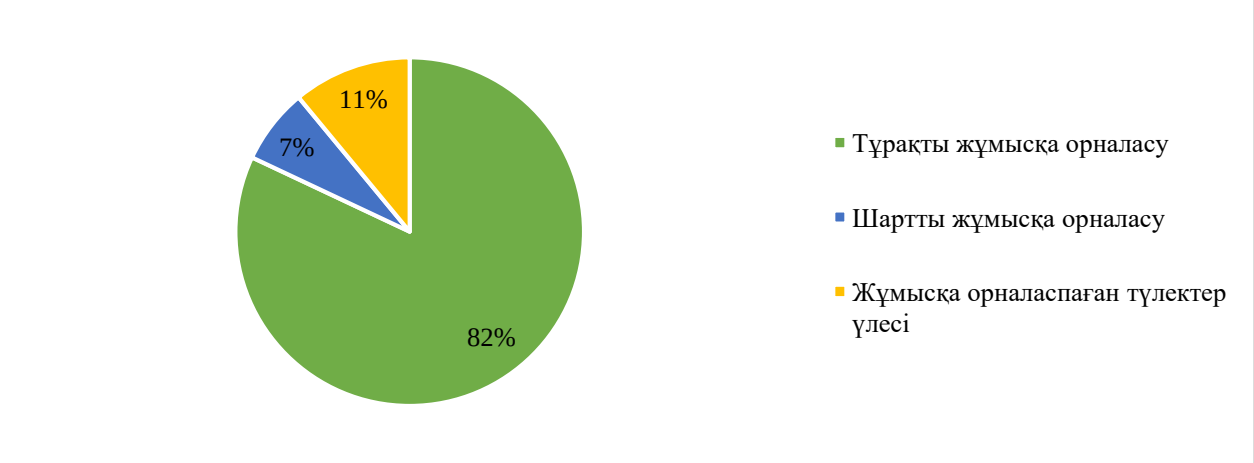

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 82%-ы тұрақты, ал 7%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 11%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	90%	*	100%
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	—	80%	86%
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	—	80%
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	100%	—	*
*	Торайғыров университеті	100%	*	*
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	—	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

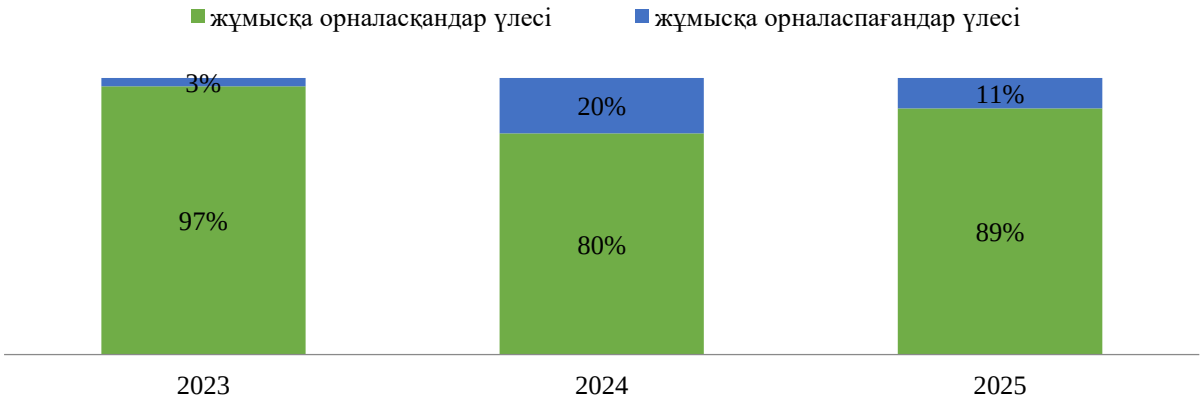

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 97%, 2024 жылы - 80%, ал 2025 жылы - 89% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3,17	4,02
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	3,80	3,73
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4,46	3,43
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	*	*
*	Торайғыров университеті	*	*

*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 4 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

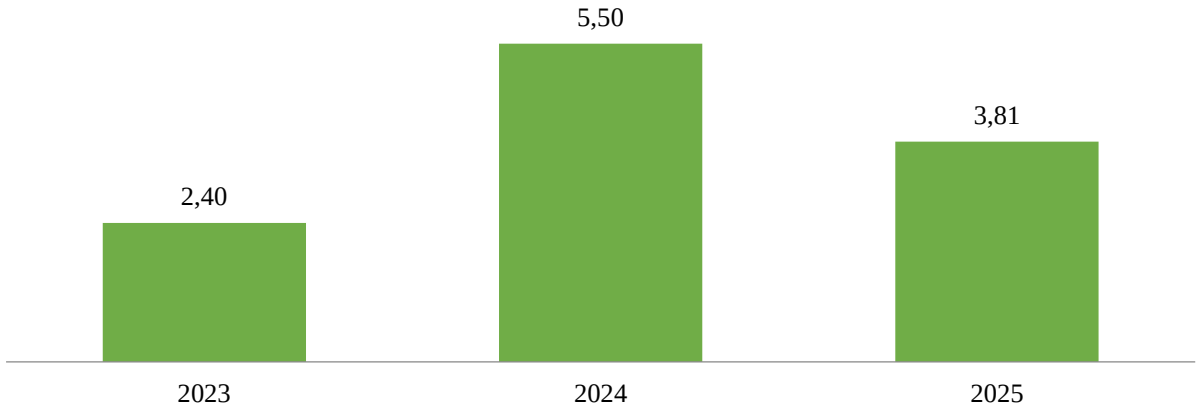

5-диаграмма еңбек нарығында «Саясаттану» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,40 айды, 2024 жылы 5,50 айды, ал 2025 жылы 3,81 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға

және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	239 352	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	190 926	3,99
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	162 118	3,54
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	*	*
*	Торайғыров университеті	*	*
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Ең төменгі көрсеткішті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Саясаттану» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Саясаттану» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В03106 Саясаттану	3,759	1/3
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В03106 Саясаттану	3,732	2/3
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В03120 Саясаттану	2,931	3/3
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В03103 Саясаттану	1,389	*
*	Торайғыров университеті	6В03102 Саясаттану	1,041	*
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В03102 Саясаттану және халықаралық қатынастар	1,012	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Саясаттану» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, 1 орынды Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті иеленді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Саясаттану» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1/3	*	1/3
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	—	1/1	2/3
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	—	—	3/3
*	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	—	—	*
*	Торайғыров университеті	2/3	*	*
*	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	—	—	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Саясаттану» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің орнын алды.

2025 жылы Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті қайтадан бірінші орынға ие болды. М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті соңғы орынға иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Саясаттану» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Саясаттану» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В03106 Саясаттану
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В03106 Саясаттану
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В03120 Саясаттану
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В03103 Саясаттану
5	Торайғыров университеті	6В03102 Саясаттану
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В03102 Саясаттану және халықаралық қатынастар

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдер даярлау бағыты В014 География мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы «География Тарих» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «География Тарих» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 12 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Alikhan Bokeikhan University бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	7	4,43
3	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	5	3,29
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	4	2,71
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	4	2,71
6	Alikhan Bokeikhan University	4	2,71
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	2,71
8	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	3	2,14
9	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	3	2,14
10	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	3	2,14
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2	1,57

12	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті мен М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	9	1379	4,63
2	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	180	2,57
3	Alikhan Bokeikhan University	11	1197	2,55
4	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	1	176	2,47
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық	4	175	1,68

	педагогикалық институты			
6	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	5	447	1,60
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6	459	1,34
8	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	4	154	1,12
9	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	4	255	1,07
10	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	195	1,04
11	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	1	60	0,99
12	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2	0	2,50
2	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2	0	2,50
3	Alikhan Bokeikhan University	2	0	2,50
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2	0	2,50
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	1	0	1,25
6	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	0,00
7	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	0	0	0,00
8	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	0	0,00
9	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	0	0,00
10	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	0	0	0,00
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	0	0,00
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Alikhan Bokeikhan University, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «География Тарих» ББ бойынша рейтингке қатысатын 12 ЖЖОКБҰ-ның 11-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	IAAR	5,00
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	ARQA	5,00
3	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	IQAA	5,00
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	IAAR	5,00
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	ARQA	5,00
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	IAAR	5,00
7	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	НКЦА (NKCA)	5,00
8	Alikhan Bokeikhan University	CAAAE	5,00
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	5,00
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	ARQA	5,00
11	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	IAAR	3,00
12	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	-	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Alikhan Bokeikhan University, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

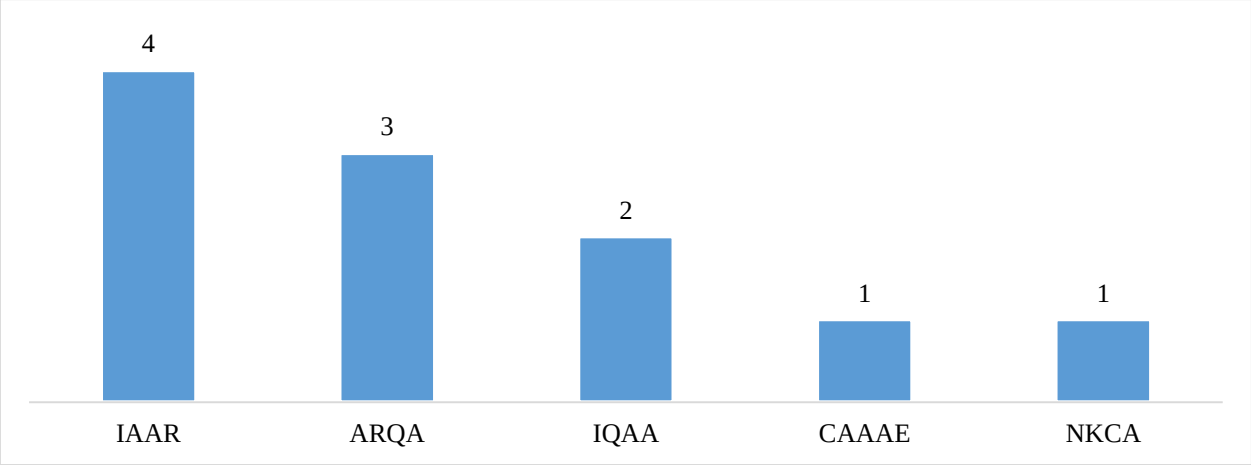

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 11 ББ-ның 4-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	8,08	4,04
2	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	8,00	4,00
3	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	8,00	4,00
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,00	4,00
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	8,00	4,00
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,92	3,96
7	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7,92	3,96
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7,92	3,96
9	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	7,92	3,96
10	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	7,92	3,96
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7,92	3,96
12	Alikhan Bokeikhan University	7,92	3,96

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	4	28	5,00
2	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	105	1,67
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	159	0,22
4	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	1	260	0,13
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	29	0,00
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	0	172	0,00
7	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	0	108	0,00
8	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	0	49	0,00
9	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	0	53	0,00
10	Alikhan Bokeikhan University	0	82	0,00

11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	78	0,00
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	0	166	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	Оңтүстік Қазақстан облысының физикалық – географиялық жағдайының топонимдері	5,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	9	47%	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7	3	43%	4,52
3	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	10	3	30%	3,17
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6	1	17%	1,76
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	9	1	11%	1,17
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	9	1	11%	1,17
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	15	1	7%	0,70
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	26	1	4%	0,41
9	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	7	0	0%	0,00

10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	24	0	0%	0,00
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7	0	0%	0,00
12	Alikhan Bokeikhan University	4	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 143 болса, оның ішінде 20 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 14% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	101	3,62
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	92	3,28
3	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	91	3,25
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	91	3,25
5	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	90	3,20
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	89	3,19
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	88	3,13
8	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	86	3,06
9	Alikhan Bokeikhan University	85	3,02
10	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	83	2,96
11	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	82	2,93
12	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	79	2,81

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 88 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	78	51	65	5,00
2	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	49	1	2	0,16
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	159	2	1	0,10
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	29	0	0	0,00
5	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	172	0	0	0,00

6	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	260	0	0	0,00
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	28	0	0	0,00
8	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	108	0	0	0,00
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	105	0	0	0,00
10	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	53	0	0	0,00
11	Alikhan Bokeikhan University	82	0	0	0,00
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	166	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «География Тарих» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 4% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орнында анықталды: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу

орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шақандағы білім алушылар саны	Балл
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	5,00
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	4,50
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	4,10
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	4,01
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	3,98
6	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	3,93
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	6524	21	3,75
8	Alikhan Bokeikhan University	375	7870	21	3,75
9	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	225	4939	22	3,58
10	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22	3,53
11	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	2457	28	2,78
12	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	10645	36	2,17

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 16 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58	5,00
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58	4,92
3	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	225	113	50	4,29
4	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	49	4,16
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	311	148	48	4,07
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41	3,54

7	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	118	40	3,43
8	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	36	3,07
9	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	35	2,96
10	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	32	2,70
11	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	15	17	1,47
12	Alikhan Bokeikhan University	375	60	16	1,37

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 40% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	5,00
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	4,01
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181	3,63
4	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411	3,31
5	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359	2,44
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	4939	6557	2,10
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563	1,68
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486	1,22
9	Alikhan Bokeikhan University	7870	4375	1,17
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	10645	4138	1,07
11	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2457	4110	1,06
12	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6524	3966	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары

деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984	5,00
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221	3,80
3	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536554	3,60
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805	3,38
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	478746	3,28
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515	3,10
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465759	2,82
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676	2,33
9	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	423584	2,26
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	400289	2,10
11	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	351111	1,73
12	Alikhan Bokeikhan University	306207	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «География Тарих» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 463 288 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті - 707984 теңге, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті – 536 554 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Alikhan Bokeikhan University

2-диаграмма. «География Тарих» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 164 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 13; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 1; магистратурада оқуды жалғастырғандар – 19; шетелде білім алатын түлектер – 1; 1995 жылғы және одан үлкен – 21.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	5	100,0%	100%	0%	5,00
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	15	100,0%	93%	7%	4,80
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6	100,0%	83%	17%	4,50
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	5	100,0%	80%	20%	4,40
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	9	88,9%	78%	10,9%	4,11
6	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6	100,0%	67%	33%	4,00

7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	24	87,5%	75%	12,5%	4,00
8	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9	88,9%	67%	21,9%	3,78
9	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	7	85,7%	57%	28,7%	3,43
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	5	100,0%	40%	60%	3,20
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	*	*	*	*
*	Alikhan Bokeikhan University	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «География Тарих» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 95% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті. Олардың түлектерінің жұмысқа орналасу көрсеткіші басқалардан жоғары. Соңғы позицияларда Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті болды, онда жұмысқа орналасудың көрсеткші басқалардан төмен.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

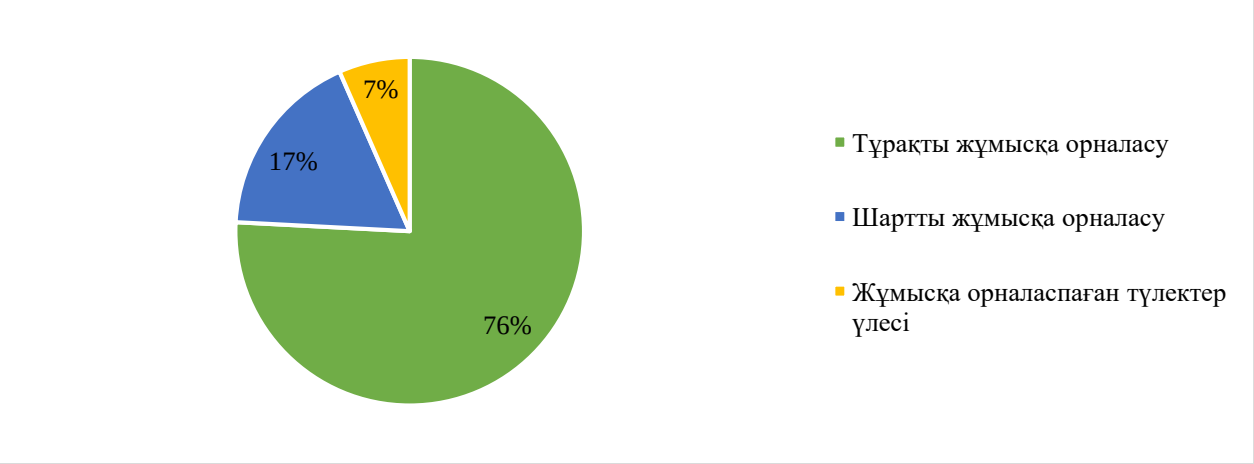

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 76%-ы тұрақты, ал 17%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 7%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	*	*	100,0%
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	91%	100%	100,0%
3	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	71%	40%	100,0%
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	100%	89%	85,7%
5	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	79%	65%	100,0%
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	100%	94%	100,0%
7	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	92%	85%	88,9%
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	83%	95%	87,5%
9	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	82%	57%	*
10	Alikhan Bokeikhan University	89%	87%	*
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	58%	88,9%
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	100%	100%	100,0%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті. Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің көрсеткіші үш жыл бойы 100%. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

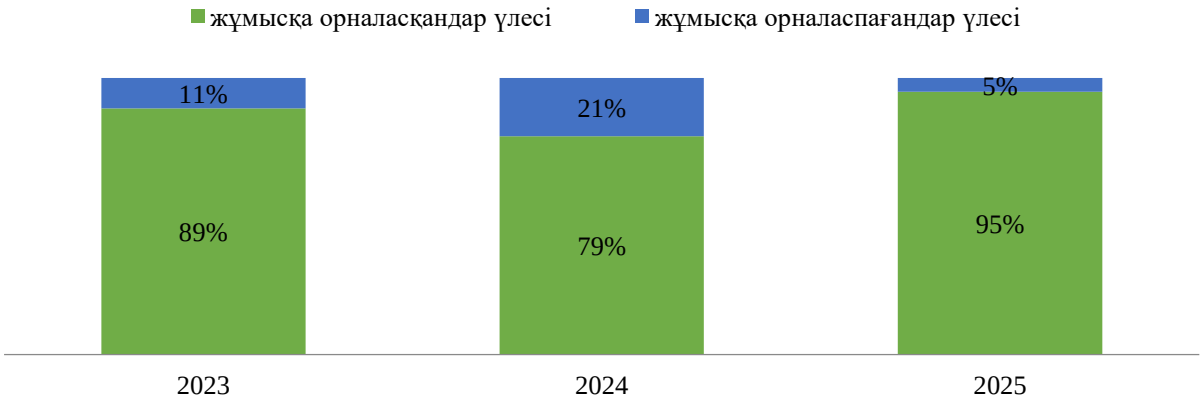

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 89%, 2024 жылы - 79%, ал 2025 жылы - 95% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	1,29	4,87
2	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	1,69	4,69
3	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	1,86	4,61

4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	2,20	4,45
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,20	4,45
6	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	2,29	4,42
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2,27	4,42
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,33	4,39
9	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2,40	4,36
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3,14	4,03
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	*
*	Alikhan Bokeikhan University	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

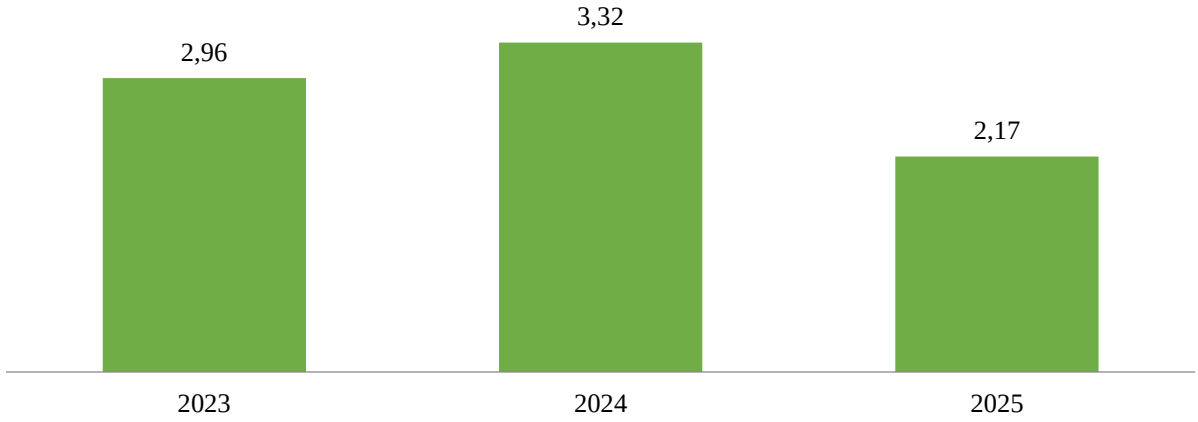

5-диаграмма еңбек нарығында «География Тарих» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,96 айды, 2024 жылы 3,32 айды, ал 2025 жылы 2,17 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	433203	5,00
2	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	291123	3,73
3	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	264019	3,56
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	238080	3,11
5	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	241445	3,09
6	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	231247	3,04
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	199793	2,66
8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	172971	2,59
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	124400	2,10
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	85512	1,76
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	*
*	Alikhan Bokeikhan University	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті. Ең төменгі көрсеткішті

Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «География Тарих» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «География Тарих» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01516 География және тарих	3,633	1
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01511 География және тарих	3,395	2
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01511 География және тарих	3,352	3
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01561 География және тарих	3,303	4
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01512 География және тарих	3,270	5
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01502 География және тарих	3,220	6
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01512 География және тарих	3,188	7
8	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6В01561 География және тарих	3,176	8
9	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік	6В01511 География және тарих мұғалімдерін даярлау	3,034	9

	Қазақстан педагогикалық университеті			
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01509 Подготовка учителей географии истори	2,896	10
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01510 География және тарих мұғалімі	1,098	*
*	Alikhan Bokeikhan University	6В01510 География және тарих	1,091	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «География Тарих» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «География Тарих» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	8/12	7/14	1/10
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	-	*	2/10
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3/12	5/14	3/10
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	9/14	4/10
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	7/12	3/14	5/10
6	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6/12	4/14	6/10
7	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	5/12	6/14	7/10
8	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	4/12	2/14	8/10
9	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	9/12	12/14	9/10
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	10/12	14/14	10/10
*	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	12/12	13/14	*
*	Alikhan Bokeikhan University	11/12	10/14	*
-	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	1/12	1/14	-

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «География Тарих» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі өзгеріссіз қалды.

2025 жылы ББ рейтигіне шығарылымның жоқтығына байланысты Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті қатыса алмады. 2025 жылы көшбасшылар тізімі өзгерді: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты. Үш жыл бойы Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «География Тарих» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті және Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«География Тарих» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01511 География және тарих
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01502 География және тарих
3	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01509 Подготовка учителей географии истори
4	Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті	6В01512 География және тарих
5	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01511 География және тарих мұғалімдерін даярлау
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01516 География және тарих
7	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6В01561 География және тарих
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01512 География және тарих
9	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01510 География және тарих мұғалімі
10	Alikhan Bokeikhan University	6В01510 География және тарих
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01561 География және тарих
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01511 География және тарих

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдер даярлау бағыты В011 Информатика мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы «Информатика және робототехника» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Информатика және робототехника» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 5 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	4	5,00
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	3	3,00
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	3,00
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	1,00
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламасы жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6	426	3,96
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2	200	2,57
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9	545	1,55
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8	489	1,23
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	121	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасы: Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	0	2,50
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	1	0	0,83
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1	0	0,83
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0	0,00
5	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Информатика және Робототехника» ББ бойынша рейтингке қатысатын 5 ЖЖОКБҰ-ның 5-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	ACQUIN	5,00
3	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	IAAR	3,57
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	IAAR	3,57
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	НКЦА (NKCA)	3,57

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

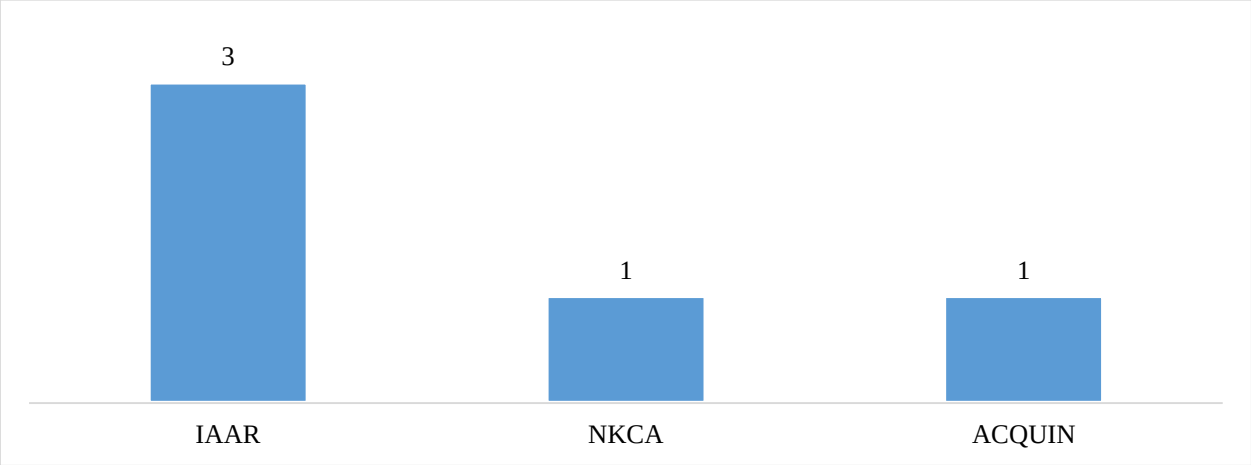

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 5 ББ-ның 3-і IAAR-аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	9,00	4,50
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7,67	3,83
3	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	7,58	3,79
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7,00	3,50
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5,33	2,67

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	160	4	5,00
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	8	0	0,00
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	58	0	0,00
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	60	0	0,00
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	287	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес тек Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінде академиялық ұтқырлық бағдарламасы жүзеге асырылды.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	10	7	70%	5,00
2	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	32	6	19%	1,34
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	12	1	8%	0,60
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	7	0	0%	0,00

5	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 63 болса, оның ішінде 14 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 22% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орынға тиесілі: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	93	3,33
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	92	3,27
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	88	3,15
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	72	2,58
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	0	0,00

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 69 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары

оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	58	1	1,7	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	160	1	0,6	1,81
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	287	1	0,3	1,01
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	8	0	0,0	0,00
5	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	60	0	0,0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «Информатика және Робототехника» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 0,5% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінде.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға

жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	7979	17	5,00
2	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19	4,55
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	4,42

4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	4,14
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	2457	28	3,09

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 17 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47	4,10
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42	3,67
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	457	158	35	3,00
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	87	15	17	1,50

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 40% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту

білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063	4,86
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	7979	7359	2,48
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2457	4110	1,13
5	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университет, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984	5,00
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884	4,51
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686	2,88
4	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	489515	2,68
5	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	351111	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Информатика және робототехника» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 540 436 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984 теңге, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті – 668 884 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті.

2-диаграмма. «Информатика және робототехника» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

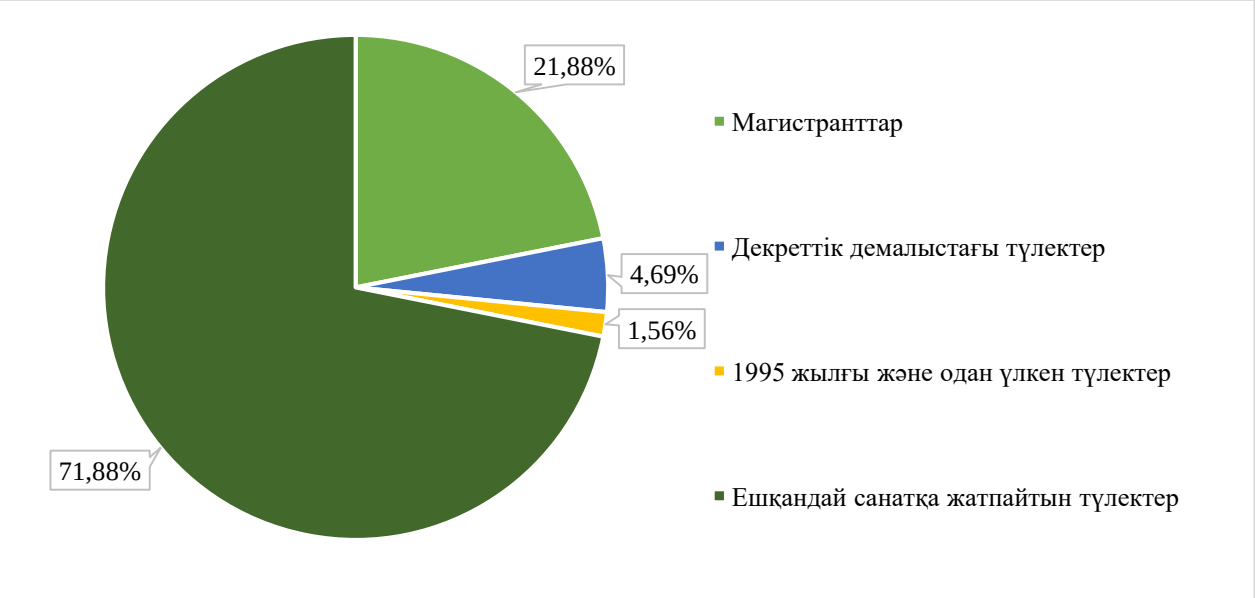

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 64 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 3; магистратурада оқуды жалғастырғандар – 14; 1995 жылғы және одан үлкен – 1.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	27	92,6%	89%	3,6%	4,52
2	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6	100,0%	83%	17%	4,50
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	12	100,0%	50%	50%	3,50
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7	100,0%	14%	86%	2,43
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеге сәйкес, «Информатика және Робототехника» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 98% құрады. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты және Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеттерінің тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінен жоғары болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

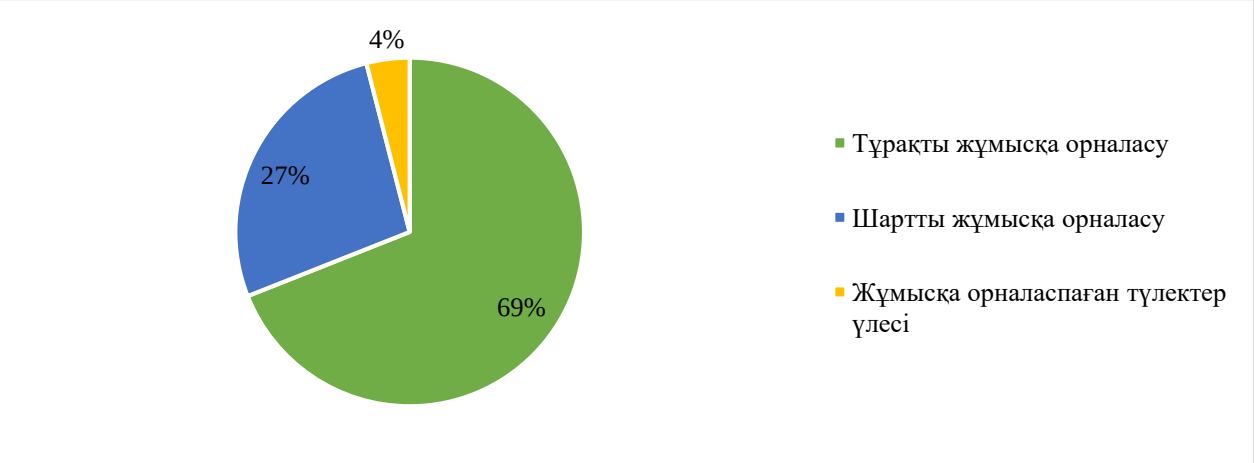

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 69%-ы тұрақты, ал 27%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 4%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	100,0%	100,0%	100,0%
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	-	100,0%	100,0%
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	-	100,0%	*
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	86%	-	100,0%
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	100%	100,0%	92,6%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша соңғы үш жылда көрсеткіштері 100% болған Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мына ЖЖОКБҰ-да байқалды: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

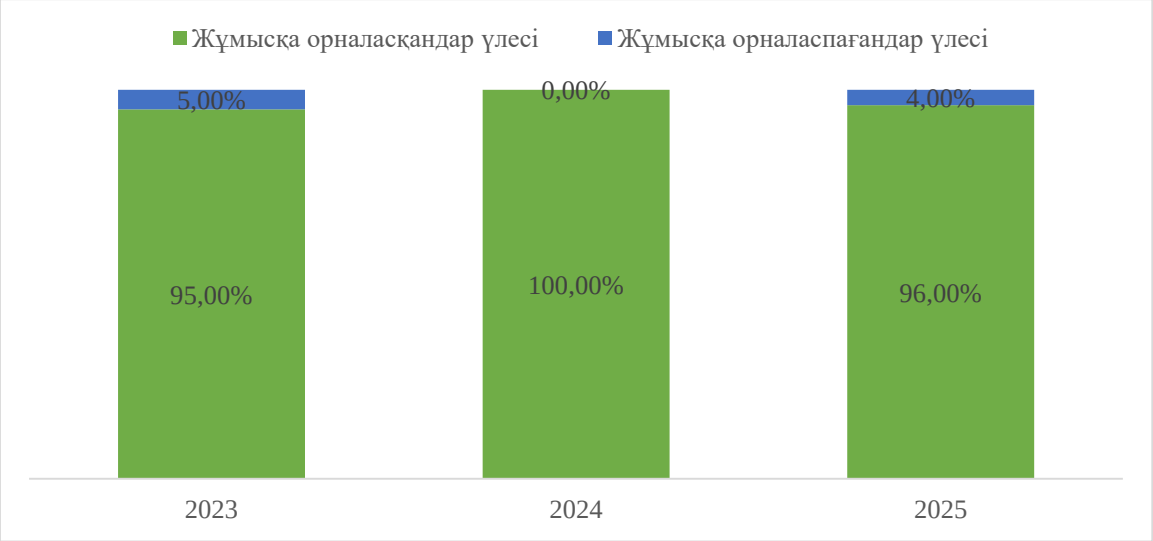

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері нашарлады: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 95%, 2024 жылы - 100%, ал 2025 жылы - 96% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	2,22	4,44
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	2,42	4,36

3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,41	4,36
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	2,50	4,32
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер ең аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

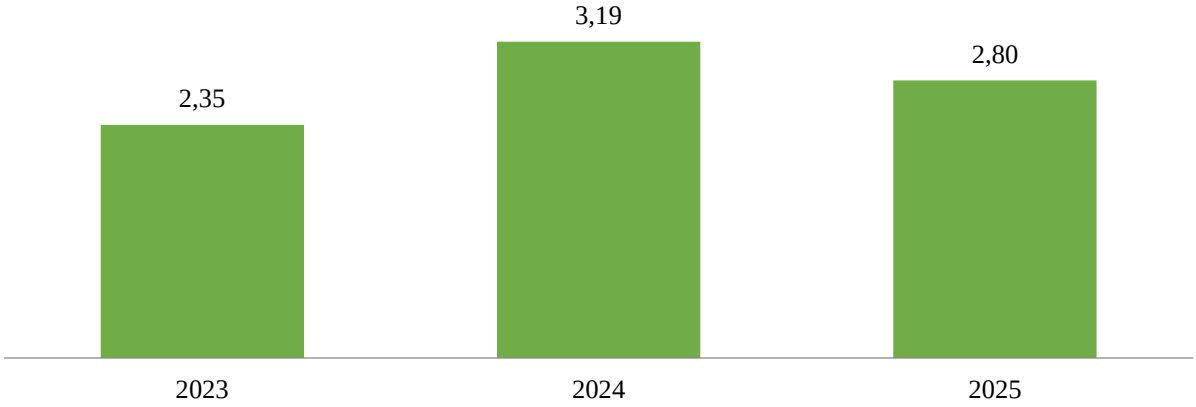

5-диаграмма еңбек нарығында «Информатика және робототехника» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,35 айды, 2024 жылы 3,19 айды, ал 2025 жылы 2,80 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	339103	5,00
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	247751	4,13
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	257370	4,04
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	198768	3,61
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшы: Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Информатика және Робототехника» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «Информатика және Робототехника» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01509 Информатика және Робототехника	3,358	1
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01514 Информатика және Робототехника	3,297	2
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01513 Информатика және робототехника (көптілді оқыту)	3,242	3
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01513 Информатика, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және робототехника	3,152	4
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01510 Информатика, робототехника және жобалау	0,944	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

18-кестеде «Информатика және робототехника» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, жетекші орындарды Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті сияқты ЖЖОКБҰ иеленді.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Информатика және Робототехника» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2/5	1/4	1/4
2	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	-	-	2/4
3	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	*	2/4	3/4
4	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	3/5	4/4	4/4
*	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	-	*	*
-	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1/5	3/4	-

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

19-кестеде 2023-2025 жылдары «Информатика және робототехника» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті орын алды.

2025 жылы көшбасшылар өзгеріссіз қалды.

Үш жыл бойы Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Информатика және робототехника» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Информатика және Робототехника» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	Ы. Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты	6В01513 Информатика, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және робототехника
2	Ш.Уәлиханов атындағы Көкшетау университеті	6В01513 Информатика және робототехника (көптілді оқыту)
3	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В01510 Информатика, робототехника және жобалау
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01514 Информатика және Робототехника
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01509 Информатика және Робототехника

6В015 Жаратылыстану пәндері бойынша мұғалімдер даярлау бағыты В011 Информатика мұғалімдерін даярлау білім беру бағдарламасы тобы «Информатика (білім беру)» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Информатика (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 26 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Қызылорда ашық университеті, Қызылорда «Болашақ» университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	8	5,00
2	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	8	5,00
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8	5,00
4	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7	4,50
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	5	3,50
6	Шымкент университеті	5	3,50
7	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	4	3,00
8	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	4	3,00
9	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	4	3,00
10	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4	3,00
11	Қызылорда «Болашақ» университеті	3	2,50

12	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	2,50
13	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	3	2,50
14	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	3	2,50
15	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	3	2,50
16	Астана халықаралық университеті	3	2,50
17	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	3	2,50
18	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	3	2,50
19	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	3	2,50
20	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	2,50
21	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	2	2,00
22	Орталық Азия Инновациялық Университеті	2	2,00
23	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	1,50
24	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	1	1,50
25	Қызылорда ашық университеті	1	1,50
26	«Мирас» университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	4	370	4,10
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	20	1462	3,45
3	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	5	639	3,43
4	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6	639	2,76
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	4	300	2,76
6	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	5	632	2,71
7	Қызылорда ашық университеті	3	396	2,64
8	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	2	289	2,60
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	10	527	2,32
10	Қызылорда «Болашақ» университеті	1	121	2,16
11	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6	489	1,59
12	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	3	240	1,54
13	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8	489	1,48
14	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	5	368	1,44
15	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	5	324	1,27
16	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	64	1,20
17	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	1	55	0,99
18	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3	156	0,98
19	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3	90	0,83
20	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6	204	0,82
21	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	25	0,49
22	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау	1	19	0,46

	университеті			
23	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	1	24	0,44
24	Астана халықаралық университеті	1	16	0,32
25	«Мирас» университеті	0	0	0,00
26	Шымкент университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	1	1	3,13
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	0	2,50
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4	0	2,50
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3	0	1,88

5	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	2	0	1,25
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	2	0	1,25
7	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	1	0	0,63
8	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1	0	0,63
9	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	1	0	0,63
10	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	0	0,63
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1	0	0,63
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	0,63
13	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	1	0	0,63
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	0	0	0,00
15	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	0	0	0,00
16	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	0	0	0,00
17	Қызылорда «Болашақ» университеті	0	0	0,00
18	«Мирас» университеті	0	0	0,00
19	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,00
20	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	0	0	0,00
21	Астана халықаралық университеті	0	0	0,00
22	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	0	0	0,00
23	Шымкент университеті	0	0	0,00
24	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	0	0	0,00
25	Орталық Азия Инновациялық Университеті	0	0	0,00
26	Қызылорда ашық университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті жетекші орындарға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Информатика (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 26 ЖЖОКБҰ-ның 25-і мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	IAAR+ ARQA	5,00
2	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IQAA	2,50
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	2,50
4	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	CAAAE	2,50
5	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	НКЦА (NKCA)	2,50
6	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	НКЦА (NKCA)	2,50
7	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	ARQA	2,50
8	Қызылорда «Болашақ» университеті	НКЦА (NKCA)	2,50
9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	IAAR	2,50
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	IQAA	2,50
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	IAAR	2,50
12	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	IAAR	2,50
13	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	ARQA	2,50
14	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	ARQA	2,50
15	Астана халықаралық университеті	IQAA	2,50
16	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	IAAR	2,50
17	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	IQAA	2,50
18	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ARQA	2,50
19	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	НКЦА (NKCA)	2,50
20	Шымкент университеті	НКЦА (NKCA)	2,50
21	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	НКЦА (NKCA)	2,50

22	Орталық Азия Инновациялық Университеті	IAAR	2,50
23	Қызылорда ашық университеті	CAAAE	2,50
24	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	2,50
25	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	CAAAE	2,50
26	«Мирас» университеті		0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

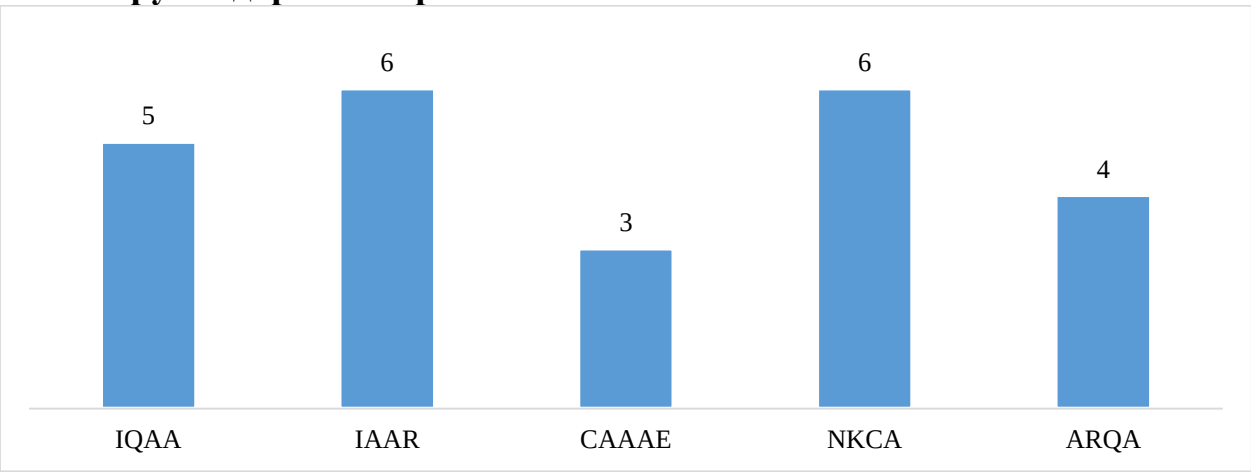

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 26 ББ-ның 6-ы IQAA - IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл

жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	9,17	4,58
2	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	8,92	4,46
3	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	8,92	4,46
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	8,92	4,46
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,92	4,46
6	Орталық Азия Инновациялық Университеті	8,75	4,38
7	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	8,58	4,29
8	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	8,50	4,25
9	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	8,50	4,25
10	Астана халықаралық университеті	8,50	4,25
11	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	8,50	4,25

12	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	8,50	4,25
13	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	8,50	4,25
14	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	8,42	4,21
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	8,42	4,21
16	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	8,33	4,17
17	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8,33	4,17
18	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	8,25	4,13
19	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	8,25	4,13
20	Шымкент университеті	8,25	4,13
21	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	8,17	4,08
22	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	7,83	3,92
23	Қызылорда ашық университеті	7,75	3,88
24	Қызылорда «Болашақ» университеті	7,67	3,83
25	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6,50	3,25
26	«Мирас» университеті	0	0,00

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	14	1	5,00
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	36	1	1,94
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	62	1	1,13
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	315	5	1,11
5	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	146	2	0,96
6	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	80	1	0,88
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	263	3	0,80
8	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	226	2	0,62
9	Қызылорда «Болашақ» университеті	126	0	0,56
10	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	222	1	0,32
11	Шымкент университеті	0	1	0,23
12	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	83	0	0,00
13	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	285	0	0,00
14	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	409	0	0,00
15	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	183	0	0,00
16	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	167	0	0,00
17	«Мирас» университеті	0	0	0,00
18	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	85	0	0,00
19	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	69	0	0,00
20	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	169	0	0,00
21	Астана халықаралық университеті	219	0	0,00
22	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	57	0	0,00
23	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	92	0	0,00

24	Орталық Азия Инновациялық Университеті	293	0	0,00
25	Қызылорда ашық университеті	74	0	0,00
26	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	24	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	- Zeyin.digital онлайн білім беру платформасы - «ConnectUp» үстел ойыны, - «Bilim.space платформасы», - Автоматизированная библиотечно-информационная система (АБИС) "LibAU",	5,00

		- «Web - бағдарламалау» электрондық оқу құралы	
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	- Программа для ЭВМ «Информатика 10-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Информатика 5-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Информатика 6-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Цифрлық сауаттылық 2-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Цифрлық сауаттылық 3-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Информатика 9-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Қазақстан тарихы 9-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Информатика 7-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Информатика 11-сынып» электрондық оқу басылымы - Программа для ЭВМ «Arduino платформасында ақылды интернет-жылыжайын Әзірлеу»" - Программа для ЭВМ "The Togyz Qumalaq" - Программа для ЭВМ "Arduino платформасында smart-дүкен жобасын әзірлеу" - "Бұлттық серверде деректерді ұйымдастыру" - "Программа для ЭВМ «Компьютер жабдықтарын визуализациялауға арналған қолданбасын құру»"	2,51
3	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	- Qazaqsha Flutter - Gradescope платформасы - Qazaqsha Flutter оқу-әдістемелік құралы	0,74

4	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	"Цифрлық сауаттылық пәні бойынша оқушылардың цифрлық сауаттылықтарын қалыптастыруға арналған қосымша әзірлеу 2-сынып"	0,45
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	Цифровой образовательный ресурс "Деформация және серпімділік күші"	0,21

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі 5 университетте ғана расталды.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	4	2	50%	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	11	5	45%	4,55

3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8	3	38%	3,75
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	15	5	33%	3,33
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	18	5	28%	2,78
6	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	12	3	25%	2,50
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	12	3	25%	2,50
8	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	25	6	24%	2,40
9	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6	1	17%	1,67
10	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	21	3	14%	1,43
11	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	10	1	10%	1,00
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	28	2	7%	0,71
13	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	17	1	6%	0,59
14	Астана халықаралық университеті	18	1	6%	0,56
15	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	48	0	0%	0,00
16	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	75	0	0%	0,00
17	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	63	0	0%	0,00
18	Қызылорда «Болашақ» университеті	1	0	0%	0,00
19	«Мирас» университеті	24	0	0%	0,00
20	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	37	0	0%	0,00
21	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	16	0	0%	0,00
22	Шымкент университеті	126	0	0%	0,00
23	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	17	0	0%	0,00
24	Орталық Азия Инновациялық Университеті	20	0	0%	0,00
25	Қызылорда ашық университеті	4	0	0%	0,00
26	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	16	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 652 болса, оның ішінде 41 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 6% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі. ҰБТ тест тапсырмалары тек зерттелген материалды ғана емес жаңа жағдайларда қолдануға, атап айтқанда ережелерді, әдістерді, ұғымдарды, заңдарды, принциптерді, теорияларды қолдануға бағытталған.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	100	3,58
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	96	3,43
3	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	95	3,38
4	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	94	3,35
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	91	3,26
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	91	3,25
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	90	3,23
8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	89	3,17
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	87	3,11
10	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	87	3,09
11	Астана халықаралық университеті	85	3,03
12	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	84	3,01
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	84	2,99
14	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	83	2,98
15	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	83	2,96
16	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	82	2,91
17	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	79	2,82
18	Қызылорда ашық университеті	77	2,75
19	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	58	2,08
20	«Мирас» университеті	50	1,80
21	Орталық Азия Инновациялық Университеті	45	1,60
22	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	36	1,27
23	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	35	1,25
24	Шымкент университеті	33	1,19
25	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	31	1,12

26	Қызылорда «Болашақ» университеті	0	0,00

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 72 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	24	23	96	5,00
2	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	226	78	35	1,80
3	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	146	46	32	1,64
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	315	65	21	1,08
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	263	35	13	0,69

6	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	409	14	3	0,18
7	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	57	2	4	0,18
8	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	36	1	3	0,14
9	Қызылорда ашық университеті	74	2	3	0,14
10	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	80	2	3	0,13
11	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	167	3	2	0,09
12	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	69	1	1	0,08
13	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	62	1	2	0,08
14	Астана халықаралық университеті	219	2	1	0,05
15	Орталық Азия Инновациялық Университеті	293	1	0	0,02
16	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	83	0	0	0,00
17	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	14	0	0	0,00
18	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	285	0	0	0,00
19	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	183	0	0	0,00
20	Қызылорда «Болашақ» университеті	126	0	0	0,00
21	«Мирас» университеті				0,00
22	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	85	0	0	0,00
23	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	169	0	0	0,00
24	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	92	0	0	0,00
25	Шымкент университеті	303	0	0	0,00
26	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	222	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Информатика (білім беру)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 9% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орнында анықталды: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	16	5,00
2	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	16	4,80
3	Қызылорда ашық университеті	139	2502	18	4,37
4	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	193	3651	19	4,16
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	19	4,16

6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19	4,10
7	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	7975	20	4,01
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	20	3,98
9	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	7902	20	3,93
10	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	11964	21	3,73
11	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	7781	22	3,59
12	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	225	4939	22	3,58
13	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22	3,53
14	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	6458	23	3,46
15	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	11566	23	3,45
16	Шымкент университеті	289	6666	23	3,41
17	Астана халықаралық университеті	426	9888	23	3,39
18	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	14379	27	2,95
19	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27	2,91
20	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	278	9352	34	2,34
21	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	4843	34	2,31
22	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	10645	36	2,17
23	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	13823	36	2,16
24	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	270	11010	41	1,93
25	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	16067	44	1,78
26	«Мирас» университеті	0	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университетінде тіркелді, ол университеттерде бір оқытушыға орташа есеппен 16 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми

дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74	5,00
2	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	278	175	63	4,25
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	63	4,22
4	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	395	231	58	3,95
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58	3,89
6	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	193	110	57	3,85
7	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	355	198	56	3,77
8	Шымкент университеті	289	151	52	3,53
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	284	144	51	3,43

10	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	225	113	50	3,39
11	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	508	253	50	3,36
12	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	49	3,28
13	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	568	268	47	3,19
14	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	380	178	47	3,16
15	Орталық Азия Инновациялық Университеті	364	163	45	3,03
16	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	270	119	44	2,98
17	Қызылорда «Болашақ» университеті	142	59	42	2,81
18	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41	2,79
19	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	294	118	40	2,71
20	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	539	207	38	2,59
21	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	407	146	36	2,42
22	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	34	2,29
23	Қызылорда ашық университеті	139	44	32	2,14
24	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	32	2,13
25	Астана халықаралық университеті	426	105	25	1,67
26	«Мирас» университеті	0	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 45% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және

сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	4,87
3	Қызылорда ашық университеті	2502	28826	3,63
4	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6458	24760	3,26
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	14379	23345	3,13
6	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	7781	15879	2,45
7	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	3651	14605	2,33
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	2,22
9	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	11964	13063	2,19
10	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	2,01
11	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	7975	10181	1,93
12	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	7902	9411	1,86
13	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	11566	9097	1,83
14	Қызылорда «Болашақ» университеті	4843	7288	1,66
15	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	4939	6557	1,60
16	Шымкент университеті	6666	6395	1,58
17	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563	1,51
18	Астана халықаралық университеті	9888	5310	1,48
19	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486	1,41
20	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	10645	4138	1,38

21	Орталық Азия Инновациялық Университеті	16067	3608	1,33
22	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	13823	3077	1,28
23	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779	1,25
24	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	11010	2481	1,23
25	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	9352	1626	1,15
26	«Мирас» университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С. С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984	5,00

2	«Мирас» университеті	650559	4,85
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673822	4,64
4	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	668884	4,60
5	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	530045	4,01
6	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	518221	3,82
7	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369	3,81
8	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	536554	3,62
9	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	501625	3,40
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805	3,40
11	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	478746	3,31
12	Астана халықаралық университеті	542466	3,31
13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465759	2,86
14	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	540526	2,68
15	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	388153	2,51
16	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	425727	2,44
17	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490	2,39
18	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676	2,37
19	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	400289	2,15
20	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	349321	1,96
21	Орталық Азия Инновациялық Университеті	371176	1,83
22	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	339645	1,49
23	Шымкент университеті	335211	1,45
24	Қызылорда ашық университеті	284276	1,26
25	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	331408	1,18
26	Қызылорда «Болашақ» университеті	263069	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Информатика (білім беру)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 468 608 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984 теңге, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673 822 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті, Қызылорда ашық университеті, Қызылорда «Болашақ» университеті.

2-диаграмма. «Информатика (білім беру)» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

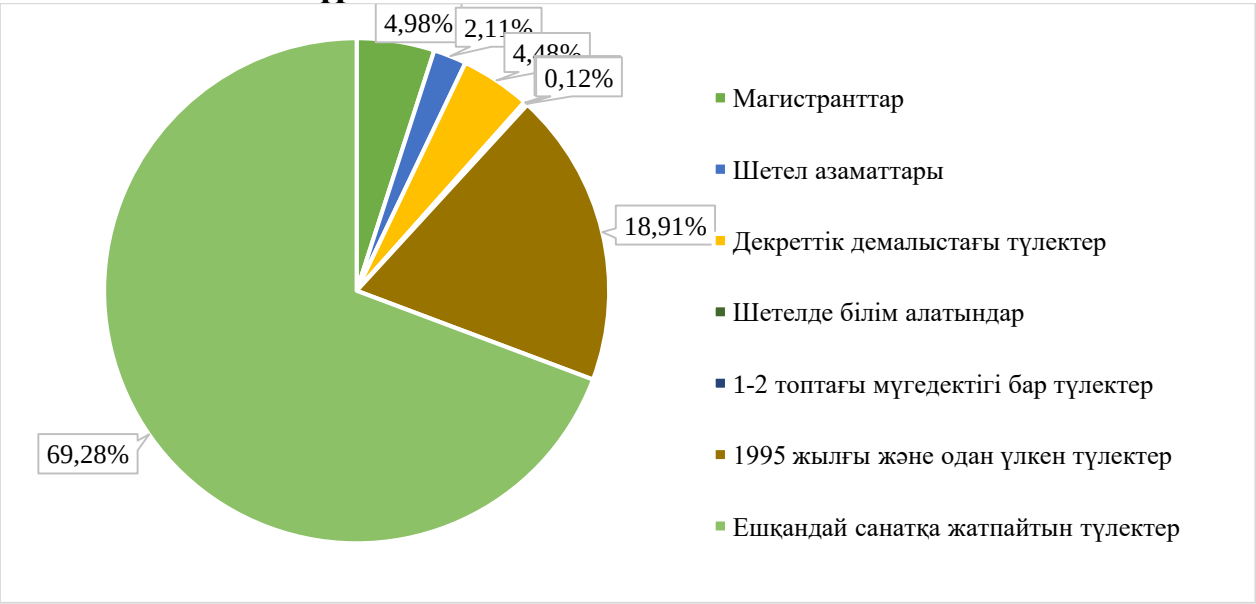

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 804 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 36; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 40; шетелде білім алатын түлектер – 1; шетел азаматтары – 17; 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер – 1; 1995 жылғы және одан үлкен – 152.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	15	100%	100%	0%	5,00
2	Астана халықаралық университеті	18	100%	100%	0%	5,00
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7	100%	100%	0%	5,00
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	10	100%	90%	10%	4,70
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	15	93%	93%	0%	4,67
6	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	14	100%	86%	14%	4,57

7	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6	100%	83%	17%	4,50
8	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	29	97%	83%	14%	4,41
9	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	5	100%	80%	20%	4,40
10	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	10	100%	80%	20%	4,40
11	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	9	100%	78%	22%	4,33
12	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	11	100%	73%	27%	4,18
13	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	10	100%	70%	30%	4,10
14	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	15	80%	80%	0%	4,00
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	15	80%	73%	7%	3,80
16	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	10	100%	60%	40%	3,80
17	«Мирас» университеті	11	91%	64%	27%	3,73
18	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	26	85%	65%	20%	3,65
19	Шымкент университеті	65	77%	58%	19%	3,29
20	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	7	86%	43%	43%	3,00
21	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	49	65%	53%	12%	2,90
22	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	22	59%	55%	4%	2,82
23	Орталық Азия Инновациялық Университеті	11	64%	45%	19%	2,64
*	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	*	*	*	*	*
*	Қызылорда «Болашақ» университеті	*	*	*	*	*
*	Қызылорда ашық университеті	*	*	*	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Информатика (білім беру)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 90,3% құрады. Тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші ең жоғары ЖЖОКБҰ Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Астана халықаралық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және олардың түлектерінің тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші басқалардан жоғары болды. Соңғы позицияларда Орталық Азия Инновациялық Университеті, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті болды, оның түлектерінің тұрақты жұмысқа орналасу көрсеткіші басқалардан төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

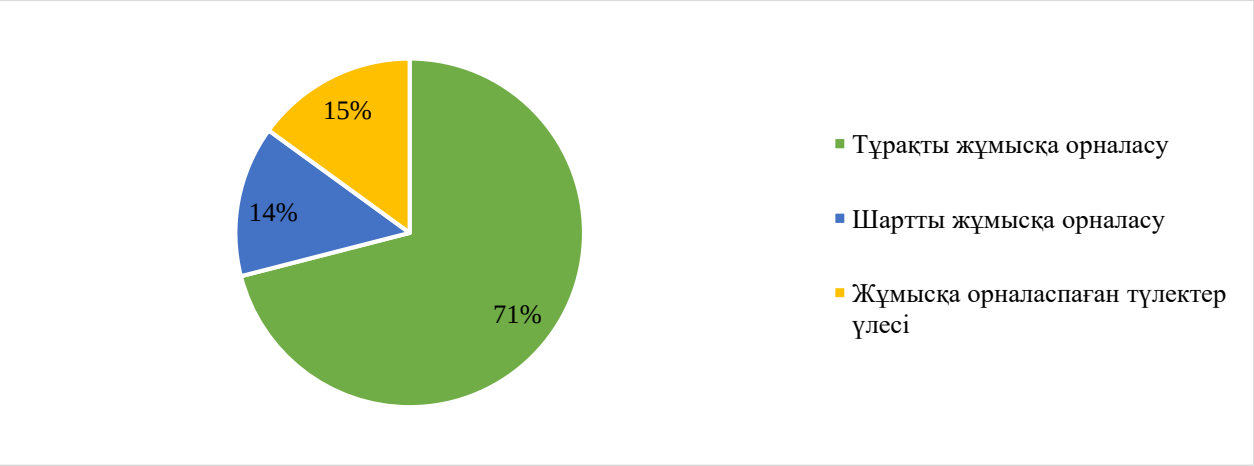

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 71%-ы тұрақты, ал 14%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 15%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	67%	83%	100,0%
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	88%	83%	100,0%
3	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	-	83%	*
4	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	50%	39%	59,1%
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	48%	42%	65,3%
6	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	-	67%	100,0%
7	Қызылорда «Болашақ» университеті	-	-	*
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	86%	88%	93,3%
9	«Мирас» университеті	-	47%	90,9%
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	100%	64%	80,0%
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	90%	74%	100,0%
12	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	100%	100%	96,6%
13	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	-	100%	100,0%
14	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	100%	93%	100,0%
15	Астана халықаралық университеті	-	93%	100,0%

16	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	-	89%	84,6%
17	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	-	89%	100,0%
18	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	100%	90%	100,0%
19	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	100%	-	100,0%
20	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	-	100%	100,0%
21	Шымкент университеті	76%	64%	76,9%
22	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	71%	94%	80,0%
23	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	-	63,6%
24	Қызылорда ашық университеті	-	100%	*
25	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	54%	85,7%
26	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	-	-	100,0%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті, «Мирас» университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті, Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

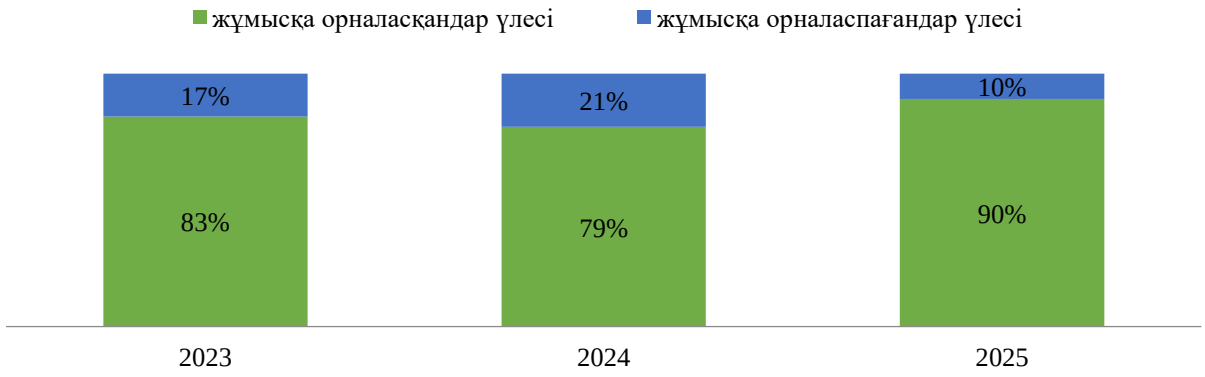

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 83%, 2024 жылы - 79%, ал 2025 жылы - 90% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	1,05	4,98
2	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	1,27	4,88
3	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	1,49	4,78
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	1,57	4,74
5	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	1,69	4,69
6	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	1,73	4,67
7	Шымкент университеті	1,73	4,67
8	Астана халықаралық университеті	1,78	4,65
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	1,80	4,64
10	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	1,81	4,63
11	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	1,81	4,63
12	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	1,83	4,62
13	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	1,89	4,60
14	«Мирас» университеті	1,92	4,58
15	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,00	4,55
16	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2,00	4,55
17	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	2,08	4,51
18	Орталық Азия Инновациялық Университеті	2,14	4,48
19	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2,64	4,26
20	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	3,06	4,07
21	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	3,20	4,00

22	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	3,60	3,82
23	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	4,00	3,64
*	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	*	*
*	Қызылорда «Болашақ» университеті	*	*
*	Қызылорда ашық университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 1,5 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті, Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

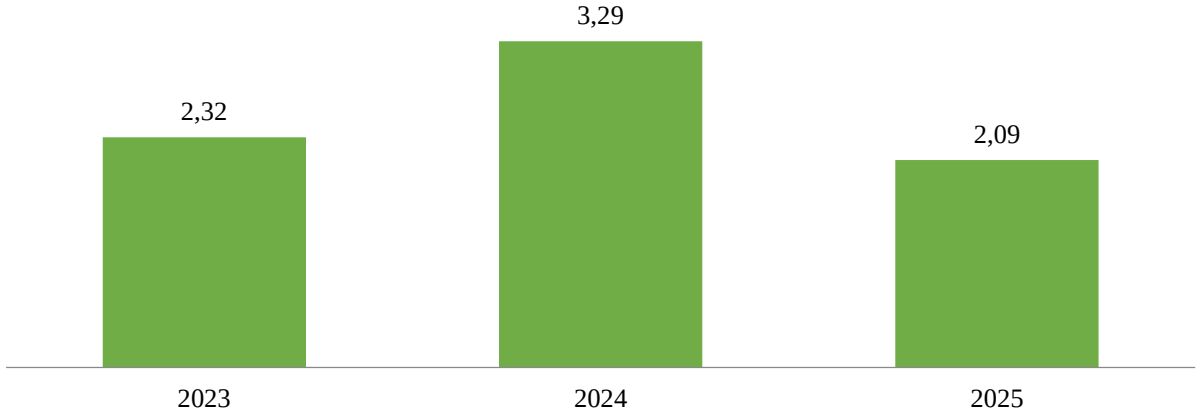

5-диаграмма еңбек нарығында «Информатика (білім беру)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,32 айды, 2024 жылы 3,29 айды, ал 2025 жылы 2,09 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар,

медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлектің жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	341306,6	5,00
2	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	307032,2	4,48
3	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	299686,7	4,22
4	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	252249,0	3,89
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	280635,7	3,81
6	Астана халықаралық университеті	270660,0	3,71
7	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	233359,0	3,69
8	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	266760,0	3,67
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	225404,3	3,64
10	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	239990,0	3,41
11	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	231595,6	3,32
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	198120,0	3,20
13	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	243258,3	3,16
14	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	195810,6	3,09
15	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	193611,3	3,07
16	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	168311,9	2,67
17	«Мирас» университеті	141050,0	2,51
18	Шымкент университеті	141273,9	2,51
19	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	133751,7	2,50
20	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	132801,9	2,42
21	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	130583,1	2,40

22	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	92930,0	2,11
23	Орталық Азия Инновациялық Университеті	103063,3	2,10
*	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	*	*
*	Қызылорда «Болашақ» университеті	*	*
*	Қызылорда ашық университеті	*	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты. Ең төменгі көрсеткішті Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті және Орталық Азия Инновациялық Университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Информатика (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Информатика (білім беру)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В01511 Информатика	3,839	1
2	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	6В01503 Информатика	3,654	2
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В01507 Информатика (IP)	3,548	3
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В01501 Информатика	3,521	4
5	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	6В01506 Информатика	3,352	5
6	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	6В01513 Информатика (IP)	3,330	6
7	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	6В01530 Информатика	3,285	7
8	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	6В01503 Информатика	3,269	8
9	Астана халықаралық университеті	6В01501 Информатика	3,258	9

10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В01505 Информатика	3,198	10
11	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	6В01501 Информатика	3,184	11
12	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В01517 Информатика (IP)	3,173	12
13	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В01503 Информатика мұғалімдерін даярлау	3,083	13
14	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	6В01507 Информатика	3,075	14
15	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	6В01503 Информатика мұғалімдерін даярлау	3,060	15
16	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В01530 Информатика	2,905	16
17	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	6В01501 Информатика мұғалімдерін даярлау	2,792	17
18	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	6В01501 Информатика (ИИ)	2,763	18
19	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	6В01517 Информатика (IP	2,509	19
20	Шымкент университеті	6В01502 Информатика	2,498	20
21	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	6В01509 Информатика	2,387	21
22	Орталық Азия Инновациялық Университеті	6В01501 Информатика мұғалімдерін даярлау	2,257	22
23	«Мирас» университеті	6В01502 Информатика мұғалімі	2,139	23
*	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	6В01513 Информатика (IP)	1,539	*
*	Қызылорда ашық университеті	6В01514 Информатика	0,930	*
*	Қызылорда «Болашақ» университеті	6В01504 Информатика	0,793	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Информатика (білім беру)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Информатика (білім беру)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	10/14	11/18	13/23
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	2/14	3/18	4/23
3	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	*	9/18	*
4	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	13/14	16/18	19/23
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	14/14	17/18	21/23
6	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	*	*	11/23
7	Қызылорда «Болашақ» университеті	*	*	*
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	7/14	2/18	5/23
9	«Мирас» университеті	-	18/18	23/23
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	4/14	13/18	15/23
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6/14	12/18	3/23
12	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	3/14	4/18	14/23
13	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	*	*	7/23
14	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	5	6/18	2/23
15	Астана халықаралық университеті	-	5/18	9/23
16	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	*	8/18	18/23
17	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	*	10/18	8/23
18	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1/14	1/18	1/23
19	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	-	-	12/23
20	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	*	*	6/23
21	Шымкент университеті	12/14	14/18	20/23
22	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	11/14	7/18	17/23
23	Орталық Азия Инновациялық Университеті	-	-	22/23
24	Қызылорда ашық университеті	-	*	*
25	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	15/18	16/23
26	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	-	*	10/23

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Информатика (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі сәл өзгерді: Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті орын алды.

2025 жылы да көшбасшы Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті болды.

Үш жыл бойы «Мирас» университеті, Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет, Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті соңғы орындарды иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Информатика (білім беру)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті және Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Информатика (білім беру)» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	Информатика (білім беру)
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	Информатика (білім беру)
3	І.Жансүгіров атындағы Жетісу мемлекеттік университеті	Информатика (білім беру)
4	Жұмабек Ахметұлы Тәшенов атындағы университет	Информатика (білім беру)
5	Академик А. Қуатбеков атындағы Халықтар достығы университеті	Информатика (білім беру)
6	Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті	Информатика (білім беру)
7	Қызылорда «Болашақ» университеті	Информатика (білім беру)
8	Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті	Информатика (білім беру)
9	«Мирас» университеті	Информатика (білім беру)
10	Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті	Информатика (білім беру)
11	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	Информатика (білім беру)
12	Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті	Информатика (білім беру)
13	Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық институты	Информатика (білім беру)
14	Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті	Информатика (білім беру)
15	Астана халықаралық университеті	Информатика (білім беру)
16	Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті	Информатика (білім беру)
17	Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті	Информатика (білім беру)
18	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	Информатика (білім беру)
19	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	Информатика (білім беру)
20	Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті	Информатика (білім беру)
21	Шымкент университеті	Информатика (білім беру)
22	Алматы гуманитарлық-экономикалық университеті	Информатика (білім беру)
23	Орталық Азия Инновациялық Университеті	Информатика (білім беру)
24	Қызылорда ашық университеті	Информатика (білім беру)
25	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	Информатика (білім беру)
26	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	Информатика (білім беру)

6В101 Денсаулық сақтау даярлау бағыты
В085 Фармация білім беру бағдарламасы тобы
«Фармация» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Фармация» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 9 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	22	5,00
2	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	10	2,82
3	Қарағанды Медицина Университеті	6	2,09
4	Семей медицина университеті	5	1,91
5	«Bolashaq» академиясы	2	1,36
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	1,18
7	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	1	1,18
8	Астана медицина университеті	1	1,18
9	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті, Оңтүстік Қазақстан

медицина академиясы жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	«Bolashaq» академиясы	6	619	4,49
2	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	19	1625	4,48
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	14	1514	3,75
4	Астана медицина университеті	23	2185	3,66
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7	432	3,41
6	Қарағанды Медицина Университеті	9	559	2,69
7	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	1	24	0,81
8	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	1	21	0,57
9	Семей медицина университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның көпшілігінде ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшысы: «Bolashaq» академиясы, Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	1	1	5,0
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	0	2,5
3	«Bolashaq» академиясы	0	0	0,0
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	0	0	0,0
5	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	0	0	0,0
6	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	0	0	0,0
7	Қарағанды Медицина Университеті	0	0	0,0
8	Астана медицина университеті	0	0	0,0
9	Семей медицина университеті	0	0	0,0

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері тек Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы мен Әл-Фараби

атындағы Қазақ ұлттық университетінде анықталды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Фармация» ББ бойынша рейтингке қатысатын 9 ЖЖОКБҰ-ның барлығы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	«Bolashaq» академиясы	IQAA	5
2	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	IAAR	5
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	IAAR	5
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	IAAR	5
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	ECAQA	5
6	Қарағанды Медицина Университеті	IAAR	5
7	Астана медицина университеті	ECAQA	5
8	Семей медицина университеті	ECAQA	5
9	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	IAAR	5

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша барлық ЖЖОКБҰ бірдей ұпай алды.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

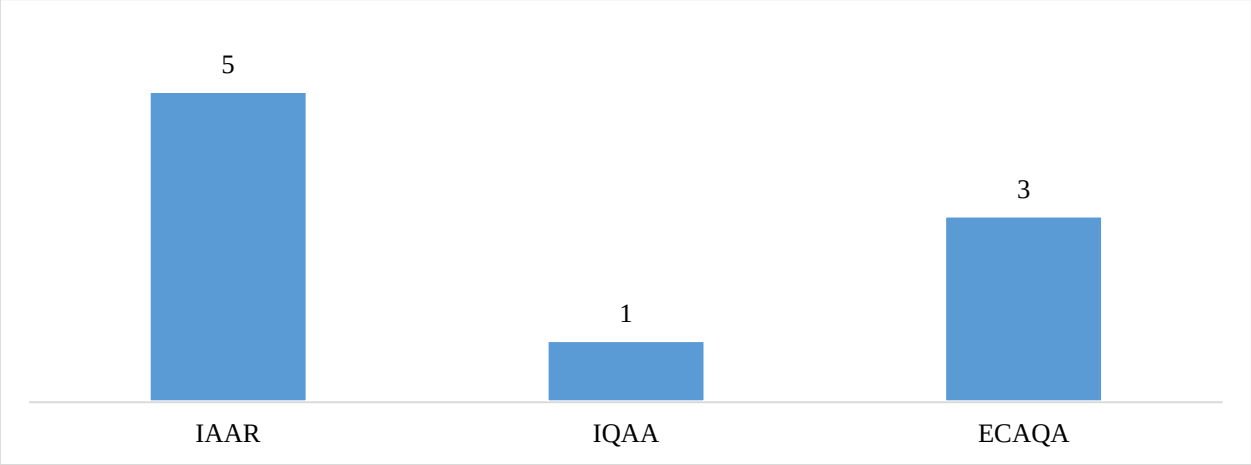

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 9 ББ-ның 5-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	8,83	4,42
2	Қарағанды Медицина Университеті	8,83	4,42
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	8,58	4,29
4	«Bolashaq» академиясы	8,33	4,17
5	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	8,33	4,17
6	Астана медицина университеті	8,33	4,17
7	Семей медицина университеті	8,25	4,13
8	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	8,25	4,13
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	8,17	4,08

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орындарды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Қазақстан-Ресей медициналық университеті мен Қарағанды медицина Университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, бұл критерий бойынша ешбір оқу орнында нәтижелер болмағандығы анықталды.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

6-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	Пенициллинацилаза ферментін алу әдісі	5,00
		Taraxacum officinale тамырынан ультрадыбыстық экстрактын алу тәсілі	
		Прополистен микротолқынды экстракт алу тәсілі	
		Eryngium planum L. өсімдігінен қою экстракт алу тәсілі	
		Ferula asafoetida L. көмірқышқыл экстракты негізінде жасалған микробқа қарсы гель	
		Euphorbia humifusa Willd жер үсті бөлігінен көмірқышқыл экстрактын алу тәсілі	
		«Dolce-Pharm» ЖШС кәсіпорнында «Медициналық маска» медициналық бұйымдарын өндіру бойынша өндірістік учаскенің технологиялық шешімі (Әдістемелік нұсқаулар)	
		Балалар церебралды салмен ауыратын науқас балаларға фармацевтикалық көмекті оңтайландыру (Әдістемелік ұсынымдар)	
		Ревматоидты артритпен ауыратын балаларға фармацевтикалық көмекті оңтайландыру (әдістемелік ұсынымдар)	
		Cotoneaster кейбір түрлерінен өсімдік фармацевтикалық субстанцияларын алудың фармацевтикалық-технологиялық аспектілері	
		Anethum graveolens L. жемістерінен құрғақ экстракт алу тәсілі	
		Бактерицидтік белсенділігі бар шунгит ұнтағын алу тәсілі	
		Бройлерлерді биологиялық белсенді жемдік қоспамен азықтандыру тәсілі	
		Бройлерлерді минералды жемдік қоспамен азықтандыру тәсілі	
2	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	Кәдімгі шашыратқы тамырларындағы (Cichorium intybus L) биологиялық белсенді заттарды анықтау	3,68
		Кәдімгі шашыратқы (Cichorium intybus) тамырларын фармакогностикалық талдау	
		Бунге киікотының (ziziphora bungeana) жер үсті бөлігінің тауарлық талдауы	
		Бунге киікоты шөбінен құрамындағы эфир майын клевенджер аппаратымен бөліп алу	
		Постковидтік жүрек-қантамыр жүйесі функциясының бұзылыстарында фитопрепараттардың кардиотроптық әсерлері	

		Қазақстан Республикасында фитопрепараттарды ілгерілету басқару моделін маркетингтік зерттеулер негізінде әзірлеу	
		Антигипертензивтік фитокомпозициялар құрамын әзірлеуде нейрожелілердің мүмкіндіктерін пайдалану	
3	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	Асқабақ майы: простатитті емдеуге және алдын алуға арналған тиімді тәсілі	3,09
		Бұрыш жалбызы (mentha piperita l.) Құрамындағы эфир майларын ароматты майшамдар дайындауда қолдану	
		Әртүрлі түрдегі ұялы телефондарды қолдану кезіндегі электромагниттік сәулелену көрсеткіштеріне гигиеналық баға беру және салыстырмалы сипаттама	
4	Семей медицина университеті	Бисфенол А-ны анықтау тәсілі	1,27
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	Медициналық-әлеуметтік ұйымдар үшін сақталған лақтыру фракциясымен жүретін созылмалы жүрек жеткіліксіздігі бар пациенттерді реабилитациялаудың пациентке бағытталған менеджмент бағдарламасын және абиотикалық факторларды әзірлеу	1,02
		Ауыз қуысының шырышты қабығы ауруларында эрозиялық-ойық жаралы зақымданулардың ауданын өлшеу тәсілі	
		Аутизм спектрі бұзылыстары бар балалардағы кариозды қуыстың тереңдігін өлшеуге арналған құрылғы	

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті, Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы, М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Семей медицина университеті, Қазақстан-Ресей медициналық университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Астана медицина университеті	33	8	24,2%	5,00
2	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	27	5	18,5%	3,82
3	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	67	4	6,0%	1,23
4	«Bolashaq» академиясы	11	0	0,0%	0,00
5	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	35	0	0,0%	0,00
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3	0	0,0%	0,00
7	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	104	0	0,0%	0,00
8	Қарағанды Медицина Университеті	26	0	0,0%	0,00
9	Семей медицина университеті	9	0	0,0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 315 болса, оның ішінде 17 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 5,4% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Астана медицина университеті, М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті, Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	102,3	3,65
2	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	85,9	3,07
3	Қарағанды Медицина Университеті	85,9	3,07
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	85,2	3,04
5	Астана медицина университеті	84,3	3,01
6	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	78,7	2,81
7	Семей медицина университеті	74,8	2,67
8	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	55,1	1,97
9	«Bolashaq» академиясы	0,0	0,00

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 72 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан-Ресей медициналық университеті, Қарағанды Медицина Университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл

шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	73	46	63,0%	5,00
2	«Bolashaq» академиясы	59	6	10,2%	0,81
3	Астана медицина университеті	325	21	6,5%	0,51
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	80	2	2,5%	0,20
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	242	6	2,5%	0,20
6	Қарағанды Медицина Университеті	148	3	2,0%	0,16
7	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	157	3	1,9%	0,15
8	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	231	4	1,7%	0,14
9	Семей медицина университеті	65	0	0,0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «Фармация» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 10% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде анықталды.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	686	6676	9,7	5,00
2	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	440	5642	12,8	3,79
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13,1	3,72
4	Астана медицина университеті	887	11667	13,2	3,70
5	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	1097	14540	13,3	3,67
6	Қарағанды Медицина Университеті	598	8220	13,7	3,54
7	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	517	7279	14,1	3,46
8	Семей медицина университеті	407	6182	15,2	3,20
9	«Bolashaq» академиясы	93	1678	18,0	2,70

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Қазақстан-Ресей медициналық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 10 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай

оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4%	5,00
2	Семей медицина университеті	407	197	48,4%	3,94
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	1097	503	45,9%	3,73
4	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	686	308	44,9%	3,65
5	Қарағанды Медицина Университеті	598	267	44,6%	3,63
6	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	440	196	44,5%	3,63
7	Астана медицина университеті	887	393	44,3%	3,61
8	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	517	217	42,0%	3,42
9	«Bolashaq» академиясы	93	36	38,7%	3,15

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 46% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Семей медицина университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған

арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	Қарағанды Медицина Университеті	8220	91318	5,00
2	Семей медицина университеті	6182	51442	3,12
3	Астана медицина университеті	11667	43069	2,73
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	7279	24798	1,87
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	6676	20670	1,68
6	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	5642	16384	1,47
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	1,34
8	«Bolashaq» академиясы	1678	9478	1,15
9	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	14540	6294	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: Қарағанды Медицина Университеті мен Семей медицина университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің

орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Қарағанды Медицина Университеті	725310,0	5,00
2	Семей медицина университеті	721234,0	4,59
3	Астана медицина университеті	718566,5	4,29
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	574074,6	3,81
5	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	658242,8	3,79
6	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	628211,1	3,54
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	3,17
8	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	359303,4	1,49
9	«Bolashaq» академиясы	293558,9	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Фармация» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 584 727 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Қарағанды Медицина Университеті – 725 310 теңге, Семей медицина университеті – 721 234 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

2-диаграмма. «Фармация» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

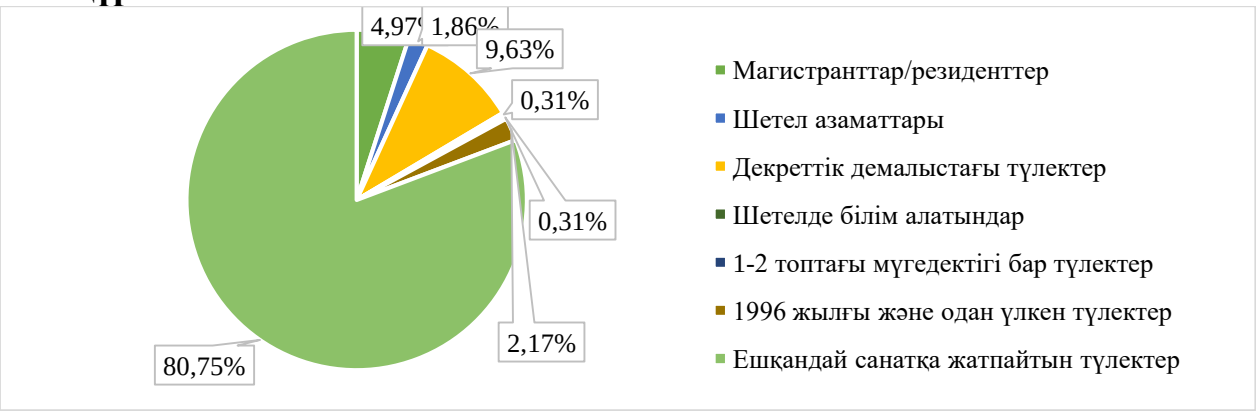

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 322 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 31; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 16; шетелде білім алатын түлектер – 1; шетел азаматтары – 6; 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер – 1; 1996 жылғы және одан үлкен – 7.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	«Bolashaq» академиясы	9	100%	89%	11%	4,67
2	Семей медицина университеті	9	89%	89%	0%	4,44
3	Қарағанды Медицина Университеті	17	88%	88%	0%	4,41
4	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	22	100%	73%	27%	4,18
5	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	31	90%	74%	16%	4,03
6	Астана медицина университеті	27	85%	70%	15%	3,81
7	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	49	89%	65%	24%	3,65
8	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	87	90%	61%	29%	3,62
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	–	–	–	–	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

14-кестеге сәйкес, «Фармация» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 91% құрады. Жұмысқа орналасу пайызы барлық ЖЖОКБҰ-да 85%-дан асады. «Bolashaq» академиясы 100% жетті.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

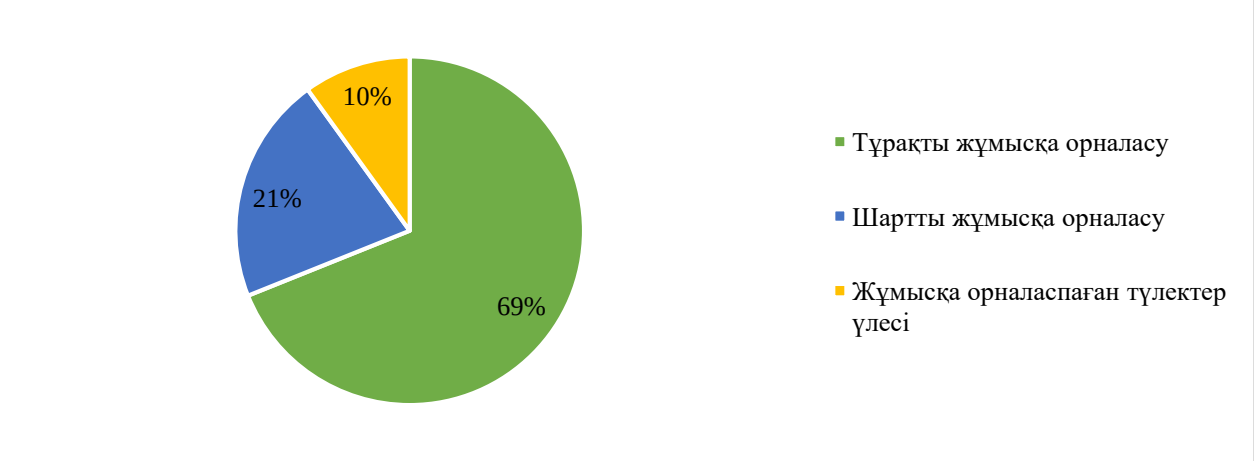

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 69%-ы тұрақты, ал 21%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 10%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	«Bolashaq» академиясы	100%	92%	100%
2	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	83%	81%	100%
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	89%	85%	90%
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	-	-	*
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	90%	84%	90%
6	Қарағанды Медицина Университеті	87%	96%	88%
7	Астана медицина университеті	88%	85%	85%
8	Семей медицина университеті	94%	85%	89%
9	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	81%	77%	88%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының

көрсеткіштері 100% дейін жақсарған: «Bolashaq» академиясы, М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

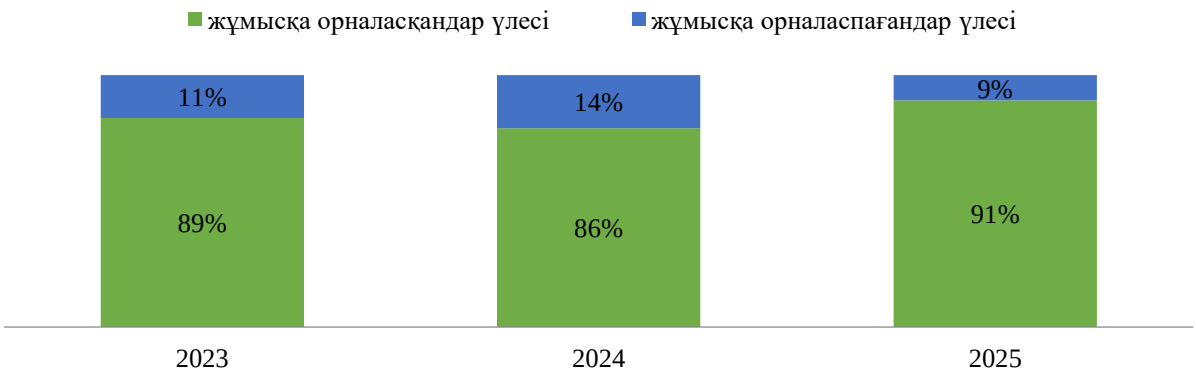

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 89%, 2024 жылы - 86%, ал 2025 жылы - 91% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	Қарағанды Медицина Университеті	1,14	4,94
2	«Bolashaq» академиясы	1,67	4,70
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	1,83	4,62
4	Астана медицина университеті	2,21	4,45
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	2,29	4,41
6	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	2,55	4,30
7	Семей медицина университеті	2,57	4,29
8	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	3,30	3,95
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті		

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: Қарағанды Медицина Университеті, «Bolashaq» академиясы, С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

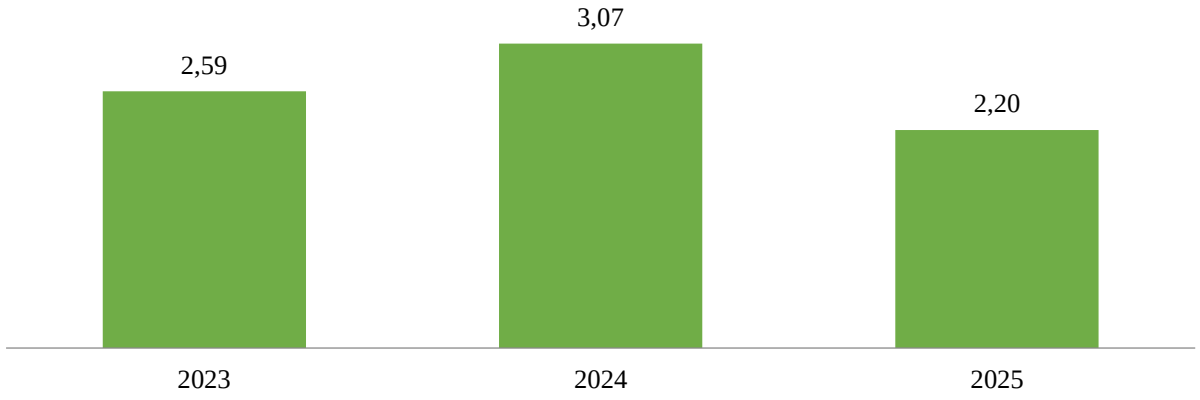

5-диаграмма еңбек нарығында «Фармация» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,59 айды, 2024 жылы 3,07 айды, ал 2025 жылы 2,20 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлек жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Қарағанды Медицина Университеті	322441,8	5,00
2	Астана медицина университеті	332532,9	4,72
3	Семей медицина университеті	312522,5	4,66
4	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	264031,4	3,96
5	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	233631,3	3,79
6	«Bolashaq» академиясы	214642,1	3,66
7	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	196506,0	3,54
8	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	220591,6	3,47
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	–	*

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Қарағанды Медицина Университеті, Астана медицина университеті, Семей медицина университеті. Ең төменгі көрсеткішті Қазақстан-Ресей медициналық университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Фармация» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «Фармация» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Қарағанды Медицина Университеті	6В10103 Фармация	3,590	1/8
2	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	6В10104 Фармация	3,506	2/8
3	Астана медицина университеті	6В10104 Фармация	3,414	3/8
4	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	6В10106 Фармация	3,312	4/8
5	Семей медицина университеті	6В10104 Фармация	3,289	5/8
6	«Bolashaq» академиясы	6В10101 Фармация	3,285	6/8
7	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	6В10104 Фармация	3,186	7/8
8	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	6В10102 Фармация	2,939	8/8
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В10102 Фармация	1,491	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

18-кестеде «Фармация» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Қарағанды Медицина Университеті, С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті, Астана медицина университеті кірді.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Фармация» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Қарағанды Медицина Университеті	2 / 8	2 / 8	1/8
2	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	1 / 8	4 / 8	2/8
3	Астана медицина университеті	6 / 8	1 / 8	3/8
4	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	8 / 8	8 / 8	4/8
5	Семей медицина университеті	3 / 8	3 / 8	5/8
6	«Bolashaq» академиясы	4 / 8	6 / 8	6/8
7	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	7 / 8	7 / 8	7/8
8	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	5 / 8	5 / 8	8/8
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	-	-	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

19-кестеде 2023-2025 жылдары «Фармация» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2025 жылы бірінші орын иеленген Қарағанды Медицина Университеті 2023 және 2024 жылғы рейтингтерде 2-орын алған болатын. Биыл 2-орындағы С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті 2023 жылы 1-орында, 2024 жылы 4-орында болған.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Фармация» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Қарағанды Медицина Университеті мен С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университетісияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Фармация» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	«Bolashaq» академиясы	6В10101 Фармация
2	М. Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті	6В10104 Фармация
3	С.Д.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медициналық университеті	6В10104 Фармация
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В10102 Фармация
5	Қазақстан-Ресей медициналық университеті	6В10102 Фармация
6	Қарағанды Медицина Университеті	6В10103 Фармация
7	Астана медицина университеті	6В10104 Фармация
8	Семей медицина университеті	6В10104 Фармация
9	Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы	6В10106 Фармация

6В052 Қоршаған орта даярлау бағыты
В052 Жер туралы ғылым білім беру бағдарламасы тобы
«География (ғылым)» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «География (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 9 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша).

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	5
2	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	5
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	4,2
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	4,2
5	Торайғыров университеті	2	2,6
6	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	1,8
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	0	0
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0
9	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті мен М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті жетекші орынға ие болды, өйткені олардың білім беру

бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	4	332	3,74
2	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	1	168	3,16
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	15	1394	2,69
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	346	2,45
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	9	732	2,17
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	4	220	2,07
7	Торайғыров университеті	1	61	1,20
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	1	24	1,07
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика	0	0	0,00

	университеті			

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның барлығында ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті мен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1	0	2,5
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1	0	2,5
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1	0	2,5
4	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	0	0	0,0
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	0	0	0,0
6	Торайғыров университеті	0	0	0,0
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,0

8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	0	0	0,0
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	0	0	0,0

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері тек Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінде анықталды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «География (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын 9 ЖЖОКБҰ-ның барлығы мамандандырылған аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	ACQUIN	5,00
2	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	IAAR	2,86
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	IAAR	2,86
4	Торайғыров университеті	CAAAE	2,86
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	IQAA	2,86
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	IAAR	2,86
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	ARQA	2,86
8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IAAR	2,86
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	2,81

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

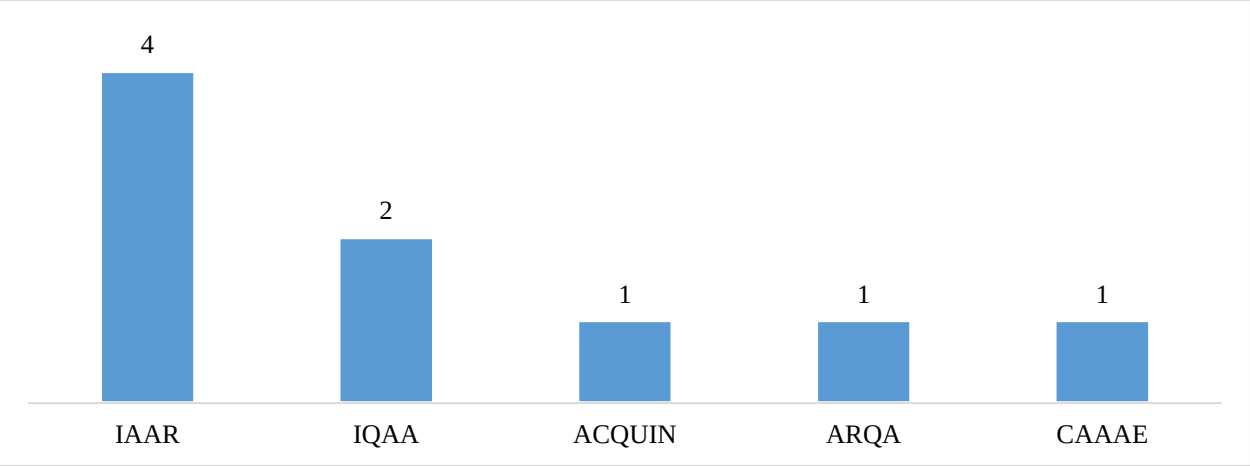

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 9 ББ-ның 4-і IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	Торайғыров университеті	8,42	4,21
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	8,33	4,17
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	8,25	4,13
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	8,00	4,00
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7,83	3,92
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	7,67	3,83
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	7,67	3,83
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	7,42	3,71
9	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	7,33	3,67

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: Торайғыров университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	59	2	5,00
2	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	63	1	2,34
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	481	4	1,23
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	134	1	1,10
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	67	0	0,00
6	Торайғыров университеті	141	0	0,00
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	394	0	0,00
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	257	0	0,00
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	171	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, келесі ЖЖОКБҰ жоғары көрсеткіштерді көрсетті: М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті мен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

ЖЖОКБҰ ұсынған деректерге сәйкес, жоғары оқу орындарының ешқайсысында ғылыми-кәсіпкерлік бастамалардың болу фактісі расталған жоқ.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

7-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	24	7	29,2%	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	77	20	26,0%	4,45
3	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	28	7	25,0%	4,29
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	15	2	13,3%	2,29
5	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11	0	0,0%	0,00
6	Торайғыров университеті	32	0	0,0%	0,00
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	10	0	0,0%	0,00
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	77	0	0,0%	0,00
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	0	0,0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 279 болса, оның ішінде 36 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 13% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті мен Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

8-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	103,0	3,68
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	93,1	3,32
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	79,4	2,83
4	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	77,8	2,78
5	Торайғыров университеті	77,4	2,76
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	77,4	2,76
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	75,4	2,69
8	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	74,1	2,65
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	70,7	2,53

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

8-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 81 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл

шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

9-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	394	55	14,0%	5,00
2	Торайғыров университеті	141	12	8,5%	3,05
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	481	9	1,9%	0,67
4	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	171	3	1,8%	0,63
5	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	63	1	1,6%	0,57
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	134	1	0,7%	0,27
7	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	59	0	0,0%	0,00
8	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	67	0	0,0%	0,00
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	257	0	0,0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

9-кестеде шетелдік студенттердің «География (ғылым)» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 4,6% құрайды. Шетелдік студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Торайғыров университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

10-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13,1	5,00
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	15,7	4,16
3	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	11391	16,4	3,99
4	Торайғыров университеті	511	8878	17,4	3,76
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	18,9	3,46
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19,2	3,41
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	19,7	3,31
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	6458	22,3	2,94
9	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	7787	27,0	2,42

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы» спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби

орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

11-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74,0%	5,00
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	288	180	62,5%	4,22
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61,4%	4,15
4	Торайғыров университеті	511	299	58,5%	3,95
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	57,6%	3,89
6	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	290	141	48,6%	3,28
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41,4%	2,79
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	695	236	34,0%	2,29
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	31,6%	2,13

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 52% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

12-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	7787	43838	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	4,86
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	2,05
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	2,03
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	1,81
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563	1,27
7	Торайғыров университеті	8878	5092	1,23
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6458	4486	1,17
9	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	11391	2779	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде көрсетілген Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті мен Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

13-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	4,48
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	595369,0	3,31
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	3,21
5	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	2,73
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	1,95
7	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	403490,2	1,29
8	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	383676,3	1,26
9	Торайғыров университеті	380524,9	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

13-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «География (ғылым)» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 521 385 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті – 707 984 теңге, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті – 673 822 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

2-диаграмма. «География (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

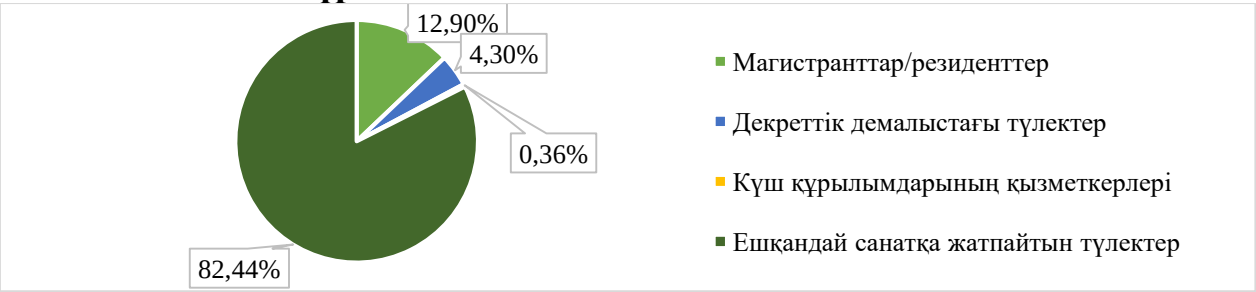

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 279 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 12; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 36, күш құрылымдарының қызметкерлері - 1.

14-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	64	97%	81%	16%	4,38
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	21	90%	76%	14%	4,10
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	70	81%	73%	8%	3,81
4	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	8	87%	63%	24%	3,63
5	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	13	77%	69%	8%	3,62
6	Торайғыров университеті	32	84%	59%	25%	3,47
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	19	95%	42%	53%	3,16
8	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	10	80%	50%	30%	3,10
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	5	80%	20%	60%	2,20

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеге сәйкес, «География (ғылым)» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 85,8% құрады. Жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары ЖЖОКБҰ: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті. Олардың түлектерінің жұмысқа орналасу көрсеткіші басқалардан жоғары. Соңғы позицияларда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті болды, онда жұмысқа орналасудың жалпы жалпы көрсеткіші төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

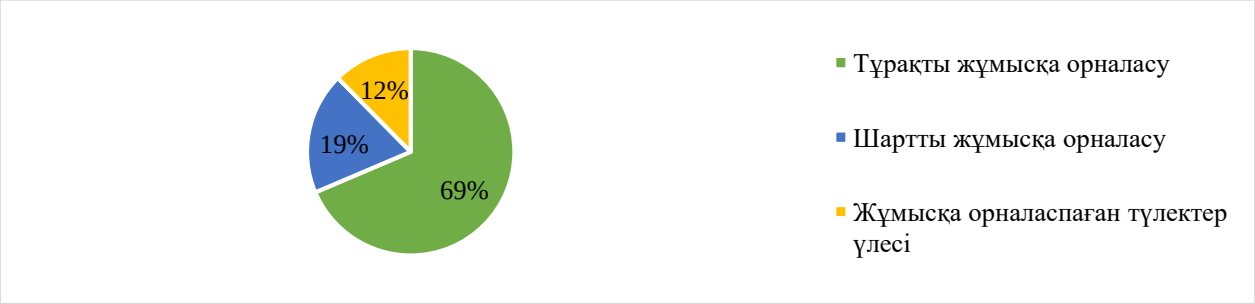

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 69%-ы тұрақты, ал 19%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 12%-ы жұмысқа орналаспаған.

15-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	–	67%	87,5%
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	–	86%	76,9%
3	Торайғыров университеті	100,0%	50%	84,4%
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	90,0%	84%	80,0%
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	66,7%	79%	81,4%
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	100,0%	88%	96,9%
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	100,0%	64%	80,0%
8	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	78,6%	71%	94,7%
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	–	100%	90,5%

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

15-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарған: М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті, Торайғыров университеті, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

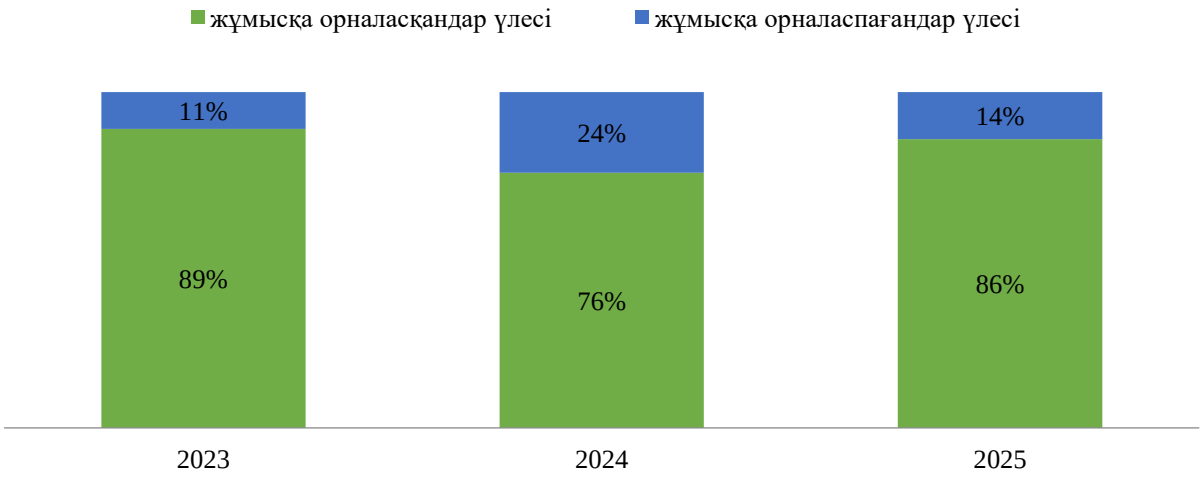

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингпен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері жақсарды: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 89%, 2024 жылы - 76%, ал 2025 жылы - 86% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

16-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	2,00	4,55
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2,47	4,33
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,78	4,19
4	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	2,79	4,19
5	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	2,86	4,16
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	3,12	4,04
7	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	3,27	3,97
8	Торайғыров университеті	3,42	3,90
9	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	4,00	3,64

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

16-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

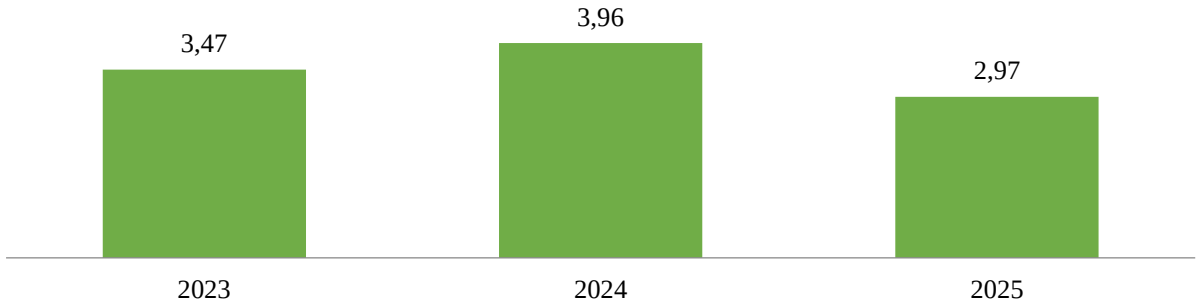

5-диаграмма еңбек нарығында «География (ғылым)» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 3,47 айды, 2024 жылы 3,96 айды, ал 2025 жылы 2,97 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлек жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

17-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	189083,0	5,00
2	Торайғыров университеті	160091,6	4,65
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	157221,7	4,33
4	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	168125,9	4,02
5	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	130353,1	2,43
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	130000,0	2,40
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	103790,0	1,57
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	98400,0	1,54
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	83434,1	1,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

17-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, Торайғыров университеті. Ең төменгі көрсеткіш М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетте.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «География (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

18-кесте. «География (ғылым)» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05209 География	3,444	1/9
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05203 География	3,287	2/9
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В05201 География	3,155	3/9
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05205 География	2,903	4/9
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05203 География	2,860	5/9
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05220 География	2,857	6/9
7	Торайғыров университеті	6В05202 География	2,803	7/9
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05217 География және табиғатты ұтымды пайдалану	2,712	8/9
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В05204 География	2,387	9/9

18-кестеде «География (ғылым)» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті сияқты ЖЖОКБҰ кірді.

19-кесте. 2023-2025 жылдардағы «География (ғылым)» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2 / 7	1 / 10	1/9
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	*	2 / 10	2/9
3	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	*	3 / 10	3/9
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	5 / 7	4 / 10	4/9
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	7 / 7	7 / 10	5/9
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6 / 7	8 / 10	6/9
7	Торайғыров университеті	1 / 7	9 / 10	7/9
8	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	*	10 / 10	8/9
9	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	3 / 7	6 / 10	9/9

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

19-кестеде 2023-2025 жылдары «География (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында Торайғыров университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті мен М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті болды.

2024 жылы көшбасшылар тізімі: С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

2025 жылғы көшбасшылар өзгеріссіз қалды.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «География (ғылым)» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университетісияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұ

ранысын растайды. Бұл оқу орындары түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, орташа жалақы және білім беру бағдарламаларының сапасы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«География (ғылым)» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	М.Х.Дулати атындағы Тараз университеті	6В05217 География және табиғатты ұтымды пайдалану
2	С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті	6В05201 География
3	Торайғыров университеті	6В05202 География
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В05205 География
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В05203 География
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В05209 География
7	М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті	6В05204 География
8	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В05220 География
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В05203 География

6В042 Құқық даярлау бағыты
В049 Құқық білім беру бағдарламасы тобы
«Халықаралық құқық» білім беру бағдарламасы бойынша рейтингіні қалыптастыру есебі

Кіріспе

Қазақстанның жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі экономиканың түрлі салалары үшін жоғары білікті мамандарды даярлауда шешуші рөлдердің бірін атқарады. Еңбек нарығының қарқынды дамуы мен халықаралық интеграция жағдайында білім беру сапасы ғана емес, сонымен қатар білім беру бағдарламаларының қазіргі заманғы сын-қатерлерге бейімделу қабілеті де маңызды. Білім беру мекемелері жұмысының тиімділігін бағалаудың маңызды құралы - мамандарды даярлау деңгейін, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін және білім беру бағдарламаларының сапасын объективті бағалауға мүмкіндік беретін рейтингілер жасау.

Бұл есепте 2025 жылғы Қазақстанның жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарындағы (бұдан әрі – ЖЖОКБҰ) білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) талданады. Осы талдау шеңберінде түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға және олардың еңбек нарығындағы сұранысына әсер ететін негізгі көрсеткіштер бойынша ББ кешенді салыстырмалы шолу жүргізілді.

Білім беру бағдарламаларының рейтингін қалыптастыру үшін негіздеме:

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 «Білім туралы» Заңы.

2. «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №248 қаулысы.

3. «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімшелеріне мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бұйрығы.

4. «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бөлігінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және білім беру жүйесіне тексеру парақтарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 1 желтоқсандағы №166 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2022 жылғы 2 желтоқсандағы №116 бірлескен бұйрығы.

Бұл есептің мақсаты – білім беру бағдарламаларына жан-жақты талдау жүргізу және осы талдау негізінде қорытынды рейтинг жасау. Рейтинг жасау барысында білім беру процесінің барлық маңызды компоненттерін қамтитын

әртүрлі критерийлер тобы ескерілді. Олардың ішінде: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері және түлектердің мансаптық перспективалары. Бұл блоктардың әрқайсысы жалпы рейтингте белгілі бір салмаққа ие, бұл бағалауды мүмкіндігінше объективті және жан-жақты етуге мүмкіндік береді.

Бұл есептің негізгі міндеті – білім беру бағдарламаларының жағдайы туралы нақты және құрылымдық түсінік беру. «Халықаралық құқық» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингке 14 ЖЖОКБҰ қатысты (1-қосымша). Кейбір ЖЖОКБҰ осы ББ бойынша түлектерінің санының аз болуына байланысты рейтингте орын алған жоқ (ББ бойынша 2024 жылғы түлек саны 5 түлектен аз), олардың ішінде «Тұран» университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қонаев университеті, Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті бар.

1 Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының білім беру бағдарламаларының деректерін талдау

1.1 «Білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.1.1 «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі

ББ мазмұнын болашақ мамандардың кәсіби құзыреттілігі мен бәсекеге қабілеттілігінің тиімділігін арттыру үшін әлеуетті немесе негізгі жұмыс берушілермен келісу қажет. Жұмыс берушілер білім беру бағдарламаларын әзірлеу кезінде ұсыныстар, пәндердің мазмұнына өзгерістер енгізе алады, сондай-ақ зерттелетін тақырыптар мен материалдардың өзектілігі бойынша ұсыныстар мен ескертулер бере алады. Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен келісу түлектердің табысты жұмысқа орналасуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі болып табылады.

ЖЖОКБҰ бұл критерий бойынша 2024-2025 оқу жылына арналған ББ бойынша құжаттардың мынадай тізбесін ұсыну қажет: модульдік білім беру бағдарламасы (МББ), элективті пәндер каталогы (ЭПК), жұмыс берушіден хат, келісу хаттамасы, жұмыс берушінің рецензиясы, ұсынымдық хат, анықтама-негіздеме, ББ сараптамасы.

Осы критерийді есептеу кезінде ББ келісуге қатысатын жұмыс берушілердің санына басты назар аударылды. Бір мамандықтағы жұмыс берушілер әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, жұмыс берушілер саны неғұрлым көп болса, жұмыс ерекшеліктерін ұсыну туралы көзқарастар мен пікірлер соғұрлым көп болады.

1-кесте. «Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен әзірлеу және келісу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ келісілген жұмыс берушілер саны	Балл
1	«Тұран» университеті	10	5,00
2	SDU University	9	4,56
3	«Тұран-Астана» университеті	9	4,56
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	5	2,78
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	2,78
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	2,33
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3	1,89
8	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	3	1,89
9	Қонаев университеті	3	1,89
10	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	1,44
11	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	2	1,44
12	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	1	1,00

13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1	1,00
14	КИМЭП университеті	1	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-кестеде осы критерий бойынша нәтижелер берілген: «Тұран» университеті, SDU University мен «Тұран-Астана» университеті жетекші орындарға ие болды, өйткені олардың білім беру бағдарламалары жұмыс берушілердің ең көп санымен келісілген.

1.1.2 «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі

Профессор-оқытушылар құрамының (ПОҚ) практикалық жұмыс тәжірибесі білім беру үдерісі сапасының маңызды құрамдас бөлігі. Тиісті кәсіби салада нақты тәжірибесі бар оқытушылар студенттерге пән туралы тереңірек және қолданбалы түсінік бере алады. Олар оқу процесіне практикадан, қолданылатын әдістер мен технологиялардан өзекті мысалдар келтіре алады, бұл студенттерді кәсіби қызметке неғұрлым тиімді дайындауға ықпал етеді.

Сонымен қатар, оқытушылардың практикалық тәжірибесі оларға саланың қазіргі тенденцияларын жақсырақ бағдарлауға және оқу бағдарламаларын еңбек нарығының өзгеретін талаптарына бейімдеуге мүмкіндік береді, осылайша түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді.

ББ бойынша осы көрсеткішті анықтау үшін мынадай құжаттар талап етілді: ЖЖОКБҰ кадрлар бөлімінен оқытушылардың жұмыс өтілі туралы бекітілген анықтама.

2025 жылғы рейтинг әдістемесіне сәйкес 2010 жылғы 1 қаңтар мен 2025 жылғы 1 мамыр аралығында практикалық тәжірибесі бар оқытушылар есепке алынады.

2-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының практикалық жұмыс тәжірибесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Практикалық жұмыс өтілі бар оқытушылар саны (айлар)		Балл
		саны	өтілі	
1	SDU University	17	1824	4,35
2	КИМЭП университеті	16	1888	3,48
3	«Тұран» университеті	17	1553	2,81
4	Қонаев университеті	2	262	2,78
5	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	4	443	2,62
6	«Тұран-Астана» университеті	3	384	2,56

7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6	381	2,43
8	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	24	2542	2,25
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	2	88	2,17
10	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	4	299	1,58
11	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	4	314	1,21
12	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	2	108	0,90
13	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3	118	0,65
14	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	2	90	0,56

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

2-кестеден көріп отырғанымыздай, рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның барлығында ЖЖОКБҰ құрылымынан тыс жұмыс тәжірибесі бар оқытушылар бар. Бұл критерийдің көшбасшылары: SDU University, КИМЭП университеті.

1.1.3 «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі

«Профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктері» критерийі білім беру бағдарламаларының сапасын бағалауда маңызды рөл атқарады, өйткені ол білім беру процесіне қатысатын мұғалімдердің кәсібилігі мен құзыреттілігінің деңгейін көрсетеді. Рейтинг әдіснамасына сәйкес, бұл критерий соңғы жылдардағы профессорлық-оқытушылық құрамның жетістіктерін жан-жақты бағалауға мүмкіндік беретін бірнеше ішкі критерийлерді қамтиды.

Атап айтқанда, 2015-2025 жылдар аралығында «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атағына ие болған оқытушылар есепке алынады, бұл олардың педагогикалық еңбегін ЖЖОКБҰ деңгейінде мойындағанын көрсетеді. Сол кезеңде «Үздік ғылыми қызметкер» атағын алған ПОҚ да ескеріледі, бұл олардың ғылыми зерттеулерге және академиялық қоғамдастықтың дамуына қосқан үлесін көрсетеді.

3-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының жетістіктері» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	«Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» атанған ПОҚ саны	«Үздік ғылыми қызметкер» сыйлығының иегерлері	Балл
1	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	4	1	5,00
2	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	3	1	4,38
3	«Тұран» университеті	1	0	0,63
4	«Тұран-Астана» университеті	1	0	0,63
5	SDU University	0	0	0,00
6	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	0	0	0,00
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	0	0	0,00
8	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	0	0	0,00
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	0	0	0,00
10	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	0	0	0,00
11	КИМЭП университеті	0	0	0,00
12	Қонаев университеті	0	0	0,00
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	0	0	0,00
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	0	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

3-кестеден көріп отырғанымыздай, осы критерий бойынша Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті жетекші орынға ие болды.

1.1.4 «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі

Білім беру және кәсіптік ұйымдардың бағдарламаны аккредиттеуі бағдарламаның жоғары сапа стандарттарына сәйкестігінің көрсеткіші және оны ұлттық және халықаралық деңгейде тану және мойындау ретінде қарастырылады.

Дәл осы себепті ББ-ның мамандандырылған аккредиттеуден өткені туралы сертификаты сұралды. Бұл критерий бойынша балл білім беру бағдарламасы аккредиттеуден өткен мекеме мен аккредиттеуден өткені туралы сертификаттың жарамдылық ұзақтығына байланысты есептелді.

Ұсынылған мәліметтерге сәйкес, «Халықаралық құқық» ББ бойынша рейтингке қатысатын 14 ЖЖОКБҰ-ның 13-і мамандандырылған

аккредиттеуден өткен.

4-кесте. «Білім беру бағдарламаларын аккредиттеу» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Аккредитациялық орган атауы	Балл
1	«Тұран» университеті	ACQUIN және IAAR	5,00
2	«Тұран-Астана» университеті	ACQUIN және IAAR	5,00
3	SDU University	FIBAA және IAAR	3,55
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	ACQUIN	3,11
5	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	FIBAA	2,93
6	КИМЭП университеті	FIBAA	2,80
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	НКЦА (NKCA)	1,48
8	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	IAAR	1,48
9	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	IAAR	1,48
10	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	IQAA	1,48
11	Қонаев университеті	НКЦА (NKCA)	1,48
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	IQAA	1,48
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	IAAR	0,89
14	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

4-кестеге сәйкес, осы критерий бойынша келесі ЖЖОКБҰ алдыңғы қатардан көрінді: «Тұран» университеті, «Тұран-Астана» университеті.

1-диаграмма. Аккредиттеу органдары бөлінісіндегі аккредиттелген білім беру бағдарламалары

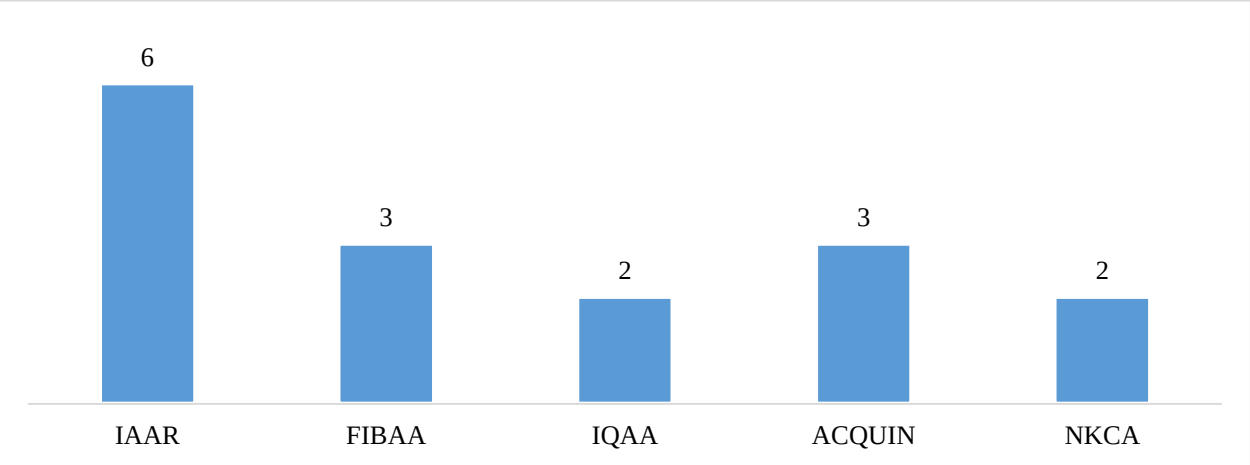

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

1-диаграммадан көріп отырғанымыздай, 13 ББ-ның алтауы IAAR – Аккредиттеу және рейтингтің тәуелсіз агенттігінде аккредиттеуден өткен.

1.1.5 «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі

Тиісті салалардан сарапшыларды тарту арқылы білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Кәсіби саласында терең білімі мен тәжірибесі бар сарапшылар оқу бағдарламаларының еңбек нарығының заманауи талаптары мен кәсіби стандарттарға қаншалықты сәйкес келетінін объективті бағалай алады. Олар мазмұндағы олқылықтарды анықтап, оқу жоспарларын жаңартуды және жаңа пәндерді немесе оқыту әдістерін енгізуді ұсына алады. Мұндай сараптамалық бағалау білім беру мекемелеріне бағдарламаларды өзгермелі жағдайларға бейімдеуге, мамандарды даярлауды жақсартуға және соның салдарынан түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға көмектеседі. Сарапшыларды тарту сонымен қатар білім беру жүйесі мен индустрия арасындағы байланысты нығайтады, бұл жұмыс берушілердің қажеттіліктерін жақсы түсінуге және білім беру бағдарламаларының практикалық маңыздылығын арттыруға ықпал етеді.

Сарапшылардың ББ бағалауы мынадай критерийлер бойынша жүргізіледі:

1) ББ-ның тәжірибеге бағдарлануы – ББ-ның білім мен дағдыларды практикалық қолдануға қаншалықты бағытталғанын бағалау;

2) Пәндердің берілген оқу нәтижелеріне логикалық өзара байланысы және сәйкестігі – бағдарлама ішіндегі пәндер бір-бірімен және оқытудың соңғы нәтижелерімен қалай байланысты екенін талдау;

3) Пәндерді оқыту кезегінің мәнділігі/қисындылығы – бағдарламаның логикалық құрылымын, пәндердің қаншалықты материалды жақсы игеруге ықпал ететін ретпен ұйымдастырылғандығын бағалау;

4) ББ мазмұнының кәсіптік стандарттарға және/немесе еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі – ББ-ның осы саладағы қолданыстағы кәсіби стандарттарға (олар бар болған жағдайда) және (немесе) қазіргі еңбек нарығының талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігін бағалау;

5) Элективті пәндер каталогы (ЭПК) және оның мәні – ББ икемділігі мен бейімділігін бағалау: элективті курстардың кеңдігі мен әртүрлілігі, сәйкес бағыттар мен мамандықтарды таңдау мүмкіндігі, студенттердің қажеттіліктері мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, тәжірибеге бағытталған және инновациялық курстардың болуын бағалау.

ББ мазмұнын бағалау жүйесі келесі диапазондар бойынша бөлінеді:

- Өте жақсы – 9-10 балл арасы;
- Жақсы – 6-8 балл арасы;
- Қанағаттанарлық – 4-5 балл арасы;
- Қанағаттанарлықсыз – 0-3 балл арасы.

5-кесте. «Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Сарапшының орташа бағасы	Балл
1	КИМЭП университеті	9,75	4,88
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	9,67	4,83
3	«Тұран» университеті	9,42	4,71
4	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	9,17	4,58
5	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	9,17	4,58
6	«Тұран-Астана» университеті	9,00	4,50
7	Қонаев университеті	8,92	4,46
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	8,83	4,42
9	SDU University	8,75	4,38
10	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	8,75	4,38
11	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	8,75	4,38
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	8,75	4,38
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	8,75	4,38
14	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	7,83	3,92

Дереккөз: «Атамекен» ҰКП мәліметтері

5-кестеде ББ мазмұнын сараптамалық бағалаудың қорытындысы ұсынылған, оған сәйкес жетекші орынды мынадай ЖЖОКБҰ иеленді: КИМЭП университеті.

1.2 «Білім беру бағдарламасының жетістіктері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.2.1 «Академиялық ұтқырлық» критерийі

ЖЖОКБҰ студенттерінің белгілі бір уақыт кезеңіне елден тыс басқа білім беру немесе ғылыми мекемеге ауысуы студенттің жеке дамуы үшін маңызды және оған мәдени байуға мүмкіндік береді, сондай-ақ ғылыми зерттеулердің тиімділігін, түлектердің отандық және халықаралық еңбек нарықтарындағы бәсекеге қабілеттілігін арттырады, жетекші шетелдік жоғары оқу орындарының тәжірибесін зерделеу және игеру есебінен кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіреді және т. б.

ЖЖОКБҰ да академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыруды талдау мақсатында оқу орындарынан мынадай құжаттар талап етілді:

- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде студенттерді шетелдік оқу орындарына жіберу туралы ректор бұйрығының көшірмесі;
- академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде шетелдік оқу орындарының студенттерін қабылдау туралы ректор бұйрығының көшірмесі.

ЖЖОКБҰ академиялық ұтқырлық бағдарламасы шеңберінде ұсынылған құжаттарды «Атамекен» ҰКП менеджерлері талдап, келесі қорытындылар жасады:

6-кесте. «Академиялық ұтқырлық» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ контингенті	Академиялық ұтқырлық бағдарламаларын қолданған білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	86	36	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	128	15	1,40
3	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	326	10	0,37
4	КИМЭП университеті	83	2	0,29
5	«Тұран» университеті	85	1	0,14
6	SDU University	49	0	0,00
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	41	0	0,00
8	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	116	0	0,00
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	29	0	0,00
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7	0	0,00
11	«Тұран-Астана» университеті	86	0	0,00
12	Қонаев университеті	38	0	0,00

13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	38	0	0,00
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	24	0	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

6-кестеде көрсетілген мәліметтерге сәйкес, ең жоғары көрсеткішті көрсеткен Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті.

1.2.2 «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі

Қазіргі уақытта нарықтағы технологиялық даму ЖЖОКБҰ-да тиімді ғылыми-зерттеу процесін ұйымдастыруды талап етеді, тек жаңа білімді дамытуды ғана емес, сонымен қатар нарықта коммерциялық тұрғыдан дамыған, сұранысқа ие бизнес-идеяларды өндіруді талап етеді.

Студенттік бизнес-инкубаторлар мен зертханалар жастар ортасында кәсіпкерлік қызметтің оң бейнесін қалыптастырады, жастар арасында креативті және инновациялық әлеуетті іске асырады, сондай-ақ кәсіпкерлікке және инновациялық қызметке бағдарланған ұйымдар мен жастар қауымдастықтарын қолдайды, жастар кәсіпкерлігін ақпараттық, білім беру, қаржылық және мүліктік қолдаудың бірыңғай жүйесін құрады және қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, жастарды кәсіпкерлік қызметке білім беру, әдістемелік және ақпараттық даярлауды көрсетеді, жастар құрған шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің санын арттырады, жоғары білім, бизнес және өндірістік сала арасындағы өзара іс-қимыл мен әлеуметтік әріптестік үшін жағдайлар жасайды.

Сондықтан «Атамекен» ҰКП зерттеу бағытындағы пункттердің бірі ЖЖОКБҰ студенттерінің шығармашылық жетістіктерін дәріптеу және енгізу болып табылады.

Студенттердің ғылыми зерттеулерін талдау мақсатында оқу орындарынан электрондық форматта растайтын құжат (патент және авторлық құқық туралы куәлік) талап етілді:

Ұсынылған құжаттар негізінде келесі мәліметтер алынды:

7-кесте. «Білім алушылардың ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Ғылыми жобалардың атауы	Балл
1	«Тұран-Астана» университеті	Қазақстан Республикасындағы сот орындаушылары институтының тиімділігін қамтамасыз ету	5,00
		Мемлекеттік қызметшілерді даярлау жүйесінде оқытудың интерактивті әдістері	

		Мемлекеттік қызметшілерді даярлау жүйесінде оқытудың интерактивті әдістері	
		Кәмелетке толмағандардың жыныстық қол сұғумаушылығы қылмыстық-құқықтық қорғау обьектісі ретінде	
		Қазақстан Республикасы еңбек заңнамасына халықаралық-құқықтық нормаларын енгізу механизмі	
		Қазақстан Республикасы еңбек заңнамасына халықаралық-құқықтық нормаларын енгізу механизмі	
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	«Соотношение Гаагской Конвенции и соглашений СНГ о признании и приведении в исполнение иностранных судебных решений»	0,44
		«Заңсыз иемденілген активтерді мемлекетке қайтарудың трансшекаралық аспектілері»	

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

7-кестеде көрсетілген ЖЖОКБҰ-да түлектердің ғылыми жобаларының бар екендігі расталған: «Тұран-Астана» университеті, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті.

1.2.3 «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі

Қазақстанда Еуропалық жоғары білім беру аймағына (European Higher Education Area (EHEA)) кіре отырып, кадрларды даярлаудың үш деңгейлі моделін: бакалавриат, магистратура және PhD докторантураны енгізуді қамтитын жоғары білім беру жүйесін айтарлықтай қайта құрылымдау жүргізілді. Бакалавриат аяқталғаннан кейін түлектердің одан әрі дамуы үшін әртүрлі мүмкіндіктері бар, мысалы, мамандық бойынша жұмыс іздеу, екінші жоғары білім алу немесе магистратураға түсу.

Магистратура біліктілікті арттыруда және таңдаған мамандығы бойынша білімді тереңдетуде шешуші рөл атқарады, бұл оны кәсіби қалыптасудың маңызды кезеңіне айналдырады. Жыл сайын магистрлік бағдарламалар барған сайын танымал бола бастады, ал магистрлер еңбек нарығында сұранысқа ие бола бастады, бұл қазіргі заманғы экономика жағдайында білім берудің осы деңгейінің өзектілігін көрсетеді.

Бұл критерий бойынша жиналған деректер 8-кестедегідей болды.

8-кесте. «Магистратурада/резидентурада оқуды жалғастырған түлектердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Магистранттар үлесі			Балл
		Түлектер саны	Түлектер арасында магистратурада оқуды жалғастырғандар саны	үлес %	
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	14	5	36%	5,00
2	SDU University	17	6	35%	4,94
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	19	4	21%	2,95
4	КИМЭП университеті	15	2	13%	1,87
5	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	23	3	13%	1,83
6	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	79	7	9%	1,24
7	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	10	0	0%	0,00
8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	19	0	0%	0,00
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	8	0	0%	0,00
10	«Тұран» университеті	4	0	0%	0,00
11	«Тұран-Астана» университеті	28	0	0%	0,00
12	Қонаев университеті	4	0	0%	0,00
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	4	0	0%	0,00
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	5	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

8-кестеде осы критерий бойынша 2024 жылғы түлектерді талдау қорытындыларын көруге болады, түлектердің жалпы саны 2055 болса, оның ішінде 249 түлек әрі қарай магистратурада оқуын жалғастырған, бұл 11% құрайды. Кестеге сәйкес магистратураға түскен түлектердің ең көп үлесі келесі оқу орындарына тиесілі: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, SDU University.

1.2.4 «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі

Ұлттық бірыңғай тестілеу (ҰБТ) – жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына түсу үшін іріктеу емтихандарының нысандарының бірі.

Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы – жоғары ҰБТ нәтижелерін көрсеткен талапкерлердің көбінесе қай ЖЖОКБҰ таңдайтынын анықтайтын көрсеткіш. Бұл көрсеткіш ЖЖОКБҰ деңгейін және талапкерлер арасында оның сұранысын анықтауға мүмкіндік береді.

9-кесте. «Білім беру бағдарламасына оқуға түскен талапкерлердің ҰБТ орташа балы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Талапкерлердің орташа ҰБТ балы	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	105,08	3,75
2	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	99,86	3,57
3	КИМЭП университеті	97,54	3,48
4	«Тұран» университеті	94,56	3,38
5	SDU University	94,27	3,37
6	«Тұран-Астана» университеті	93,00	3,32
7	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	92,26	3,30
8	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	87,35	3,12
9	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	86,43	3,09
10	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	86,50	3,09
11	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	82,17	2,93
12	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	79,36	2,83
13	Қонаев университеті	77,57	2,77
14	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	0,00	0,00

Дереккөз: «Ұлттық тестілеу орталығы» РМК

9-кестеде көрсетілгендей, ББ бойынша 2024-2025 оқу жылында жоғары оқу орнына оқуға түскен талапкерлердің орташа балы 84 балды құраған. Салыстырмалы түрде жоғары балл жинаған талапкерлер келесі ЖЖОКБҰ-ны таңдаған: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті.

1.2.5 «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі

Шетелдік студенттер өз елдерінде қазақ тілі мен мәдени дәстүрлерінің таралуына ықпал ете отырып, Қазақстандағы заманауи білім беру жүйесінің маңызды бөлігі болып табылады. Олардың еліміздің жоғары және жоғары

оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқуы біздің университеттерге деген халықаралық сұраныс деігейін көрсетеді және олардың рейтингінің жоғарылауына тікелей әсер етеді.

«Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі білім беру бағдарламаларының студенттерді шетелден тарту қабілетін көрсетеді. Бұл шетелдік студенттер үшін білім беру бағдарламалары мен жоғары оқу орындарының нақты тартымдылығын объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Осы критерийді растау үшін ЖЖОКБҰ келесі құжаттарды ұсыну қажет:

- шетелдік студенттерді қабылдау туралы бұйрықтар;
- шетелдік студенттердің төлқұжаттарының көшірмелері.

10-кесте. «Шетелдік студенттердің үлесі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Шетелдік студенттер үлесі			Балл
		ББ контингенті	Шетелдік студенттер саны	үлес, %	
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	86	13	15%	5,00
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	326	48	15%	4,87
3	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	116	17	15%	4,85
4	КИМЭП университеті	83	10	12%	3,99
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	128	14	11%	3,62
6	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	24	2	8%	2,76
7	«Тұран-Астана» университеті	86	6	7%	2,31
8	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	41	2	5%	1,61
9	«Тұран» университеті	85	3	4%	1,17
10	SDU University	49	1	2%	0,68
11	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	29	0	0%	0,00
12	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7	0	0%	0,00
13	Қонаев университеті	38	0	0%	0,00
14	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	38	0	0%	0,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

10-кестеде шетелдік студенттердің «Халықаралық құқық» ББ жалпы контингентіне қатынасын көруге болады, бұл 10% құрайды. Шетелдік

студенттердің контингентке шаққандағы ең көп үлесі келесі оқу орындарында анықталды: Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті.

1.3 «ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.3.1 «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі

Студенттер мен оқытушылардың арақатынасы ЖЖОКБҰ ұсынатын білім сапасына әсер ететін негізгі көрсеткіштердің бірі. Бұл критерий оқытуға жеке көзқарас деңгейін және әр студентке оқытушы тарапынан жеткілікті көңіл бөлінетін қолайлы білім беру ортасын құру мүмкіндігін көрсетеді.

Студенттердің оқытушыларға қатынасының төмендігі оқытушылар құрамы жеке кеңес беруге, жұмыстарды тексеруге, ғылыми зерттеулерді басқаруға және практикалық дайындыққа көбірек уақыт бөле отырып, оқушылармен тиімдірек әрекеттесе алуына көбірек мүмкіндік береді. Бұл әсіресе тәжірибеге бағытталған оқытудың жоғары дәрежесін және тереңдетілген зерттеулерді қажет ететін бағдарламалар үшін өте маңызды.

Ал бір ПОҚ шаққанда білім алушылар санының тым көп болуы оқытушыларға шамадан тыс жүктемелер артылатындығын көрсетуі мүмкін, бұл білім беру процесінің сапасын төмендетуі және студенттердің оқуға қызығушылығына теріс әсер етуі мүмкін. Қазіргі білім беру стандарттары мен еңбек нарығының талаптары жағдайында студенттер мен оқытушылар саны арасындағы оңтайлы тепе-теңдікті сақтау ЖЖОКБҰ бәсекеге қабілеттілігінің маңызды факторына айналады.

Осылайша, осы критерийді талдау оқу орнының оқу жүктемесін ақылға қонымды бөлуді қолдай отырып және оқыту сапасын қамтамасыз ете отырып, білім беру қызметтерінің жоғары деңгейін қаншалықты қамтамасыз ете алатынын бағалауға мүмкіндік береді.

Біздің тарапымыздан ЖЖОКБҰ-да ПОҚ сапасы бойынша берілген мәліметтерді тексеру кезінде мынадай нормативтік құқықтық актілердің іске асырылуы да ескеріледі: Сот төрелігі академиясын, әскери, арнаулы оқу орындарын, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдарын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары профессор-оқытушылар құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 606 бұйрығы (Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылғы 1 қарашада № 17670 болып тіркелген).

11-кесте. «ЖЖОКБҰ студенттері мен оқытушыларының арақатынасы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	ЖЖОКБҰ контингенті	Бір ПОҚ-қа шаққандағы білім алушылар саны	Балл
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	28441	13,1	5,00
2	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	410	6173	15,1	4,34
3	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	13916	15,7	4,16
4	«Тұран» университеті	374	6356	17,0	3,85
5	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	25914	18,9	3,46
6	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	9031	19,2	3,41
7	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	22327	19,2	3,41
8	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	214	4214	19,7	3,32
9	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	17207	19,7	3,31
10	Қонаев университеті	138	2844	20,6	3,17
11	КИМЭП университеті	132	2861	21,7	3,02
12	«Тұран-Астана» университеті	165	4115	24,9	2,62
13	SDU University	356	9031	25,4	2,58
14	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	290	7736	26,7	2,45

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

11-кестеде оқытушылардың ЖЖОКБҰ-ның жалпы контингентіне қатынасын көруге болады. Осы критерий бойынша үздік көрсеткіш Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде тіркелді, ол университетте бір оқытушыға орташа есеппен 13 білім алушы келеді.

1.3.2 «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі

Дәрежелі оқытушылардың үлесі профессор-оқытушылар құрамының академиялық біліктілігі мен кәсібилігінің маңызды көрсеткіші. Ғылыми дәрежесі (ғылыми дәрежесі және (немесе) философия докторы PhD/бейіні бойынша доктор (академиялық) дәрежесі және (немесе) ғылыми атағы және «өнер» кадрларын даярлау үшін «ҚР Еңбек сіңірген жаттықтырушысы»

спорттық атағы) бар оқытушылар ЖЖОКБҰ-да білім мен ғылыми қызметтің жоғары деңгейін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады.

Оқу орнында дәрежелі оқытушылардың едәуір санының болуы оның іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізу, ғылыми әзірлемелердің нәтижелерін білім беру процесіне кіріктіру, сондай-ақ халықаралық ғылыми жобаларға қатысу мүмкіндігі туралы куәландырады. Бұл тез өзгеретін кәсіби орта жағдайында жұмысқа дайын жоғары білікті мамандарды қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайды.

Сонымен қатар, дәрежелі оқытушылар педагогикалық құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие, бұл оларға білімді тиімді жеткізуге, студенттерде сыни ойлау мен аналитикалық дағдыларды дамытуға мүмкіндік береді. Мұндай оқытушылардың жоғары үлесі оқу орнының академиялық стандарттарға бейілділігін және білім беру бағдарламаларының сапасын үздіксіз жетілдіруге ұмтылысын көрсетеді.

Бұл критерий ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының академиялық және кәсіптік даярлықтың қазіргі заманғы талаптарына қаншалықты сәйкес келетіндігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ оның ғылыми және білім беру орталығы ретіндегі беделін нығайтуға ықпал етеді.

12-кесте. «Дәрежелі оқытушылардың үлесі» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ штаттық ПОҚ саны	Штаттық дәрежелі ПОҚ саны	Үлес, (%)	Балл
1	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1370	1014	74%	5,00
2	Қонаев университеті	138	94	68%	4,60
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	2175	1336	61%	4,15
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	872	502	58%	3,89
5	«Тұран» университеті	374	186	50%	3,36
6	«Тұран-Астана» университеті	165	79	48%	3,23
7	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	410	191	47%	3,15
8	SDU University	356	156	44%	2,96
9	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	290	124	43%	2,89
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	471	199	42%	2,85
11	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	885	366	41%	2,79
12	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	214	87	41%	2,75

13	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	1163	367	32%	2,13
14	КИМЭП университеті	132	18	14%	0,92

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

12-кестеде бұл ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ-ның дәрежелі ПОҚ үлесі орта есеппен 47% құрайтынын көруге болады. Дәрежелі ПОҚ-ның ең көп үлесі мынадай ЖЖОКБҰ-да жұмыс істейді: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қонаев университеті.

1.3.3 «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі

«Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі білім беру процесінің қаржылық қамтамасыз етілуін және оқу орнының оқытудың негізгі аспектілеріне қаражат салуға дайындығын бағалауға мүмкіндік беретін маңызды көрсеткіштердің бірі. Бұл критерийде бағдарламалық қамтамасыз ету және кітапхана қорын дамыту шығындары ескеріледі.

Бағдарламалық қамтамасыз ету шығындары әртүрлі пәндерге арналған арнайы бағдарламалар, оқу процесін басқару жүйелері және оқытудың тиімділігі мен интерактивтілігін арттыратын басқа да цифрлық құралдар сияқты оқу процестеріне қажетті лицензиялық бағдарламаларды сатып алу және жаңарту шығындарын қамтиды. Бұл ББ өзектілігін сақтау және студенттерді заманауи технологиялармен жұмыс істеуге дайындау үшін маңызды.

Кітапхана қорын дамыту шығындарына студенттердің өзекті және сапалы оқу және ғылыми ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін қажетті жаңа оқулықтарды, ғылыми әдебиеттерді, электрондық ресурстар мен дерекқорларды сатып алу шығындары кіреді. Кітапхана қорын дамыту білімді тереңдетуге және ғылыми зерттеулер жүргізуге ықпал ететін академиялық ортаның маңызды құрамдас бөлігі.

13-кесте. «Материалдық және оқу базасын дамытуға арналған шығындарды талдау» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ЖЖОКБҰ контингенті	1 студентке шаққандағы шығындар көлемі (теңге)	Балл
1	КИМЭП университеті	2861	43874	5,00
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	25914	42419	4,86
3	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	7736	36807	4,32
4	«Тұран-Астана» университеті	4115	21353	2,83

5	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	6173	18761	2,58
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	28441	13547	2,08
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	17207	13401	2,07
8	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	4214	11831	1,92
9	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	22327	11075	1,84
10	SDU University	9031	9806	1,72
11	«Тұран» университеті	6356	6890	1,44
12	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	13916	5563	1,31
13	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	9031	3800	1,14
14	Қонаев университеті	2844	2299	1,00

Дереккөз: ЖЖОКБҰ мәліметтері

13-кестеде көрсетілген 1 студентке бөлінген қаражатты талдау бойынша келесі ЖЖОКБҰ жоғары нәтиже көрсетті: КИМЭП университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті.

1.3.4 «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі

«Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі оқытушыларды қаржылық қолдау деңгейін және жанама түрде оқу орнындағы білім беру процесінің сапасын көрсететін маңызды көрсеткіш. Медианалық жалақы – оқытушылардың жартысы жалақыны осы деңгейден жоғары, ал екінші жартысы төмен алатын бөліну нүктесі. Бұл көрсеткіштің орташа жалақыдан айырмашылығы, оған өте жоғары немесе өте төмен жалақы сияқты шекті мәндер әсер етпейді.

Медианалық жалақы деңгейі оқытушылардың мотивациясымен және олардың жұмысқа қанағаттануымен тығыз байланысты. Жалақының жоғары деңгейі университетке білікті мамандарды тартуға және ұстап қалуға мүмкіндік береді, ол дегеніміз оқыту мен ғылыми қызметтің сапасына оң әсер етеді. Лайықты жалақы алатын оқытушылар үнемі кәсіби дамуға, ғылыми зерттеулерге қатысуға және студенттермен белсенді қарым-қатынасқа ынталы болады.

Сонымен қатар, медианалық жалақы көрсеткіші ЖЖОКБҰ-ның қаржылық тұрақтылығын және оның басқа оқу орындарымен салыстырғанда бәсекеге қабілетті жалақы деңгейін ұстап тұру қабілетін көрсете алады.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде оқытушы жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

14-кесте. «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша ЖЖОКБҰ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	ПОҚ медианалық жалақысы (теңге)	Балл
1	КИМЭП университеті	1691583,6	5,00
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	896191,1	2,72
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	707984,0	2,19
4	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	673821,9	2,09
5	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	624955,1	1,96
6	SDU University	619048,3	1,94
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	584038,9	1,84
8	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	552466,6	1,75
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	497805,0	1,74
10	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	484686,5	1,71
11	«Тұран» университеті	495741,7	1,59
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	465758,9	1,59
13	«Тұран-Астана» университеті	400864,4	1,32
14	Қонаев университеті	289428,7	1,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

14-кестеде «Профессор-оқытушылар құрамының медианалық жалақысы» критерийі бойынша талдау нәтижелерін көрсетілген: «Халықаралық құқық» ББ бойынша ПОҚ орташа медианалық жалақысы 2025 жылы 641 741 теңгені құрады. ББ бойынша рейтингке қатысқан ЖЖОКБҰ арасында КИМЭП университеті – 1 691 583,6 теңге, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті – 896 191,1 теңге көрсеткіштерін көрсетіп, алғашқы орындарды иеленді.

1.4 «Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы бойынша талдау қорытындылары

1.4.1 «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі

«Түлектердің мансаптық перспективалары» критерийлер тобы түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Топ үш критерийден тұрады: түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, түлектердің медианалық жалақысы. Бұл критерийлер бойынша білім беру бағдарламаларының 2024 жылғы түлектері талданады. Олардың оқу бітіргеннен кейін, 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңдегі зейнетақы жарналары арқылы талдау жүргізіледі.

«Жұмысқа орналасу деңгейі» көрсеткіші түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін тікелей көрсетеді. Бұл өлшем «тұрақты жұмыспен қамту» және «шартты жұмыспен қамту»болып бөлінеді.

Тұрақты жұмысқа орналасу – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде қатарынан кемінде 3 ай тұрақты зейнетақы жарналарын алған жұмысқа орналастырылған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш.

Шартты жұмыспен қамту – 2024 жылдың тамызынан 2025 жылдың шілдесіне дейінгі кезеңде тұрақты емес негізде зейнетақы аударымдарын алған түлектердің пайызын көрсететін көрсеткіш (яғни тұрақты жұмыспен қамту жағдайларын қоспағанда, тұрақсыз табыс).

Жұмыспен қамтылуды есептеу барысында тұрақты жұмыспен қамтылған түлектердің үлесі жоғары нәтиже береді.

Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін неғұрлым сенімді есептеу үшін жалпы түлектер санынан мынадай санаттар алынып тасталды:

- Магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырған түлектер;
- Шетел азаматтары;
- Декреттік демалыстағы түлектер;
- Мерзімді әскери қызметке шақырылған түлектер;
- Шетелде білім алатын түлектер;
- Шетелде жұмыс істейтін түлектер;
- 1-2 топтағы мүгедектігі бар түлектер;
- Күш құрылымдарының қызметкерлері;
- Жас ерекшелігіне байланысты есептелмейтін түлектер (1996 жылғы және одан үлкен);
- Қайтыс болған түлектер.

Түлектердің саны 5 адамнан аз болатын келесі ЖЖОКБҰ-да есептеулер тек статистикалық деректер бойынша және сараптамалық бөлім бойынша жүргізілді, өйткені «түлектердің мансаптық перспективалары» блогы бойынша есептеу үшін деректердің аздығына байланысты көрсеткіштер дұрыс болмауы мүмкін: «Тұран» университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Қонаев университеті, Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті.

2-диаграмма. «Халықаралық құқық» ББ бойынша түлектердің жалпы саны мен құрамы

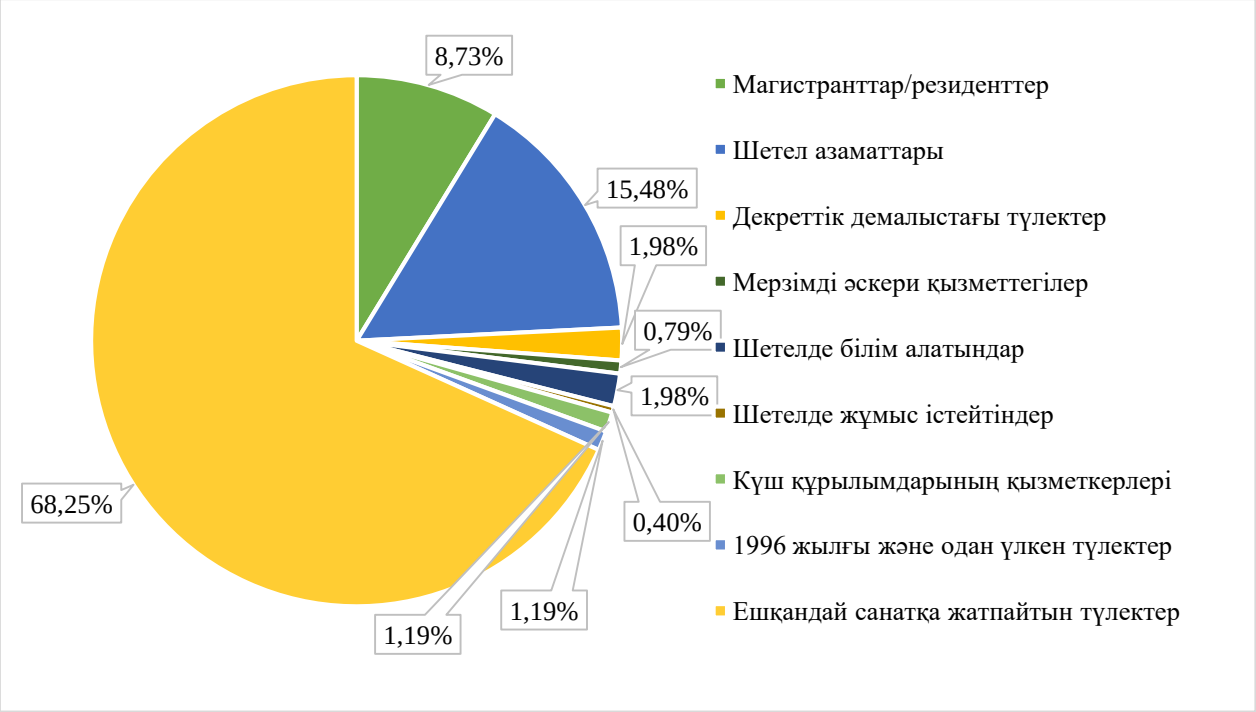

2-диаграммаға сәйкес ББ бойынша түлектердің жалпы саны 252 адамды құрады, оның ішінде: декреттік демалыста – 5; мерзімді әскери қызметке шақырылғандар – 2; магистратурада (резидентурада) оқуды жалғастырғандар – 22; шетелде білім алатын түлектер – 5; шетел азаматтары – 39; 1996 жылғы және одан үлкен – 3.

15-кесте. «Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Түлектердің жалпы саны	Жұмысқа орналасу деңгейі, %	Тұрақты жұмыс, %	Шартты жұмыс, %	Балл
1	SDU University	14	100%	71%	29%	4,14
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	39	95%	74%	21%	4,13
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	12	75%	75%	0%	3,75
4	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	19	79%	68%	11%	3,63
5	«Тұран-Астана» университеті	25	80%	60%	20%	3,40

6	КИМЭП университеті	11	64%	64%	0%	3,18
7	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	14	71%	57%	14%	3,14
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	7	57%	57%	0%	2,86
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	17	59%	41%	18%	2,41
10	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	8	50%	12%	38%	1,38
*	«Тұран» университеті	*	*	*	*	0,00
*	Қонаев университеті	*	*	*	*	0,00
*	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	*	*	*	*	0,00
*	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	*	*	*	*	0,00

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

15-кестеге сәйкес, «Халықаралық құқық» ББ бойынша жұмысқа орналасудың орташа деңгейі 73% құрады. Жұмысқа орналасу деңгейі бойынша ең жоғары көрсеткіш SDU University, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университетінде. Соңғы позицияларда А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетіболды, онда жұмысқа орналасудың жалпы көрсеткіші басқалардан төмен болды.

3-диаграмма. Түлектерің жұмысқа орналасу деңгейі

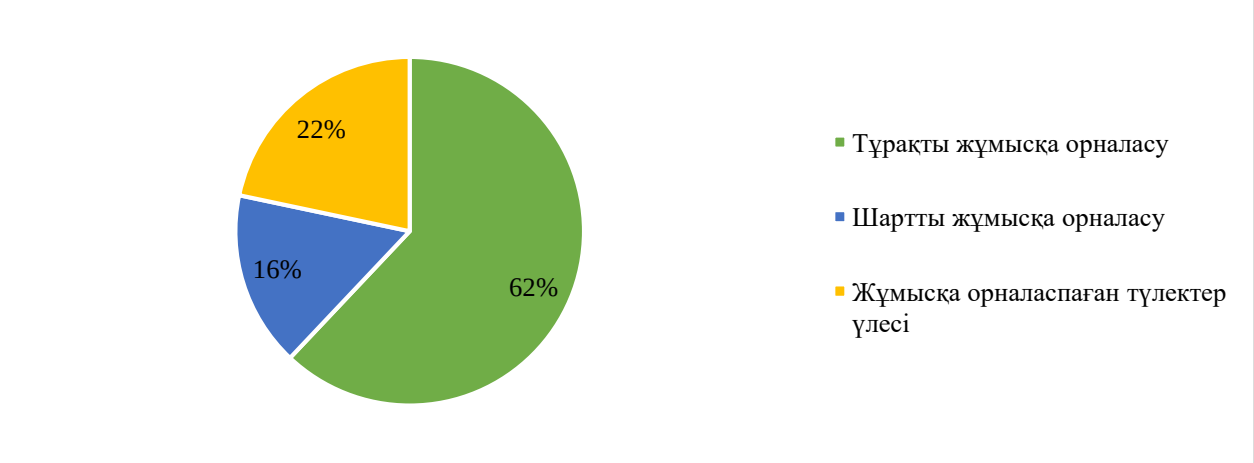

3-диаграммадан ББ бойынша түлектердің 62%-ы тұрақты, ал 16%-ы шартты түрде жұмыс істейтінін көруге болады. Түлектердің 22%-ы жұмысқа орналаспаған.

16-кесте. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмысқа орналасу деңгейі, %		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	SDU University	92,9%	94%	100,0%
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	80,6%	68%	75,0%
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	69,0%	75%	78,9%
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	76,6%	56%	71,4%
5	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	66,7%	83%	50,0%
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	75,9%	73%	58,8%
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	-	-	57,1%
8	«Тұран» университеті	71,4%	92%	–
9	«Тұран-Астана» университеті	81,0%	100%	80,0%
10	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	82,1%	86%	94,9%
11	КИМЭП университеті	87,5%	100%	63,6%
12	Қонаев университеті	66,7%	45%	–
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	75,0%	76%	–
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	-	-	–

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*
— - рейтингке қатыспаған

16-кестедегі салыстырмалы талдауға сәйкес бұл критерий бойынша соңғы үш жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда келесі оқу орындарының көрсеткіштері жақсарғанАбай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті, «Тұран» университеті, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті. Ал көрсеткіштердің нашарлауы мынадай ЖЖОКБҰ-да байқалады: Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қонаев университеті.

4-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін салыстырмалы талдау

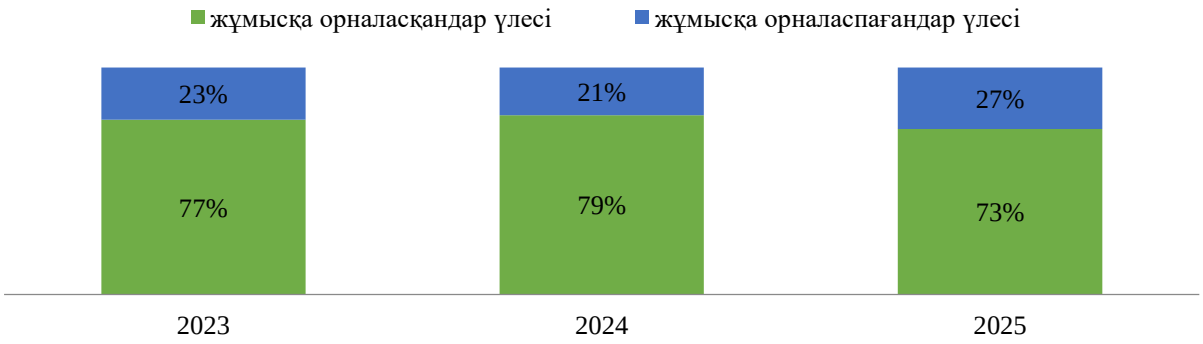

4-диаграмма еңбек нарығында ББ түлектеріне сұраныстың динамикасын көрсетеді. Алдыңғы рейтингтермен салыстырғанда осы критерий көрсеткіштері нашарлады: 2023 жылы жұмысқа орналасудың орташа деңгейі - 77%, 2024 жылы - 79%, ал 2025 жылы - 73% құрады.

1.4.2 «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі

Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы түлектердің оқуды бітіргеннен кейін қаншалықты жылдам жұмыс таба алатынын көрсететін маңызды көрсеткіш. Бұл көрсеткіш нақты білім беру бағдарламасы мен ЖЖОКБҰ дайындаған еңбек нарығындағы мамандардың сұраныс деңгейін көрсетеді.

Жұмыс іздеудің қысқа кезеңі түлектердің жоғары бәсекеге қабілеттілігін, оқу орнының жақсы беделін және білім беру бағдарламасының жұмыс берушілердің қажеттіліктеріне сәйкестігін көрсетеді. Жұмыс іздеудің ұзақ кезеңі түлектердің жеткіліксіз дайындығын, олардың дағдыларының еңбек нарығының талаптарына сәйкес келмеуін немесе белгілі бір салада жұмысқа орналасудың жалпы күрделілігін көрсетуі мүмкін.

Жұмыс іздеу ұзақтығын талдау білім беру ұйымдарына өз бағдарламаларының тиімділігін бағалауға және қажет болған жағдайда түлектердің жұмысқа орналасу нәтижелерін жақсарту үшін түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

17-кесте. «Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Жұмыс іздеу ұзақтығы (аймен)	Балл
1	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	1,20	4,91
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	1,33	4,85
3	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	1,55	4,75
4	«Тұран-Астана» университеті	1,89	4,59
5	КИМЭП университеті	2,14	4,48
6	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	2,53	4,30
7	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	3,00	4,09

8	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	3,30	3,95
9	SDU University	4,17	3,56
10	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	6,50	2,50
11	«Тұран» университеті	–	*
12	Қонаев университеті	–	*
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	–	*
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	–	*

Дереккөз: ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

17-кестеде түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығының нәтижелері көрсетілген. Келесі ЖЖОКБҰ-да түлектер 2 айдан аз уақыт ішінде жұмысқа орналасқан: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Тұран-Астана» университеті.

5-диаграмма. 2023-2025 жылдардағы түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығын салыстырмалы талдау

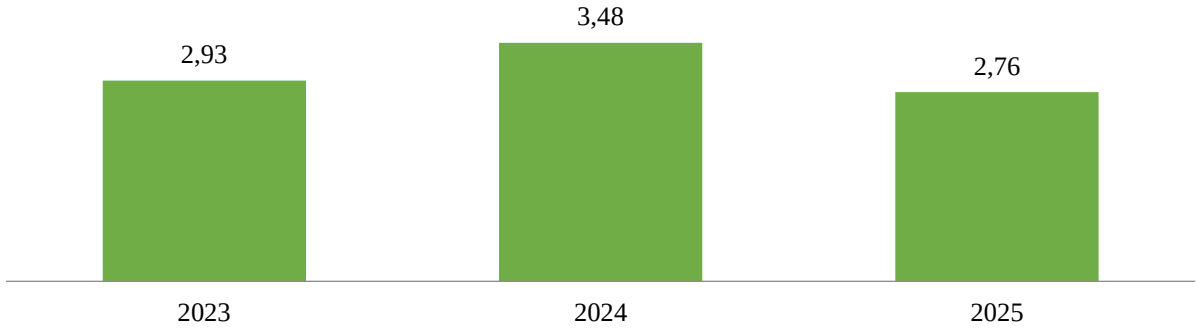

5-диаграмма еңбек нарығында «Халықаралық құқық» ББ бойынша түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығындағы өзгерістерді көрсетеді. Өткен жылдармен салыстырғанда осы критерийдің көрсеткіштері жақсарған. Бұл өзгерістер ББ түлектеріне сұраныс динамикасын көрсетеді. 2023 жылы жұмыс іздеудің орташа ұзақтығы 2,93 айды, 2024 жылы 3,48 айды, ал 2025 жылы 2,76 айды құрады.

1.4.3 «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі

Медианалық жалақы оқуды бітіргеннен кейінгі алғашқы жылы жұмысқа орналасқан түлектердің табыс деңгейін көрсетеді. Жоғары бастапқы жалақы көбінесе білім беру бағдарламасының сапасының және оны кәсіби ортаның мойындауының көрсеткіші.

Түлектердің медианалық жалақысы туралы мәліметтер оқу орнын таңдау кезінде талапкерлер үшін бағдар бола алады, өйткені олар осы

бағдарламаның түлектерінің жұмысқа орналасу және лайықты жалақы алу үшін жақсы перспективалары бар екеніне сенімді бола алады. Сонымен қатар, медианалық жалақысы жоғары бағдарламалар жұмыс берушілердің де назарын аударады, бұл тез мансаптық өсу мен тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады.

Есепте соңғы үш жылдағы түлектердің медианалық жалақысының динамикасы қарастырылады, бұл еңбек нарығындағы трендтерді анықтауға және белгілі бір білім беру бағдарламаларының түлектерінің қаншалықты табысты екенін бағалауға мүмкіндік береді.

Әдістемеге сәйкес осы критерийді саралау кезінде түлек жұмыс істейтін аймақтың күнкөріс деңгейі есепке алынады.

18-кесте. «Түлектердің медианалық жалақысы» критерийі бойынша ББ көрсеткіштері

№	ЖЖОКБҰ атауы	Медианалық жалақы, теңге	Балл
1	КИМЭП университеті	401506,9	5,00
2	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	324492,0	4,22
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	264828,3	3,63
4	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	234252,4	3,60
5	SDU University	238643,6	3,38
6	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	229885,6	3,29
7	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	140553,1	2,55
8	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	150000,0	2,49
9	«Тұран-Астана» университеті	144396,4	2,43
10	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	102450,0	2,02
11	«Тұран» университеті	–	0,00
12	Қонаев университеті	–	0,00
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	–	0,00
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	–	0,00

Дереккөз: ҚР ҚР ҒЖБМ мәліметтері

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты «түлектердің мансаптық перспективалары» тобы бойынша нәтижелері есепке алынбайды*

18-кестеде осы критерий бойынша талдау көрсетілген. Осы көрсеткіш бойынша көшбасшылар: КИМЭП университеті, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті. Ең төменгі көрсеткішті Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті көрсетті.

2 Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі

Білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі білім беру процесінің сапасын, түлектердің еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, сондай-ақ жоғары оқу орындары қызметінің жалпы көрсеткіштерін көрсететін барлық критерийлерді жан-жақты талдаудың нәтижесі болып табылады. Бұл бөлімде критерийлердің бірнеше тобы бойынша бағалау негізінде қалыптастырылған «Халықаралық құқық» ББ бойынша қорытынды рейтинг ұсынылған: білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары.

2025 жылғы рейтинг жоғарыда аталған блоктар бойынша топтастырылған 17 критерий негізінде құрылды. Әрбір критерийдің жалпы бағалау процесінде оның маңыздылығын көрсететін белгілі бір салмағы бар.

Қорытынды рейтингтің негізгі мақсаты – талапкерлерге, жұмыс берушілерге және басқа да мүдделі тараптарға ақпараттандырылған таңдау жасауға көмектесетін білім беру бағдарламаларына объективті баға беру. Сондай-ақ, рейтинг нәтижелері ЖЖОКБҰ үшін өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру және олардың ұлттық және халықаралық деңгейлердегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытында бағдар бола алады.

19-кесте. «Халықаралық құқық» ББ бойынша қорытынды рейтинг

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы	Жалпы қорытынды	Рейтингтегі орны
1	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	6В04202 Халықаралық құқық	3,355	1/10
2	SDU University	6В04202 Халықаралық құқық	3,341	2/10
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В04202 Халықаралық құқық	3,267	3/10
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В04201 Халықаралық құқық	3,208	4/10
5	КИМЭП университеті	6В04201 Халықаралық құқық	3,208	5/10
6	«Тұран-Астана» университеті	6В04202 Халықаралық құқық	3,131	6/10
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В04211 Халықаралық құқық	2,786	7/10
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В04202 Халықаралық құқық	2,425	8/10
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В04203 Халықаралық құқық	2,282	9/10
10	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар	6В04202 Халықаралық құқық	1,763	10/10

	және әлем тілдері университеті			
11	«Тұран» университеті	6В04202 Халықаралық құқық	1,326	*
12	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В04220 Халықаралық құқық	1,031	*
13	Қонаев университеті	6В04208 Халықаралық құқық, екі шет тілін меңгерген халықаралық заңгер	0,892	*
14	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	6В04207 Халықаралық экономикалық құқық	0,840	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*

19-кестеде «Халықаралық құқық» ББ бойынша 2025 жылғы рейтингті талдау қорытындылары ұсынылған. Деректерге сәйкес, ТОП-3 құрамына М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті, SDU University, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті кірді.

20-кесте. 2023-2025 жылдардағы «Халықаралық құқық» ББ бойынша рейтингтегі орындары

№	ЖЖОКБҰ атауы	Рейтингтегі орны		
		2023 ж.	2024 ж.	2025 ж.
1	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	3/12	3 / 13	1/10
2	SDU University	2/12	4 / 13	2/10
3	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	4/12	5 / 13	3/10
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	5/12	11 / 13	4/10
5	КИМЭП университеті	1/12	1 / 13	5/10
6	«Тұран-Астана» университеті	10/12	6 / 13	6/10
7	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	11/12	10 / 13	7/10
8	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	–	–	8/10
9	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6/12	9 / 13	9/10
10	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	8/12	7 / 13	10/10
11	«Тұран» университеті	7/12	2 / 13	*
12	Қонаев университеті	12/12	13 / 13	*
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	9/12	12 / 13	*
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	–	–	*

** - түлектер саны 5-тен аз болуына байланысты рейтингте орын алмады*
— - рейтингке қатыспаған

20-кестеде 2023-2025 жылдары «Халықаралық құқық» ББ бойынша рейтингке қатысқан оқу орындарының рейтингте алған орындары салыстырылды.

2023 жылы рейтинг көшбасшылары қатарында КИМЭП университеті, SDU University, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті болды.

2024 жылғы көшбасшылар: КИМЭП университеті, «Тұран» университеті, М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті.

2025 жылы М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті, SDU University және Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті алғашқы үштікке енді. 2025 жылы соңғы орынды Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті иеленді.

2025 жылғы білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары оқу орындары арасында «Халықаралық құқық» саласында мамандар даярлаудың әртүрлілігі мен сапасын көрсетеді. Талдау көрсеткендей, еңбек нарығының талаптары мен халықаралық стандарттарға бейімделе отырып, өз бағдарламаларын белсенді түрде жетілдіретін білім беру мекемелері жетекші орындарға ие болды.

М.С. Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ Университеті, SDU University сияқты университеттердің жоғары нәтижелері олардың бәсекеге қабілеттілігін және түлектерінің сұранысын растайды. Бұл оқу орындары Білім беру бағдарламаларының мазмұнын бағалау, Шетелдік студенттердің үлесі, Түлектердің жұмысқа орналасу деңгейі, Түлектердің жұмыс іздеу ұзақтығы, Түлектердің медианалық жалақысы сияқты бірқатар критерийлер бойынша жоғары нәтижелер көрсетті.

Рейтинг нәтижелері талапкерлер, жұмыс берушілер және жоғары оқу орындары үшін құнды бағдар болып табылады, әрбір білім беру бағдарламасының мықты жақтарын анықтауға көмектеседі. Болашақта білім беру стандарттарын жақсарту және халықаралық ынтымақтастықты арттыру жөніндегі жұмысты жалғастыру Қазақстанның білім беру жүйесін одан әрі дамыту үшін маңызды қадам болады.

Қорытынды

2025 жылғы ББ бойынша білім беру бағдарламаларының қорытынды рейтингі Қазақстанның жоғары білім беру жүйесін жақсарту үшін елеулі жетістіктер мен салаларды анықтауға мүмкіндік берді. Рейтингте жетекші орындарды білім беру бағдарламаларының сапа көрсеткіштері, білім беру бағдарламасының жетістіктері, ЖЖОКБҰ жалпы көрсеткіштері, түлектердің мансаптық перспективалары сияқты критерийлер топтары бойынша жоғары нәтижелер көрсете алған университеттер иеленді.

Талдау көрсеткендей, рейтингтің жоғарғы қатарында тұрған ЖЖОКБҰ студенттерді теориялық біліммен ғана емес, сонымен қатар еңбек нарығында сұранысқа ие практикалық дағдылармен қамтамасыз ете отырып, өздерінің білім беру бағдарламаларын жетілдіру бойынша белсенді жұмыс істейді. Алдыңғы қатардағы жоғары оқу орындары жұмыс берушілермен өзара іс-қимылға және халықаралық сапа стандарттарын интеграциялауға ерекше назар аударатынын атап өту керек, себебі бұл олардың түлектерінің бәсекеге қабілеттілігін айтарлықтай арттырады.

Сонымен бірге, есеп назар аударуды қажет ететін кейбір кемшіліктерді анықтады. Мысалы, бірқатар ЖЖОКБҰ-да студенттердің академиялық ұтқырлығы мен ғылыми-кәсіпкерлік бастамалары, шетелдік студенттер үлесі бойынша төмен көрсеткіштер байқалады, бұл осы бағыттарды одан әрі дамыту қажеттігін көрсетеді. Сондай-ақ, оқу орындарының бір студентке шаққандағы қаржылық шығындар көлемінде айтарлықтай айырмашылықтар байқалды.

Рейтинг нәтижелері барлық мүдделі тараптар үшін маңызды құрал. Талапкерлер мен олардың ата-аналары үшін рейтинг оқу орнын таңдау кезінде бағдар, жұмыс берушілер үшін – мамандарды даярлау сапасының индикаторы, ал жоғары оқу орындарының өздері үшін – өз бағдарламаларын жақсартуға және бәсекелестік ортадағы позицияларын нығайтуға ынталандыру ретінде қызмет етеді.

Қорытындыны келесідей жасауға болады: елеулі жетістіктерге қарамастан, Қазақстанның жоғары білім беру жүйесі жаңғыртуды және жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуді жалғастыруда. Әр ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларының жоғары деңгейін қолдап қана қоймай, еңбек нарығындағы өзгерістер мен қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, оларды үнемі жақсартуға ұмтылуы тиіс. 2025 жылғы қорытынды рейтинг жаһандық аренада қазақстандық білім берудің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ете отырып, осы мақсаттарға қол жеткізу жолындағы маңызды қадамдардың бірі. Білім беру бағдарламаларын жетілдіруді жалғастыру және түлектерді тез өзгеретін әлемде табысты кәсіби қызмет үшін қажетті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін жан-жақты жұмыс жасау өте маңызды.

Қосымша 1

«Халықаралық құқық» ББ бойынша рейтингке қатысатын ЖЖОКБҰ тізімі

№	ЖЖОКБҰ атауы	ББ атауы
1	SDU University	6В04202 Халықаралық құқық
2	Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	6В04202 Халықаралық құқық
3	Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогика университеті	6В04211 Халықаралық құқық
4	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	6В04201 Халықаралық құқық
5	Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті	6В04202 Халықаралық құқық
6	Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті	6В04203 Халықаралық құқық
7	А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті	6В04202 Халықаралық құқық
8	«Тұран» университеті	6В04202 Халықаралық құқық
9	«Тұран-Астана» университеті	6В04202 Халықаралық құқық
10	М.С.Нәрікбаев атындағы КАЗГЮУ университеті	6В04202 Халықаралық құқық
11	КИМЭП университеті	6В04201 Халықаралық құқық
12	Қонаев университеті	6В04208 Халықаралық құқық, екі шет тілін меңгерген халықаралық заңгер
13	Кенжеғали Сағадиев атындағы Халықаралық бизнес университеті	6В04207 Халықаралық экономикалық құқық
14	М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті	6В04220 Халықаралық құқық